

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

REVIZIJSKO PREVERJANJE USTREZNOSTI
RAČUNOVODSKE PREDPOSTAVKE DELUJOČEGA
PODJETJA

Ljubljana, september 2003

NATAŠA GOLOB

Študentka NATAŠA GOLOB izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom DR. SLAVKE KAVČIČ in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 09.09.2003

Podpis

KAZALO

UVOD.....	1
1 OSNOVA ZA PRIPRAVO RAČUNOVODSKIH IZKAZOV	2
1.1 TEMELJNE RAČUNOVODSKE PREDPOSTAVKE	2
1.1.1 Upoštevanje nastanka poslovnega dogodka	2
1.1.2 Upoštevanje časovne neomejenosti delovanja podjetja	2
1.1.3 Upoštevanje resnične in poštene predstavitve v razmerah spreminjanja vrednosti evra in posamičnih cen, ne pa tudi hiperinflacije	4
1.2 KAKOVOSTNE ZNAČILNOSTI RAČUNOVODSKIH IZKAZOV	4
1.3 VPLIV RAČUNOVODSKE PREDPOSTAVKE DELUJOČEGA PODJETJA NA RAČUNOVODENJE....	6
2 PODJETJE V KRIZI	7
2.1 DEFINICIJE KRIZE	7
2.2 DEJAVNIKI, KI POVZROČAJO KRIZO	8
2.3 OLAJŠEVALNE OKOLIŠČINE	13
2.4 VARNOSTNI SISTEMI ZA PRAVOČASNO ODKRIVANJE KRIZ.....	14
2.5 PRENEHANJE PODJETJA PO ZAKONU O GOSPODARSKIH DRUŽBAH	16
2.6 PREVARE	17
3 REVIDIRANJE RAČUNOVODSKIH IZKAZOV	24
3.1 DEFINICIJA IN OSNOVNI CILJ REVIZIJE RAČUNOVODSKIH IZKAZOV	24
3.2 POTEK REVIZIJE S Poudarkom NA PREDPOSTAVKI DELUJOČEGA PODJETJA	24
3.2.1 Začetno načrtovanje revizije	26
3.2.2 Ocena tveganja, na podlagi poznavanja poslovanja podjetja in preizkušanja notranjih kontrol	26
3.2.2.1 Poznavanje poslovanja podjetja	29
3.2.2.1.1 Začetna ocena tveganja obstoja delujočega podjetja.....	29
3.2.2.1.2 Dodatno preučevanje predpostavke delujočega podjetja	30
3.2.2.1.3 Nezapletene okoliščine.....	31
3.2.2.1.4 Bančna posojila	32
3.2.2.1.5 Načrtovanje revizije v podjetjih, ki so v prisilni poravnavi	32
3.2.2.2 Poznavanje notranjih kontrol	33
3.2.2.3 Istočasno testiranje notranjih kontrol	34
3.2.3 Načrtovanje preizkušanja podatkov	34
3.2.4 Dodatno preizkušanje notranjih kontrol	35
3.2.5 Preizkušanje podatkov.....	36
3.2.6 Zaključevanje revidiranja	36
3.2.7 Oblikovanje revizijskega mnenja	40
SKLEP	45
LITERATURA.....	47

VIRI	48
PRILOGA 1: RESNA ZASKRBLJENOST GLEDE PREDPOSTAVKE DELUJOČEGA PODJETJA – OLAJŠEVALNI DEJAVNIKI	1
Priloga 1a: Razkritje v pojasnilih	1
Priloga 1b: Okoliščine so enake kot v primeru 1a, vendar ni razkritja v pojasnilih – mnenje s pridržki	2
PRILOGA 2: TEMELJNA NEGOTOVOST – USTREZNOST RAZKRITJA	3
Priloga 2a: Razkritja v pojasnilih glede temeljne negotovosti	3
Priloga 2b: Revizijsko poročilo v primeru temeljne negotovosti – s pojasnjevalnim odstavkom	4
Priloga 2c: odklonilno revizijsko poročilo v primeru pomembne negotovosti - ni razkritja	5
PRILOGA 3: NEGOTOVOST GLEDE NAMERE DAJALCEV POSOJIL, DA BI ODOBRLI POSOJILO	6
Priloga 3a: Razkritje v pojasnilih o negotovosti glede namer dajalcev posojil – izsek iz pojasnil k računovodskim izkazom	6
Priloga 3b: Revizijsko poročilo, če je razkritje negotovosti glede namer posojilodajalcev ustrezno – s pojasnjevalnim odstavkom	7
Priloga 3c: Revizijsko poročilo, če razkritje negotovosti glede namer posojilodajalcev v pojasnilih ni ustrezno – odklonilno mnenje	8
PRILOGA 4: POSLOVODSTVO NE DA PISNE POTRDITVE O TEM, ALI PREDPOSTAVKA DELUJOČEGA PODJETJA DRŽI, IN NE O PODLAGI ZANJO – MNENJE S PRIDRŽKI	9
PRILOGA 5: OBDOBJE PREDVIDLJIVE PRIHODNOSTI, KI GA OBRAVNAVA POSLOVODSTVO, JE KRAJŠE OD LETA DNI	10
Priloga 5a: Razkritja v pojasnilih so ustrezna	10
Priloga 5b: Revizijsko poročilo, če je razlog veljaven, vendar je razkritje v pojasnilih neustrezno – pojasnjevalni odstavek	10
Priloga 5c: Revizijsko poročilo, če razlog ni veljaven, to je, če poslovodstvo ni podalo ustrezne preučitve prihodnjega obdobja – mnenje s pridržki	11
PRILOGA 6: REVIZIJSKO POROČILO O OBRAČUNIH, PRIPRAVLJENIH ZA PRISILNO PORAVNAVO	12
Priloga 6a: Neprilagojeno revizijsko poročilo o obračunih, pripravljenih za prisilno poravnavo	12
Priloga 6b: Dodatni poudarki zaradi negotovosti glede izida sodnih postopkov – pojasnjevalni odstavek	13
Priloga 6c: Neustrezno predvidevanje in razkritje (omejitev področja) – zavrnitev mnenja	14
PRILOGA 7: KLJUČNI RAČUNOVODSKI KAZALNIKI KOT ORODJE ODKRIVANJA KRIZE V PODJETJU	15
PRILOGA 8: KAPITALSKA USTREZNOST PO ZAKONU O FINANČNEM POSLOVANJU PODJETIJ	20

UVOD

Razvoj gospodarstva generira v sodobni družbi čedalje večja in bolj globalno usmerjena podjetja, ki so sestavljena iz množice manjših (povezanih) podjetij. Le-ta skupaj predstavljajo nepregledno in včasih skoraj neobvladljivo celoto. Vse pomembnejše postajajo informacije, znanje in kadri, ki pa v računovodskih izkazih niso evidentirani neposredno.

Posledica zgoraj naštetih dejstev je, da postaja poklic revizorja čedalje zahtevnejši. Pri reviziji računovodskih izkazov mora revizor oceniti sposobnost delovanja podjetja v prihodnosti. Težavnost presoje pa raste z velikostjo in zapletenostjo revidiranega podjetja. Obstoje podjetja v dogledni prihodnosti obenem pomeni tudi eno od temeljnih računovodskih predpostavk, na podlagi katerih so sestavljeni računovodski izkazi. Računovodski standardi določajo tudi kakovostne značilnosti računovodskih izkazov, ki so v veliki meri odvisne od izpolnjevanja temeljnih računovodskih predpostavk.

Namen diplomske naloge je opozoriti na raznovrstnost dejavnikov, ki ogrožajo delujoča podjetja oziroma povzročajo krize v podjetjih. Povzročitelje lahko najdemo v okolici podjetja in znotraj podjetja na vseh funkcionalnih področjih. Težave, ki jih podjetje ne uspe rešiti (pravočasno), se v končni fazi izrazijo v poslovnem in finančnem izidu podjetja. Z namenom čim hitrejšega odkrivanja vzrokov za krize pa mora podjetje oblikovati ustrezen varnostni sistem.

Diplomska naloga se ne spušča v področje reševanja podjetja iz krize in odločanje o smiselnosti reševanja podjetja. Poudarja revizorjevo preučevanje podjetja z namenom, da se morebitne krize, ki jih vodstvo podjetja še ni zaznalo, odkrijejo. Obstoje kriz v podjetju povišuje zahtevnost revidiranja z vidika določanja stopnje zaskrbljenosti glede ustreznosti predpostavke delujočega podjetja. Veljavnost navedene predpostavke mora oceniti tako poslovodstvo kot tudi revizor. Slednji ob koncu revizije izda mnenje o resničnosti in poštenosti računovodskih izkazov, ki je v veliki meri odvisno od ustreznosti predpostavke časovne neomejenosti delovanja podjetja.

Poznavanje revizorjevih postopkov za preverjanje ustreznosti računovodske predpostavke delujočega podjetja pa ni koristno le za revizorje, temveč tudi za finančne in računovodske strokovnjake. S temi metodami lahko že sami zaposleni v podjetju – ali poslovodstvo – analizirajo svojo (ne)uspešnost ali (ne)uspešnost poslovnih partnerjev. Pri slednjih je analiza omejena z razpoložljivostjo podatkov.

Diplomsko nalogo sestavljajo trije sklopi. V prvem sklopu govorimo o temeljnih računovodskih predpostavkah in kakovostnih značilnostih računovodskih izkazov, ki skupaj predstavljajo osnovo za pripravo računovodskih izkazov. V drugem sklopu definiramo podjetje v krizi, opišemo dejavnike, ki povzročajo krize in varnostne sisteme za pravočasno odkrivanje težav v podjetjih. V tem sklopu govorimo še o prevarah in prenehanju podjetja po zakonu o gospodarskih družbah. Tretji sklop je namenjen reviziji računovodskih izkazov, ki je opisana po posameznih fazah revidiranja z vidika preučevanja ustreznosti računovodske predpostavke delujočega podjetja.

---

1 OSNOVA ZA PRIPRAVO RAČUNOVODSKIH IZKAZOV

Računovodski izkazi podjetja morajo biti sestavljeni v skladu z veljavno zakonodajo in ostalimi predpisi določene države, v kateri ima podjetje svoj sedež. V Sloveniji morajo podjetja pri pripravi računovodskih izkazov upoštevati zakon o gospodarskih družbah (ZGD), slovenske računovodske standarde (SRS), kodeks računovodskih načel ter druge podzakonske akte in predpise, ki urejajo računovodenje.

1.1 Temeljne računovodske predpostavke

Pri celotnem računovodenju (tudi pri pripravi računovodskih izkazov) je potrebno upoštevati temeljne računovodske predpostavke, ki jih določajo slovenski računovodski standardi (2002) in so naslednje: upoštevanje nastanka poslovnega dogodka, upoštevanje časovne neomejenosti delovanja podjetja ter upoštevanje resnične in poštene predstavitev v razmerah spreminjanja vrednosti evra in posamičnih cen, ne pa tudi hiperinflacije.

1.1.1 Upoštevanje nastanka poslovnega dogodka

Ta predpostavka pomeni, da je treba računovodske izkaze sestavljati na podlagi računovodenja, ki temelji na poslovnih dogodkih. Pri takšnem računovodenju se poslovni dogodki pripoznajo, ko se pojavijo (t.i. fakturirana realizacija) in ne šele ob plačilu. Poslovni dogodki se zapisujejo v računovodske razvide in o njih poročamo v računovodskih izkazih obdobja, na katero se nanašajo. Odhodke najprej pripoznamo v računovodskih razvidih na podlagi neposredne povezave nastanka stroškov in pridobitve prihodkov, nato še v izkazu poslovnega izida. Kljub temu pa uporaba zamisli vzporejanja prihodkov in odhodkov ne dovoljuje pripoznavati v bilanci stanja postavk, ki ne ustrezajo opredelitvi¹ sredstev ali obveznosti do njihovih virov.

Računovodski izkazi, pripravljani na podlagi upoštevanja nastanka poslovnega dogodka, informirajo uporabnike ne zgolj o preteklih poslih, pri katerih je šlo za plačilo oziroma prejem denarnih sredstev, temveč tudi o obveznostih denarnih plačil v prihodnosti ter sredstvih za katera bo podjetje prejelo denarna sredstva v prihodnosti (Mednarodni računovodski standardi, 2001, str. 55).

1.1.2 Upoštevanje časovne neomejenosti delovanja podjetja

Predpostavka delujočega podjetja je temeljno načelo pri pripravi računovodskih izkazov, ki mora biti upoštevano, tudi če ni posebej navedeno, sicer računovodski izkazi niso resnični in pošteni. Izjema je primer, ko je posebej razkrito, da so računovodski izkazi sestavljeni na kakšni drugi podlagi. (ISA 570 – Going Concern Updated, 1999)

---

¹ Sredstvo se v knjigovodskih razvidih in bilanci stanja pripozna, če je: a.) verjetno, da bodo pritekale gospodarske koristi povezane z njim; in b.) je mogoče njegovo nabavno vrednost zanesljivo izmeriti. Obveznost do virov sredstev se v knjigovodskih razvidih in bilanci stanja pripozna, če je: a.) verjetno, da se bodo zaradi njegove poravnave zmanjšali dejavniki, ki omogočajo gospodarske koristi; in b.) znesek za njegovo poravnavo mogoče zanesljivo izmeriti.

SRS in mednarodni standard revidiranja (MSR) 570 – Delujoče podjetje pravi, da predpostavka delujočega podjetja pomeni, da bo podjetje nadaljevalo poslovanje v *dogledni (predvidljivi) prihodnosti* in da nima niti namena, niti potrebe, da bi ga povsem ustavilo ali pomembno skrčilo. V primeru, ko je ta predpostavka izpolnjena, govorimo o **delujočem podjetju** (ang. *going concern*). Podjetja s sedežem v Sloveniji sestavljajo računovodske izkaze na podlagi splošnih slovenskih računovodskih standardov in ne mednarodnih računovodskih standardov (MRS), razen določenih izjem, ki morajo poleg SRS upoštevati tudi zanje določen poseben slovenski računovodski standard (SRS, 2002, str. 10).

V okviru računovodskih predpostavk in mednarodnega standarda revidiranja 570 (MSR 570) – Delujoče podjetje – se v zvezi z delujočim podjetjem pojavlja pojem »*predvidljiva prihodnost*«. Standard definira predvidljivo prihodnost kot obdobje, ki na splošno ne presega leta dni po koncu poslovnega obdobja (Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 9).

Vodič za revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem (1998, str. 8) definira nedelujoče podjetje drugače kot SRS in MSR 570. Pravi, da gospodarska družba ni delujoče podjetje, če obstajajo zapadle terjatve do nje, vendar ni zadostnih denarnih sredstev, da bi jih lahko poravnala. To pomeni, da ni sposobna poravnati svojih obveznosti tedaj, ko zapadejo. V tem primeru podjetje ne izpolnjuje določil 5. člena zakona o finančnem poslovanju podjetij², ki določajo, da mora podjetje poslovati tako, da je v vsakem trenutku sposobno pravočasno izpolnjevati zapadle obveznosti in da je trajno sposobno izpolniti vse svoje obveznosti.

Za podjetje, ki ga obravnavamo kot delujoče v predvidljivi prihodnosti, ne pomeni nujno, da bo obstajalo v nedogled. Vsebinsko računovodska predpostavka delujočega podjetja ne predstavlja časovnega okvirja, temveč sposobnost podjetja, da v normalnem poslovanju udenari svoja sredstva in poravnava svoje dolgove oziroma da izpolne pogodbene obveznosti. Časovna neomejenost delovanja se izraža tudi v pravu skozi institucijo korporacije kot pravne osebe z nedoločeno življenjsko dobo (*Going concern problems*, 1975, odst. 3).

Računovodenje na podlagi časovne neomejenosti poslovanja predpisuje tudi 63. člen zakona o gospodarskih družbah³, ki določa, da se za vrednotenje postavk v letnih računovodskih izkazih predpostavlja nadaljevanje družbe kot delujočega podjetja. Od teh splošnih pravil je dovoljeno odstopiti le v izjemnih primerih, določenih v slovenskih računovodskih standardih. V takem primeru je treba v prilogi k izkazom pojasniti razloge za takšen odstop in opisati, kakšne učinke ima to za prikaz premoženja in obveznosti družbe, njenega finančnega položaja ter poslovnega izida.

MRS 1 – Predstavljanje računovodskih izkazov (1997, str. 87) pravi, da morajo biti računovodski izkazi pripravljeni ob predpostavki časovne neomejenosti delovanja podjetja, razen, če poslovodstvo namerava zapreti podjetje, ali ustaviti poslovanje, ali če nima drugačne možnosti, kot da napravi eno ali drugo.

---

² Uradni list RS, št. 54/1999, 110/1999, 1997/2000, 50/2002, 93/2002.

Podjetje ali druga organizacija, kjer predpostavka časovne neomejenosti ni izpolnjena, ker obstaja upravičen dvom o nadaljevanju poslovanja, se praviloma ne more opirati na splošne slovenske računovodske standarde, temveč zanj(o) velja posebni slovenski računovodski standard št. 37 – računovodske rešitve v podjetjih v stečaju ali likvidaciji. Govorimo o **nedelujočem podjetju** (ang. *non going concern*).

Mednarodni računovodski standardi omenjajo le zgornji dve računovodski predpostavki, medtem ko v slovenskih računovodskih standardih najdemo še tretjo predpostavko.

1.1.3 Upoštevanje resnične in poštene predstavitve v razmerah spreminjanja vrednosti evra in posamičnih cen, ne pa tudi hiperinflacije

Predpostavka pomeni, da je treba računovodske izkaze sestaviti tako, da resnično in pošteno prikazujejo spremembe posamičnih cen in vrednosti evra, saj so te spremembe v sodobnem gospodarstvu neizogiben pojav. Ta predpostavka je posledica odpravljene revalorizacije sredstev in obveznosti do virov sredstev. Standardi v tem smislu govorijo le še o splošnem prevrednotovanju kapitala – gre za prevrednotenje, ki je posledica spremembe kupne moči domače valute, merjene v evrih in zagotavlja ohranjanje realne vrednosti kapitala.

Splošni slovenski računovodski standardi to predpostavko upoštevajo. Če pa bi prišlo do pojava hiperinflacije⁴, je treba gospodarske kategorije pri sestavljanju letnih računovoskih izkazov v celoti prevrednotiti, da bi jih izrazili v končni kupni moči denarne enote. Slovenski računovodski standardi omenjajo, da bi bilo potrebno v razmerah hiperinflacije sestaviti poseben standard in opustiti opiranje na splošne slovenske računovodske standarde.

1.2 Kakovostne značilnosti računovodskih izkazov

Upoštevanje naštetih predpostavk je osnova za kakovost računovodskih izkazov. Kakovostne značilnosti računovodskih izkazov so tiste lastnosti, zaradi katerih so informacije, ki jih uporabnikom ponujajo računovodski izkazi, zanje koristne. Kakovostne značilnosti računovodskih izkazov so naslednje (Mednarodni računovodski standardi, 2001, str. 56):

A. RAZUMLJIVOST

Informacije v računovodskih izkazih morajo biti brez težav razumljive uporabnikom. V ta namen naj bi uporabniki primerno poznali poslovno in gospodarsko delovanje in računovodstvo ter bili pripravljeni preučevati informacije. Tiste informacije, ki se nanašajo na zapletena vprašanja in jih je v računovodske izkaze treba vključiti zato, ker so ustrezne za uporabnike, ki sprejemajo gospodarske odločitve, pa se ne smejo izpustiti zgolj zato, ker jih nekateri uporabniki morda ne bi mogli razumeti.

---

³ Uradni list RS, št. 30/1993, 29/1994, 82/1994, 20/1998, 32/1998, 37/1998, 84/1998, 6/1999, 54/1999, 36/2000, 45/2001, popr. 59/2001, 50/2002.

⁴ Slovenski računovodski standardi omenjajo več značilnosti hiperinflacije; med drugim tudi nabrano (kumulativno) mero inflacije, ki se v treh letih približa 100% ali ta odstotek celo preseže.

B. USTREZNOST

Informacije so ustrezne, če vplivajo na poslovne odločitve uporabnikov, tako da jim pomagajo ovrednostiti pretekle, sedanje in prihodnje dogodke, oziroma če jim pomagajo potrditi ali popraviti njihove lastne pretekle ocene. Napovedovalna in potrjevalna vloga informacij sta med seboj povezani. Na primer: informacije o trenutni ravni in ustroju sredstev podjetja so koristne za uporabnike, ki si prizadevajo napovedati zmožnost podjetja izkoristiti priložnosti in odzvati se na nevarnosti. Iste informacije imajo potrjevalno vlogo, ko gre za pretekle napovedi, na primer o izidu načrtovanega poslovanja.

Informacije o finančnem položaju in uspešnosti v preteklosti se pogosto uporabljajo kot podlaga za napovedovanje prihodnjega finančnega položaja in uspešnosti. Tudi informacije, ki nimajo oblike izrecne napovedi, imajo lahko napovedovalni pomen. Zmožnost napovedovanja na podlagi računovodskih izkazov pa se poveča glede na način, na katerega so informacije o preteklih poslih in drugih poslovnih dogodkih prikazane. Na primer: napovedovalni pomen izkaza poslovnega izida postane večji, če so posebej izkazane izredne, neobičajne in redke postavke prihodkov ali odhodkov.

Na ustreznost informacij vplivata njhova *vrsta in bistvenost*. V nekaterih primerih že vrsta informacije sama določa njeno ustreznost. Informacije so bistvene takrat, ko lahko njihova opustitev ali napačna navedba vpliva na poslovne odločitve uporabnikov, sprejete na podlagi računovodskih izkazov. Bistvenost je odvisna tudi od velikosti posamezne postavke.

C. ZANESLJIVOST

Če so informacije koristne, morajo biti tudi zanesljive. Informacije so zanesljive, če ne vsebujejo bistvenih napak in pristranskih stališč ter se uporabniki lahko zanesejo, da zvesto predstavljajo tisto, kar trdijo, da predstavljajo, ali za kar se lahko upravičeno domneva, da predstavljajo.

Če so informacije zanesljive, morajo *zvesto predstavljati* posle in druge poslovne dogodke, za katere trdijo, da jih predstavljajo, ali za katere se lahko upravičeno domneva, da jih predstavljajo. Na primer: bilanca stanja mora zvesto predstavljati posle in druge poslovne dogodke, katerih posledice so sredstva, dolgovi in kapital podjetja na dan poročanja, ki ustrezajo sodilom pripoznavanja. Večina računovodskih informacij je povezana z nekaj tveganja, da niso povsem zvesta predstavitev tistega, za kar trdijo, da prikazujejo. To ni posledica pristranskosti, temveč je po naravi povezano s težavami ali pri ugotavljanju poslov in drugih poslovnih dogodkov, ki se merijo, ali pri oblikovanju in uporabi metod merjenja in predstavljanja. V nekaterih primerih je lahko merjenje vrednostno izraženih učinkov posameznih postavk tako nezanesljivo, da jih podjetja običajno ne upoštevajo v svojih računovodskih izkazih.

Prednost vsebine pred obliko zahteva, da je treba posle in druge poslovne dogodke obračunavati in predstavljati v skladu z njihovo vsebino in gospodarsko resničnostjo, ne zgolj v skladu z njihovo pravno obliko.

Zanesljivost informacij zahteva tudi *nepristranskost* računovodskih izkazov. To pomeni, da izbira oziroma način predstavitve informacij v računovodskih izkazih ne sme vplivati na odločitev ali presojo uporabnikov računovodskih izkazov.

Previdnost je primerna pazljivost pri presojanju, potrebnem za pripravo ocen, zahtevanih v negotovih okoliščinah. S tem se zagotovi, da se sredstev ali prihodkov ne izkaže s preveliko vrednostjo, dolgov ali odhodkov pa ne s premajhno vrednostjo. To pa ne pomeni, da se lahko na primer oblikujejo skrite rezerve, saj računovodski izkazi v tem primeru ne bi bili nepristranski in tudi ne zanesljivi.

Informacije, ki jih vsebujejo računovodski izkazi, morajo biti *popolne* glede bistvenosti in stroškov. Zaradi opustitve je lahko informacija napačna ali zavajajoča in tako glede ustreznosti nezanesljiva in pomanjkljiva.

D. PRIMERLJIVOST

Računovodski izkazi morajo biti primerljivi v daljšem obdobju, tako da kažejo pravo sliko gibanja finančnega položaja in uspešnosti podjetja. Ravno tako morajo biti računovodski izkazi primerljivi med podjetji, da lahko primerjalno ocenimo njihov finančni položaj, uspešnost in spremembe finančnega položaja. Posledica tega je, da mora merjenje in prikazovanje vrednostno izraženih učinkov podobnih poslov in drugih poslovnih dogodkov potekati dosledno oziroma dalj časa. Poenotenje pa ne sme postati ovira za uvajanje boljših rešitev.

SRS naštevajo enake kakovostne značilnosti računovodskih izkazov kot MRS. V SRS je znotraj pojma ustreznost uporabljen izraz *pomembnost*, medtem ko MRS navajajo *bistvenost*. Vsebinska razlaga se ne razlikuje. SRS znotraj pojma zanesljivost omenja le *prednost vsebine pred obliko* in *previdnost*.

1.3 Vpliv računovodske predpostavke delujočega podjetja na računovodenje

Skinner povzema dva pomembna vpliva predpostavke delujočega podjetja na računovodske izkaze podjetja (Going concern problems, 1975, odst. 6).

Prvi vpliv se izraža v vrednotenju sredstev. Za delujoče podjetje je znesek, ki bi ga iztržili s prodajo poslovnih sredstev, v večini primerov zanemarljiv v primerjavi s koristmi, ki jih imajo z njihovo uporabo. Vendar to ne velja vedno. Če pridobljena korist pri prodaji sredstev presega sedanjo vrednost prihodnjih prihodkov iz poslovanja, je vrednost teh sredstev pomembna. Slednje se lahko zgodi le, če podjetje ne izkorišča konkurenčnih prednosti poslovnih sredstev. Ker pa je večina sredstev narejena za specializirano uporabo, se to pojavi relativno redko.

Drugi vpliv je, da imajo pri veljavnosti predpostavke delujočega podjetja večjo vlogo pričakovani prihodki od poslovanja v prihodnosti, kot vednost o sredstvih in obveznostih podjetja v določenem trenutku. To pomeni, da ima izkaz poslovnega izida večji pomen kot

---

bilanca stanja. Pri tem je potrebno razlikovati med rednimi prihodki in enkratnimi prihodki oziroma izgubami. Torej je pomembna uspešnost udenarjanja sredstev podjetja.

Moonitz razlaga, da je predpostavka delujočega podjetja vplivala na razširitev obzorja računovodstva, tako da vrednotenje postavk ni več odvisno od tržne cene in strogih pravnih pravic in obveznosti. Navaja primere za zaloge, terjatve, stavbe in opremo, neopredmetena osnovna sredstva in obveznosti. Na primer: za zaloge se predpostavlja, da je vrednost dokončanih proizvodov višja od vrednosti samih vhodnih materialov in to za stroške dela ter ostale stroške. To je smiselno pričakovati takrat, ko je delujoče podjetje sposobno prodati dokončane proizvode v okviru rednega poslovanja. Na primer: čist bel papir je vreden več kot popisani papir, dokler se proizvodni proces ne dokonča. Če iz popisane papirja naredimo knjigo ali revijo, jo lahko prodamo po ceni, ki je višja od stroškov za dokončanje enote proizvodnje. Tako z vrednotenjem zalog po proizvodjalnih stroških predpostavljamo, da bo delujoče podjetje dokončalo proces proizvodnje in dokončan proizvod uspelo prodati po ceni, ki je višja od stroškov za dokončanje enote proizvodnje (Going concern problems, 1975, odst. 8).

2 PODJETJE V KRIZI

2.1 Definicije krize

Krizo opredeljuje več definicij in avtorjev. Pojem kriza je v slovarju tujk opredeljen kot hudo, nevarno stanje ali težaven položaj sploh; stiska, nevarnost, zaplet (Verbinc, 1982, str. 389).

Müller krizo podjetja opredeljuje kot razmere (stanje v podjetju), ko obstaja konkretna nevarnost za nadaljnji obstoj podjetja oziroma kadar bistveni, samostojni deli podjetja ali poslovna področja ne dosegajo postavljenih pomembnih ciljev podjetja. Obstoj podjetja je torej ogrožen takrat, ko je onemogočeno doseganje ciljev, ki so odločilni za preživetje podjetja (Čokelc, 1993, str. 7).

Repovž (1993, str. 47) opredeljuje krizo podjetja kot bolezensko stanje. Na neki stopnji razvoja podjetje ni učinkovito in/ali uspešno zaradi različnih vzrokov zunaj in/ali znotraj podjetja. Kriza je depresija v življenjskem ciklu podjetja in je posledica vrste pomanjkljivosti v poslovanju in razvoju podjetja, kjer – enako kot pri človeku – nastajajo v sicer še zdravem organizmu najprej manjša krizna žarišča, ki se ob nepravočasnem zdravljenju lahko razširijo ter vodijo v resno krizo oziroma konec obstoja podjetja.

Koletnik (1993, str. 34) navaja, da se podjetje pri uresničevanju svojih ciljev občasno ali pa tudi stalno sooča s poslovnimi težavami, ki se kažejo na različnih področjih. Gre za splet nerešenih problemov, ki so lahko nevidni ali pa jih je mogoče zaznati v raznih poslovno neobičajnih pojavnih oblikah. V takih primerih je podjetje v krizi. Krize razvršča po jakostnih stopnjah in pojavnih oblikah.

Po jakostnih stopnjah govori o majhni, srednji in veliki krizi. Majhno krizo je mogoče odpraviti s pravočasnimi poslovnimi ukrepi, medtem ko je pri veliki krizi podjetje prezadolženo in plačilno nesposobno ter mu lahko preti postopek prisilne poravnave ali stečaj.

Pri pojavnih oblikah omenja prikrito (latentno) krizo in vidno (manifestativno) krizo podjetja. Za prvo je značilno, da je poslovni partnerji in ostalo okolje še ne zaznajo, mnogokrat pa je ne zaznati vodstvo podjetja. Odgovornost za pojav krize nosi poslovodstvo, ker ne čuti potrebe po celovitih in delnih analizah, da bi spoznalo in odpravljalo vzroke težav. V takih primerih podjetje hitro prehaja v vidno krizo, ki se kaže najprej v občasni in nato v vedno bolj pogosti plačilni nesposobnosti. Od tu naprej je podjetje vedno bližje prehodu iz delujočega v nedelujoče podjetje.

Kavčič (1996, str. 5) na podlagi raziskav postavlja tezo, da je podjetje v krizi takrat, kadar ne more poravnati svojih obveznosti ali/in kadar posluje z izgubo. Izguba je negativna razlika med prihodki in odhodki – torej je posledica premajhnih prihodkov in/ali prevelikih stroškov. Zato mora biti iskanje vzrokov krize usmerjeno v preiskovanje teh dveh kategorij. Vendar ne šele takrat, ko podjetje že posluje z izgubo, temveč mnogo prej – ko se pojavljajo prvi znaki, ki kažejo, da bo podjetje verjetno doseglo slabši rezultat od načrtovanega. Plačilna nesposobnost je posledica dejstva, da so prejemi manjši od potrebnih izdatkov, zato mora biti delo analitikov usmerjeno v usklajevanje med odtoki in pritoki denarja.⁵

Pogosto se pojavlja mnenje, da kategoriji plačilne (ne)sposobnosti in (ne)uspešnosti (poslovni izid) nista med seboj povezani. To velja le na kratek rok, saj se s pojavom ene slej kot prej pojavi tudi druga. Tako velja njuna povezava na dolgi rok, saj podjetje, ki je plačilno nesposobno, ne more dolgoročno dosegati dobička in obratno. Zato je potrebno vzroke za negativna gibanja teh dveh kategorij stalno spremljati (Kavčič, 1996, str. 11).

2.2 Dejavniki, ki povzročajo krizo

Krizo v podjetju povzročajo različni dejavniki iz okolja (zunanji) in znotraj podjetja (notranji).

Zunanji (eksogeni) vzroki delujejo iz okolja na vsa podjetja, so objektivno dani in nanje podjetje praviloma nima vpliva. Čokelc (1993, str. 19) po Argentiju navaja spremembe v okolju, ki lahko ogrozijo obstoj podjetja in so naslednje:

- 1) Politične, ki so sprejete na državni ali mednarodni ravni. Lahko gre za spremembo v državni politiki ali spremembo zakonodaje – vpliv na podjetje je odvisen od razširjenosti njegovega poslovanja. Spremembe lahko vplivajo na cene surovin, gospodarsko rast, davčno politiko, politiko subvencij, tečajno politiko, politiko carin – vse to pa vpliva na višino stroškov.
- 2) Ekonomske, katere se kažejo v gospodarskih ciklih, ki pomembneje vplivajo na podjetje takrat, ko povpraševanje niha z gospodarskim ciklom; inflaciji in obrestni meri.

---

⁵ V prilogi 7 so navedeni računovodski kazalniki kot orodje za odkrivanje krize v podjetju z vidika (ne)uspešnosti in plačilne (ne)sposobnosti podjetja. Kategorije, katere je smiselno analizirati glede na navedeno definicijo, so navedene v poglavju 2.4.

-
- 3) Družbene, kot so spremembe navad potrošnikov, zadovoljstvo pri delu in gibanje za soodločanje.
  - 4) Tehnološke, ki povzročajo, da izdelki prej zastarijo in vplivajo na cenovno konkurenco.

V ostali literaturi se pojavlja tudi peta skupina razlogov. To so spremembe v naravnem okolju in naravne nesreče, kot na primer požar, potres in poplave, proti katerim podjetje ni zavarovano (Going concern problems, 1975, odst. 15).

Altmanov seznam je delno drugačen. Poleg že omenjenih vzrokov (stopnje ekonomske rasti, stopnje inflacije in trga denarja ter posojilnih pogojev) navaja še pričakovanja investorjev in starostno sestavo podjetij (Čokelc, 1993, str. 16).

Preveč optimistična pričakovanja investorjev silijo podjetja v čedalje bolj tvegane projekte, saj lahko le tako zadovoljijo pričakovanja lastnikov o visokih donosih. Pričakovanja visokih donosov se kažejo tudi v precenjenih delnicah. Visoko tvegane naložbe pa povečujejo tveganje glede uspeha podjetja oziroma ogrožajo njegov obstoj.

Starostna sestava podjetij je utemeljena empirično. Raziskave so pokazale, da je bila več kot polovica usodnih napak, ki so pripeljale podjetje v stečaj, narejenih v prvih 5 letih poslovanja in tretjina v prvih 3 letih (Čokelc, 1993, str. 16).

Notranji (endogeni) vzroki so po Argentijevem mnenju glavni razlogi za neuspeh podjetij. Različni vzroki so naštetih v nadaljevanju.

Prva skupina vzrokov so slabosti vodenja. Te slabosti so predvsem nekakovostno poslovanje podjetja, ki se kaže v avtokratskem načinu vodenja s strani ene osebe, katera pravočasno ne predvidi, kdaj je postalo podjetje preveliko, da bi ga vodila ena oseba. Slabost vodenja pomeni tudi nedejavnost članov uprave, ko se ne odloča o njihovih področjih, enostranskost veččin članov uprave (vsi se spoznajo na prodajo, nihče pa na proizvodnjo) in premajhno poznavanje vodstvenih ter motivacijskih veščin s strani srednjega poslovanja (Slatter, 1990, str. 29).

Podjetje na določeni stopnji razvoja začne uvajati raznolikost svoje dejavnosti, da bi doseglo nadaljnjo rast in razpršilo tveganje poslovanja. Pri tem pa obstaja nevarnost, da vodstvo zanemari osnovno dejavnost, ki prinaša večjo korist. V skrajnem primeru lahko postane novi program nadomestek osnovnega in ne njegova dopolnitev (Slatter, 1990, str. 29).

Koletnik (1993, str. 35) po Hauschildtu omenja poleg poslovnega kadra tudi podjetnike in kot vzroke navaja nesposobnost, špekulacije, družinske težave, bolezni, smrti in napake pri vodenju, kot so slabo usklajevanje in pomanjkanje notranjih kontrol. Repovž (1993, str. 48) navaja, da zmorejo v podjetju povzročiti krizo tudi neurejeni odnosi med delodajalci in delojemalci, kar lahko vodi v neučinkovitost proizvodnje in stavke.

Uspešnost podjetja lahko ogrozi tudi odhod ključnega poslovnega ali drugega strokovnega osebja brez ustrezne nadomestitve (Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 16).

Naslednja skupina vzrokov izhaja iz financ. Slatter (1990, str. 32) navaja tri vrste neuspešne finančne politike. Prva je prevelika zadolženost, ki zaradi fiksne obrestne mere posojil predstavlja težavo, ko je dobičkonosnost naložb podjetja manjša od fiksne obrestne mere. Koletnik (1993, str. 35) po Hauschildtovi raziskavi poslovnih kriz v Nemčiji navaja, da je 85 % nesolventnih podjetij prezadolženih, zato so preobremenjena s stroški financiranja.

Drugi tip je toga finančna politika pri kateri podjetje ne investira ponovno v obrate in opremo, izplačuje visoke dividende in ohranja visoko plačilno sposobnost ter nizek delež kapitala s fiksno obrestno mero v primerjavi z običajnim delniškim kapitalom. Tretji tip neuspešne finančne politike je uporaba neustreznih finančnih virov.

Koletnik (1993, str. 36) po Hauschildtu pri finančnih razlogih navaja dve skupini vzrokov:

- Neustrezni prejemki, ki so lahko posledica izpada prejemkov pri poravnavanju terjatev, vračanje posojil in onemogočanje najemanja novih ter izpad varnostnih rezerv.
- Neuskaljenost prejemkov in izdatkov ter nepričakovani izdatki, ki so lahko posledica predčasnega vračanja posojil, skrajševanja plačilnih rokov oziroma zahtev upnikov po hitrejšem plačevanju in nenačrtovanih plačilnih obveznosti.

Vzroki na področju trženja in odnosov z javnostmi so neustrezen proizvodni (prodajni) program in pomanjkanje novih idej, dolgoročno zmanjševanje poslovanja, ker stare izdelke nadomeščajo novi oziroma ključni izdelki podjetja zastarevajo. Problematično je tudi nihanje povpraševanja skladno z gospodarskim ciklom. Razlog za neuspeh na področju trženja je lahko neustrezna motivacija ali nezainteresiranost tržnikov in neučinkovito reklamiranje, kadar trženje ni usmerjeno h ključnim odjemalcem in h ključnim izdelkom. Nepoznavanje navad kupcev ne vodi do uspeha in je posledica slabih poprodajnih storitev in odsotnosti tržnih raziskav (Slatter, 1990, str. 30).

Neuspeh na področju trženja je lahko posledica nesposobnosti podjetja, da se prilagodi temeljnim spremembam na trgu. Podjetje lahko pripelje v krizni položaj tudi izguba ključnih kupcev, franšize, licence oziroma pretirana odvisnost od enega kupca ali proizvoda, ki ga slabo prodajajo, in pomembnejše reklamacije v zvezi s proizvodi, katerih v primeru, če jih ne krije zavarovalnica, podjetje ne bi moglo kriti. Problem lahko predstavljajo tudi pravni postopki proti podjetju, kateri bi se lahko končali z zahtevami, ki jih podjetje ne bi moglo izvršiti (Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 16).

Slabosti na področju proizvodnje in logistike so neustrezna tehnologija, premajhna prilagodljivost in premajhen obseg proizvodnje ter slabe proizvodne razmere. Problem predstavljajo tudi neustrezne prodajne poti in premajhne količine prodanih izdelkov in storitev (Koletnik, 1993, str. 35).

K neuspehu prispeva tudi nesposobnost podjetja, da se prilagodi temeljnim spremembam v tehnologiji (Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 16).

Vse to povzroča neugodno sestavo stroškov, kar se kaže predvsem v višjih cenah izdelkov in storitev. Pri premajhnem obsegu proizvodnje podjetje ne more izkoriščati ekonomije obsega s specializacijo delovne sile in porazdelitvijo stalnih stroškov na velike količine proizvodov. Problem pogosto predstavlja tudi predraga delovna sila (Čokelc, 1993, str. 20).

Slabosti na področju investiranja so neustrezen obseg, čas in predmet investiranja (Koletnik, 1993, str. 35). Do neuspeha lahko pripeljejo še neustrezen razvoj in raziskave, kar pa je v začetni fazi zelo težko odkriti. Podjetje je v slabšem položaju v primerjavi s konkurenco tudi zaradi pomanjkanja izkušenj (Čokelc, 1993, str. 20).

Vzroki za neuspeh podjetij na področju nabave so neustrezna kakovost, količina in cena nabavljenih prvin, prevelika odvisnost od materialov, katerih na trgu primanjkuje in izguba ključnih dobaviteljev (Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 16).

Položaj podjetja poslabšujejo tudi neustrezni dobavitelji in dobavne poti. Problem se poveča v primeru, ko je podjetje prisiljeno kupovati reprodukcijski material pri svoji konkurenci (Čokelc, 1993, str. 20).

Neustrezna pravna (organizacijska) oblika podjetja povzroča slab pretok informacij, ki so potrebne za odločanje, večje davke in prispevke, kot je potrebno ter nesmotrn obseg režije in neobvladovanje podjetja (Repovž, 1993, str. 48).

Trgovanje nad zmoglostjo tudi lahko ogrozi obstoj podjetja. Včasih prodaja raste hitreje kot zmoglost podjetja, da jo financira. Podjetje pogosto vodi prevelika želja po povečanju prodaje, pri čemer ne opaža, da ni več donosna (Slatter, 1990, str. 32). Razlog za povečevanje prodaje, ki ni donosna, je lahko še drugje. Pomeni tudi sredstvo za onemogočanje konkurence, ki lahko privede do izčrpanja podjetij, ko tekmujeta dva dokaj izenačena konkurenta.

Veliki investicijski projekti, ki jih prevzema poslovodstvo in so večji od podjetja, lahko povzročijo propad podjetja. Razlogi so (Slatter, 1990, str. 31):

- a) Podcenjene potrebe po kapitalu, ki so posledica nepravilnega predvidevanja stroškov, slabega nadzora podjetja oziroma poznejšega spreminjanja projekta.
- b) Zagonske težave tehnične narave, ki nastanejo pri novi tehnologiji in jih je težko predvideti, kar povečuje nepredvidljive stroške.
- c) Nepravočasno spreminjanje zmogljivosti glede na ciklično spreminjanje povpraševanja oziroma napačno predvidevanje povpraševanja.
- d) Stroški vstopa na trg, ki so lahko posledica uvajanja, razvoja novih izdelkov oziroma vpeljave obstoječih izdelkov na nova tržišča.

Problem se poveča predvsem takrat, ko gre za najpomembnejši projekt v podjetju, od katerega je odvisen nadaljnji obstoj podjetja, dejanski stroški pa močno presegajo načrtovane (Going Concern Problems, 1975, odst. 15).

Pri nakupih novih podjetij se težave pojavijo predvsem v primerih nakupa slabih podjetij, ki so konkurenčno šibka na svojih trgih, previsoke nakupne cene novega podjetja ter slabega vodenja in upravljanja po nakupu (Slatter, 1990, str. 32).

Neustrezne računovodske informacije so lahko razlog za neuspeh podjetja. Pomanjkanje informacij onemogoča poslovodstvu, da pravilno oceni stanje podjetja. Koletnik (1993, str. 35) po Hauschildtovi raziskavi poslovnih kriz v Nemčiji navaja, da ima kar 45 % podjetij, ki so zašla v krizo, pomanjkljivo računovodstvo.

Način kako množice nepreglednih računovodskih podatkov preoblikovati v informacijsko vrednost za uporabnike ponujajo različni modeli oziroma varnostni sistemi za preprečevanje kriz v podjetju, ki jih bomo omenili v nadaljevanju.

Ne glede na to, na katerem funkcijskem področju se kriza pojavi, se v končni fazi kot posledica⁶ vedno odrazi v računovodskih izkazih podjetja. Vodič (1998, str. 15) za revidiranje nedelujočih podjetij omenja posebej tri znake, ki lahko nakazujejo visoko tveganje, da predpostavka delujočega podjetja ne drži:

- 1) presežek dolgov (dolgovi so večji od sredstev) ali presežek kratkoročnih dolgov (kratkoročni dolgovi so večji od kratkoročnih sredstev);
- 2) pomembne ali ponavljajoče se izgube iz poslovanja;
- 3) neugodni ključni računovodski kazalniki (glej prilogo 7).

Kot ostale znake vodič (1998, str. 16) in MSR 570 omenjata še:

- 4) posojila, ki bodo kmalu zapadla v plačilo, ne da bi obstajale dejanske možnosti za obnovitev oziroma plačilo le-teh oziroma nesposobnost plačevanja dolgov upnikom ob zapadlosti;
- 5) nesposobnost izpolnjevanja določb iz posojilnih pogodb;
- 6) znaki, da bodo posojilodajalci ali drugi upniki odtegnili finančno podporo;
- 7) pomembne težave pri plačilni sposobnosti ali denarnih tokovih v letu, ki je predmet revizije;
- 8) večje izgube ali težave pri finančnih tokovih, ki so se pojavile po datumu bilance stanja in ki grozijo, da se bodo ponavljale;
- 9) negativni finančni izid (negativni čisti finančni tok iz poslovanja), ki ga nakazujejo predračunski računovodski izkazi;
- 10) pomembne prodaje osnovnih sredstev, ki ne bodo nadomeščene in se uporabljajo za ustvarjanje finančnih tokov;

---

⁶ Razlog, da smo se odločili za prikaz znakov (posledic) krize, ki se kažejo v računovodskih izkazih podjetja med vzroki je ta, da je v praksi ponavadi težko ločiti prave vzroke za krizo v podjetju in posledice le-te. Kot primer navajamo točko »presežek dolgov«, ki lahko sam po sebi pripelje podjetje v kritično stanje, lahko pa je posledica neustrezne finančne politike ali neustreznega proizvodnega programa. Neustrezni proizvodni program lahko spet interpretiramo kot razlog za krizo podjetja ali kot posledico neuspešnega vodenja zaposlenih.

-
- 11) preklic oziroma zmanjšanje običajnih pogojev blagovnega kredita, ki ga dajejo dobavitelji (na primer odloženo plačilo se nadomesti s takojšnjim plačilom dobavitelju);
  - 12) nezmožnost financiranja razvoja novih proizvodov ali drugih pomembnih naložb;
  - 13) glavna vračila posojila, ki zapadejo v času, ko je sprememba financiranja potrebna za nadaljnji obstoj podjetja;
  - 14) neskladnost s kapitalskimi in drugimi predpisanimi zahtevami (glej prilogo 8).

Poleg zgoraj naštetih znakov v literaturi zasledimo še naslednje (Going concern problems, 1975, odst. 15):

- 15) zaostajanje ali prenehanje obračunavanja dividend⁷, posebno pri prednostnih delnicah;
- 16) plačevanje zamudnih obresti;
- 17) obračanje terjatev in zalog je mnogo nižje od povprečja panoge.

Seznam nevarnosti, ki ogrožajo obstoj podjetja, je dinamičen. Pojavne oblike in razsežnosti gospodarskih nevarnosti *se spreminjajo v času* z družbenoekonomskim, s tehničnim in s tehnološkim razvojem. Na primer: zaradi vse večje vrednosti sodobne opreme in njene večje zgoščenosti je podjetje bolj izpostavljeno zaradi škode na sredstvih. Zaradi čedalje večje pravne zaščite potrošnikov in vse ostrejšše zakonodaje na področju varstva okolja izrazito naraščajo nevarnosti odgovornosti podjetij za škodo, povzročeno drugim.

Velikost in število nevarnosti, ki *ogrožajo posamezno podjetje*, sta odvisna od dejavnosti podjetja, uporabljene tehnologije in tehnike, značilnosti trga, na katerem podjetje posluje, političnih razmer, kraja poslovanja, znanja in usposobljenosti zaposlenih, nagnjenosti njegovega managementa k poslovnim tveganjem in celotnega varnostnozaščitnega ravnanja v podjetju (Korošec, 1993, str. 29).

2.3 Olajševalne okoliščine

Zgoraj naštete znake in vzroke je potrebno interpretirati vsebinsko glede na dogodke in okoliščine, v katerih se nahaja podjetje. Ne bi bilo pravilno, če bi jih obravnavali le posamezno. Obstajajo olajševalne okoliščine, ki pripomorejo, da predpostavka delujočega podjetja drži, kljub temu da se v podjetju pojavlja eden ali več znakov, ki smo jih našeli. Primeri olajševalnih okoliščin so (Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 16):

- 1) dokaz, da je poslovodstvo pripravilo predračun in predvidevanje finančnih tokov ob strogem zmanjševanju stroškov, ki se uspešno uresničuje;
- 2) znaki, ki kažejo, da bo podjetje sposobno dosegati sodila, ki jih zahtevajo banke za odobritev posojila, čeprav se o tem še niso odločale – njihova odločitev bo odvisna od doseganja teh sodil;

---

⁷ Dividendna politika v Sloveniji se razlikuje od prakse v tujini. V zvezi s tem navajamo zanimivo definicijo likvidnostnih težav v povezavi s predpostavko delujočega podjetja, ki jo uporabljajo v ZDA, Veliki Britaniji in Kanadi. Likvidnostne težave pomenijo nesposobnost generiranja zadostnih denarnih sredstev iz rednega delovanja, da bi podjetje lahko izpolnilo tekoče obveznosti, vključno z zapadlimi dolgoročnimi obveznostmi in posebno dividendami. Sicer pa ni nujno, da bo podjetje z likvidnostnimi težavami ogroženo tudi z vidika obstoja.

-
- 3) dokaz, da podjetje išče nove rešitve za obstoječe proizvode ali razvija nove proizvode, pri katerih je pričakovati dobro povpraševanje;
  - 4) dokaz, da poslovodstvo išče druge vire financiranja, na primer vlagatelja v skupni podvig ali novega vlagatelja.

Opozorimo naj še na dejstvo, da ima podjetje pri reševanju iz finančne krize, ki ga lahko obravnavamo kot olajševalne okoliščine, več možnosti za prestrukturiranje virov sredstev. Dva osnovna pristopa, znotraj katerih obstaja več načinov, sta (Pušnik, 1997, str. 50):

- *izven sodni dogovor* z vsakim upnikom o zmanjšanju obveznosti in odložitvi plačila obveznosti;
- zmanjšanje obveznosti in odložitvev plačila obveznosti v okviru *postopka prisilne poravnave*, ki poteka na sodišču.

Pri finančnem prestrukturiranju podjetja (torej tudi v prisilni poravnavi) se podjetje obravnava kot delujoče podjetje, izjema je postopek prisilne poravnave, ko je izid pred sodiščem negotov.

2.4 Varnostni sistemi za pravočasno odkrivanje kriz

Z namenom čim hitrejšega ugotavljanja in preprečevanja kriz so se razvili različni modeli oziroma varnostni sistemi, s katerimi je možno odkriti znake prikrite krize, kajti, ko podjetje pri poslovanju doseže izgubo, je mnogokrat za rešitev podjetja že prepozno.

Kokotec-Novak (1997, str. 158) navaja, da je iz sintetičnih podatkov možno relativno pozno napovedati krizo v podjetju, zato je za interno presojo glede nevarnosti potrebna bolj analitična podatkovna osnova. Po Klausmannu našteva tri generacije sistemov za zgodnje opozarjanje na krize:

- 1) Prva generacija izvira iz računovodstva. Ti sistemi primerjajo načrtovano in uresničeno (iz knjigovodskih podatkov). Z analizo vzrokov za odstopanja je možno s stalnim primerjanjem teh dveh kategorij sprejemati ukrepe za odpravo vzrokov.
- 2) Druga generacija sistemov za zgodnje opozarjanje na krize ima za vsako poslovno področje v podjetju opredeljen pokazatelj, s katerim opozarja na nastanek krize. Tako imajo podjetja kataloge pokazateljev, ki opozarjajo na krize s širšega vidika.
- 3) Tretja generacija sistemov za zgodnje opozarjanje na krize deluje s pomočjo kakovostno opisanih signalov, ki kažejo spremembe v tehnološkem, socialnem in političnem okolju. S spoznanjem teh sprememb lahko podjetje ukrepa preden zazna kakršnekoli neugodne razvoje. Sistem se ne opira na spoznanja iz preteklosti, kar je značilno za prva dva sistema, temveč so bistvena mnenja in stališča ključnih oseb oziroma inštitucij.

Po Čokelcu in Kavčičevi povzemam dva sistema iz prve generacije. Čokelc (1993, str. 18) meni, da je za zagotovitev ustreznih informacij potrebno:

- a) Nadzorovati predračune, kar zagotavlja sprotno obveščenost o morebitnih odmikih in hitro ukrepanje.
- b) Načrtovati finančni tok, ki kaže prilive in odlive.
- c) Stroškovno računovodstvo, ki daje podatke o lastni ceni proizvoda.

---

d) Realno vrednotenje sredstev.

Kavčič (1996, str. 11) pri odkrivanju (morebitnih) vzrokov krize oziroma preprečevanju le-te upošteva definicijo krize, ki smo jo navedli na strani 8. Skladno z drugim delom definicije krize predlaga analizo dejavnikov, ki vplivajo na poslovni izid:

- **analize prihodkov**, kjer mora vodstvo poznati najmanj naslednje:
  1. obseg prihodkov ob nespremenjenih pogojih, ko podjetje nima ne izgube ne dobička (točka preloma);
  2. trenutno vrednost varnostnega količnika, ki pove, za koliko se lahko zmanjša obseg prodaje, da podjetje doseže točko preloma;
  3. trenutni tržni delež podjetja in ali se povečuje ali zmanjšuje;
  4. načrtovani obseg prodaje in kako se uresničuje;
  5. načrtovani poslovni izid in kako se uresničuje;
- **analize stroškov**, kjer so možnosti za analiziranje neskončne, na primer:
  1. vrste stroškov, ki v različnem obsegu in na različen način vplivajo na lastno ceno (poznavanje neposrednih in splošnih stroškov za vsak proizvod – znotraj teh posvetiti več pozornosti tistim, ki predstavljajo pomemben delež v lastni ceni proizvoda);
  2. optimalna velikost naročila, kjer je potrebno preučiti stroške nabave in skladiščenja ter je še posebej pomembna v tistih podjetjih, kjer ima material velik vpliv na ceno.

Kavčič (1996, str. 13) skladno s prvim delom definicije krize predlaga analizo dejavnikov, ki vplivajo na plačilno sposobnost podjetja:

- analizo bilance stanja, zlasti z vidika nepotrebnega premoženja, s katerim se ne ustvarja dobička;
- analizo virov sredstev, predvsem z vidika usklajenosti sredstev in obveznosti do virov sredstev;
- analizo drugih kratkoročnih in dolgoročnih dejavnikov, ki vplivajo na to, da so potrebni prejemki in izdatki med seboj časovno in količinsko usklajeni in odvisni od obsega poslovanja.

V literaturi so znani modeli za ugotavljanje finančnega položaja podjetja. Z Altmanovim obrazcem je mogoče na podlagi petih ponderiranih kazalcev dokaj natančno napovedati stečaj podjetja. Drug obrazec je hitri preizkus položaja podjetja po Kraličku, ki se ga izvede na podlagi lestvice ocen. Vsak od navedenih modelov ima tudi svoje slabosti (Repovž, 1993, str. 52).

Računovoske informacije morajo biti oblikovane tako, da nudijo vodstvu ravno prav informacij. Že dolgo se pojavlja potreba, da se računovodski (numerični) podatki dopolnjujejo z opisnimi kategorijami, tako da so zagotovljene možnosti za pravočasno raziskovanje vzrokov in predlaganje možnih rešitev. V ta namen se je oblikoval model *uravnotežene uspešnosti podjetja* (balanced scorecard), ki je sestavljen iz denarno in nedenarno izraženih kazalnikov. Prvi kažejo, ali je podjetje doseglo svoj gospodarski cilj, drugi pa vzroke za doseženi rezultat. Model je strateško orodje za izkoriščanje ključnih prednosti podjetja (Kavčič, 1998, str. 9).

Model uravnotežene uspešnosti podjetja sicer odpravlja slabosti uporabe računovodskih podatkov, ker so le-ti na voljo le za preteklo obdobje, kar je za sprotno (ali tudi pravočasno) reševanje prikritih kriz dokaj neučinkovito. Vendar ima model tudi svoje slabosti, na primer težave pri izražanju in merjenju nedenarnih kazalnikov, kar je tudi eden od vzrokov, da je model v praksi izredno zahteven za uporabnike. Zato ostaja sama analiza računovodskih podatkov v mnogih podjetjih še vedno aktualna.

Definicije krize navedene na straneh 7 in 8, posebno Müllerjeva, ki poudarja nedoseganje ciljev podjetja in Repovževa, ki delovanje podjetja primerja s človeškim organizmom, potrjujejo, da je kriza podjetja (obstoj delujočega podjetja je vprašljiv) predvsem predmet strateškega upravljanja. Tako imamo za preučevanje podjetja z vidika ustreznosti računovodske predpostavke delujočega podjetja na voljo ne le računovodske modele temveč tudi vse ostale načine, ki jih strateško upravljanje nudi za celovito ocenjevanje podjetja. Pučko (1999, str. 133) pravi, da je celovito ocenjevanje podjetja mogoče opraviti na tri načine – z analizo prednosti in slabosti ter poslovnih priložnosti in nevarnosti (SWOT analiza), s portfeljsko analizo ali z analizo na temelju verige vrednosti.

2.5 Prenehanje podjetja po zakonu o gospodarskih družbah

Kriza v podjetju lahko povzroči prenehanje obstoja podjetja oziroma delujoče podjetje spremeni v nedelujoče. Vendar to ni edini vzrok prenehanja podjetja.

V zakonu o gospodarskih družbah (ZGD)⁸ je predvidenih več razlogov prenehanja podjetja. 371. člen⁹ tega zakona pravi, da družba preneha:

- 1) s pretekom časa, za katerega je bila ustanovljena;
- 2) s sklepom skupščine, ki mora biti sprejet z najmanj tričetrtinsko večino zastopanega osnovnega kapitala; statut lahko določi višjo večino in druge zahteve;
- 3) če uprava ne deluje več kot 12 mesecev;
- 4) če sodišče ugotovi ničnost vpisa;
- 5) s stečajem;
- 6) na podlagi sodne odločbe;
- 7) z združitvijo v kakšno drugo družbo;
- 8) če se zmanjša osnovni kapital družbe pod minimum 6 mio SIT (za delniške družbe), razen v primeru iz 353. člena tega zakona, ki pravi, da se osnovni kapital lahko zmanjša pod minimalni znesek, če se le-ta ponovno doseže s povečanjem osnovnega kapitala, o čemer mora biti sprejet sklep istočasno z zmanjšanjem osnovnega kapitala in pri katerem povečanje ni mogoče s stvarnimi vložki;
- 9) statut družbe lahko določi tudi druge razloge za prenehanje družbe.

---

⁸ Uradni list RS, št. 30/1993, 29/1994, 82/1994, 20/1998, 32/1998, 37/1998, 84/1998, 6/1999, 54/1999, 36/2000, 45/2001, popr. 59/2001, 50/2002.

⁹ 371. člen ZGD govori o prenehanju delniške družbe, medtem ko so v ostalih členih ZGD posebej navedeni razlogi za prenehanje osebnih in ostalih kapitalskih družb. Reprezentativno bomo navedli razloge za delniško družbo.

V primerih od 1. – 6. in 8. se opravi likvidacijski postopek oziroma stečajni postopek. Pri likvidacijskem postopku upniki varujejo svoje pravice in interese na enak način kot pri rednem poslovanju podjetja. Cilj likvidacijskega postopka je predvsem varstvo upnikov in razdelitev preostanka premoženja med lastnike podjetja. Likvidacijski postopek se opravi le, če premoženje podjetja zadošča za poplačilo upnikov v celoti z zakonskimi obrestmi. Če se iz premoženja podjetja ne morejo poravnati vse obveznosti do upnikov, se likvidacijski postopek ne more opraviti, temveč mora podjetje prenehati v okviru stečajnega postopka (Kolenc, 1995b, str. 7).

V 7. primeru gre za združitev, prevzeta družba po 511. členu ZGD preneha, ne da bi bila prej opravljena likvidacija.

Družba lahko preneha tudi po skrajšanem postopku brez likvidacije po 394. členu ZGD, če vsi delničarji predlagajo sodišču izbris družbe iz registra brez likvidacije in predlogu priložijo sklep o prenehanju po skrajšanem postopku ter notarsko overjeno izjavo vseh delničarjev, da so poplačane vse obveznosti družbe, da so urejena vsa razmerja z delavci in da prevzemajo obveznost plačila morebitnih preostalih obveznosti družbe.

Pri tem se nam nujno postavi vprašanje, kako obravnavati podjetje v prisilni poravnavi, ki jo lahko opredelimo kot finančno reorganizacijo/prestrukturiranje virov sredstev preko sodišča (Pušnik, 1997, str. 50). Podjetje v prisilni poravnavi (čeprav je plačilo upnikom opravljeno v zmanjšanih zneskih) je mogoče obravnavati kot delujoče podjetje, razen če ni sposobno poravnati svojih obveznosti (glej poglavje 1.1.2). Če obstaja dvom o izidu postopka pred sodiščem za prisilne poravnave, je mogoče to šteti kot temeljno negotovost, da predpostavka delujočega podjetja ne drži (Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 8).

Krizo v podjetju lahko pomeni tudi obstoj prevar, ki jih poslovodstvo ni uspelo preprečiti ali odkriti, oziroma jih je povzročilo samo, zato se bomo v naslednjem poglavju dotaknili te teme.

2.6 Prevare

Področje prevar bomo pogledali z zornega kota delujočega podjetja. Omenili bomo predvsem tiste prevare, za katere menimo, da bi lahko povzročile dvom o nadaljevanju poslovanja podjetja v prihodnosti oziroma bi z njimi lahko prikrili ta dvom.

Prevara je namerno dejanje oseb v podjetju ali zunaj podjetja, in lahko pomeni naslednje (Erbida-Golob, 1997, str. 243):

- prikrojavanje, ponarejanje ali spreminjanje računovodskih razvidov oziroma dokumentacije;
- nezakonito prisvajanje sredstev;
- prikrivanje ali opuščanje učinkov poslovnih dogodkov v računovodskih razvidih;
- evidentiranje poslovnih dogodkov, ki se niso zgodili;
- napačno uporabo računovodskih usmeritev.

Mednarodni standard revidiranja 240 (MSR 240) govori o dejavnih tveganja prevar, ki nakazujejo možnost prevarantskega računovodskega poročanja ali poneverbe sredstev. Standard našteva zglede dejavnih tveganja¹⁰, ki se nanašajo na napačne navedbe, izhajajoče iz:

1. *prevarantskega računovodskega poročanja* – na tem področju se omenjajo značilnosti posloводства in njihov vpliv na okolje kontroliranja; okoliščine v dejavnosti (gospodarsko in pravno okolje) ter značilnosti poslovanja in finančna ustaljenost (vrsta in zapletenost organizacije, njen finančni položaj in dobičkonosnost).
2. *poneverb sredstev* – obstajajo sredstva, ki so bolj dovzetna za poneverbe (na primer gotovina) in pomanjkanje kontrol, ki so namenjene preprečevanju ali odkrivanju poneverb sredstev.

Avtorja Huntington in Davies (1994, str. 7) sta dejavnike tveganja prevar razdelila delno drugače in navajata štiri skupine. Na področju *zaposlenih (osebja)* na primer omenjata avtorski način vodenja; življenjski slog zaposlenca, ki ni skladen z njegovim formalnim prihodkom; moralno oporečen kader in hitro menjavanje le-tega. Sumljiv je lahko tudi položaj, ko si zaposlenec nikoli ne vzame dopusta. *Kultura* v podjetju, ki usmerja zaposlene k »doseganju ciljev za vsako ceno« oziroma h kratkoročnim ciljem je lahko razlog prevar. Nadalje avtorja naštevata nagnjenost k nespoštovanju pravil kontroliranja in ostalih predpisov; nenaklonjenost reviziji in nizko raven poslovne etike.

Na *organizacijskem* področju v širšem pomenu besede so možne prevare, kjer sodelujejo povezane osebe, ki niso razkrite (na primer direktor delniške družbe je lastnik manjše družbe, ki (skoraj) v celoti posluje z delniško družbo). Problematične so tudi neučinkovita kontrola krajevno oddaljenih podružnic, stranskih dejavnosti, ki dopolnjujejo glavno dejavnost in izvajanje revizije pri skupini povezanih podjetij s strani večih revizijskih hiš. Na *poslovnem* področju omenjata slabo definirano strategijo podjetja, ki pomeni podlago za nastanek zgoraj že omenjenih dejavnih tveganja prevar in ne neposredni razlog. Sumljiv je tudi poslovni izid, ki je visoko nad povprečjem panoge. Pojav prevar pa lahko povzročijo tudi težave s plačilno sposobnostjo.

Avtorja opozarjata, da pojav enega ali več dejavnih tveganja še ne pomeni zanesljivega obstoja prevar v podjetju. Tudi samo tveganje nastanka prevar v podjetju lahko zelo hitro niha.

Koletnik (2000, str. 238) po kazenskem zakoniku Republike Slovenije navaja kazniva dejanja zoper gospodarstvo. Med temi smo izbrali goljufije v zvezi s stečaji, preslepitve pri pridobivanju posojil, investicijskih sredstev, drugih ugodnosti in poslovanju z vrednostimi papirji ter ponareditev ali uničenje poslovnih listin. To so tiste prevare, za katere sklepamo, da lahko povzročijo dvom o prihodnosti delujočega podjetja, če do njih pride, oziroma se z njimi lahko prikrije ta dvom in so naslednje:

---

¹⁰ V tem delu diplomska naloga opozarja le na skupine dejavnih tveganja za nastanek prevar, ker želimo opozoriti na razsežnost te problematike. MSR 240 navaja konkretne zglede dejavnih tveganja. Standard ne more ločevati med tistimi prevarami, ki so bistvene za računovodske izkaze in tistimi, ki niso bistvene; ker je to odvisno od konkretne situacije. Ravno tako se ne zdi smiselno posebej ločevati tistih dejavnih tveganja prevar, ki lahko ogrozijo delujoče podjetje, temveč je potrebno smiselno pogledati seznam znakov, ki kažejo, da je predpostavka delujočega podjetja vprašljiva (glej poglavje 2.2), z vidika nastanka prevar.

Razlog, da na tem mestu ne navajamo posebej seznama dejavnih tveganja za nastanek prevar je tudi ta, da sta seznama na nekaterih delih vsebinsko primerljiva.

---

1. GOLJUFIJE V ZVEZI S STEČAJI (povzroči dvom)

Te prevare so lahko v obliki lažnih stečajev ali povzročitev stečajev z nevestnim gospodarjenjem. **Lažni stečaj** je navidezno ali dejansko poslabšanje premoženjskega stanja podjetja z namenom, da obveznosti ne bi bile plačane. Do takih primerov lahko pride tedaj, ko nekdo premoženje, ali njegov del, ki sodi v stečajno maso, proda, brezplačno odstopi, odtuji za izredno nizko ceno ali uniči; sklene lažno pogodbo o dolgu ali prizna neresnične terjatve; prikrije, uniči, predružači ali vodi poslovne knjige tako, da se iz njih ne more ugotoviti dejanskega premoženjskega stanja.

Stečaj z nevestnim gospodarjenjem je povzročen takrat, ko nekdo ve, da sam ali kdo drug kot plačnik ni zmožen plačila, pa nesmotrno porablja sredstva ali jih odtuji po izredno nizki ceni, se čez mero zadolžuje, prevzema nesorazmerne obveznosti, sklepa ali obnavlja pogodbe z osebami, za katere ve, da niso zmožne plačila, opušča pravočasno uveljavitev terjatev ali kako drugače očitno krši svoje dolžnosti pri gospodarjenju s premoženjem ali pri vodenju gospodarske dejavnosti, zaradi česar pride do stečaja in oškodovanja upnikov ter lastnikov.

2. PRESLEPITVE PRI PRIDOBIVANJU POSOJIL, INVESTICIJSKIH SREDSTEV, DRUGIH UGODNOSTI IN POSLOVANJU Z VREDNOSTNIMI PAPIRJI (prikrije dvom)

Preslepitev pri pridobivanju posojil, investicijskih sredstev, subvencij ali drugih ugodnosti za opravljanje gospodarske dejavnosti se zgodi, če podjetje pridobi navedena sredstva, čeprav ne izpolnjuje zahtevanih pogojev in v tej zvezi predloži neresnične ali nepopolne podatke o premoženjskem stanju, dobičku ali izgubi ali druge podatke, ki so odločujoči za odobritev posojila ali ugodnosti.

Preslepitev pri poslovanju z vrednostnimi papirji nastane tedaj, če podjetje, katerega vrednostnice (ne) kotirajo na borzi, lažno prikaže premoženjsko stanje, dobiček ali izgubo, ali druge podatke, ki pomembno vplivajo na ceno vrednostnic, in s tem zapelje eno ali več oseb, da jih kupijo.

3. PONAREDITEV ALI UNIČENJE POSLOVNIH LISTIN (prikrije dvom)

Ponareditev ali uničenje poslovnih listin je kaznivo dejanje, če nekdo v poslovne knjige ali spise, ki jih mora voditi po zakonu, ali na podlagi drugih predpisov in so pomembne v poslovnem prometu z drugimi osebami, ali so namenjene za odločitve v zvezi s poslovno dejavnostjo, vpiše lažne podatke, ne vpiše pomembnih podatkov, s podpisom potrdi lažno vsebino in omogoči sestavo knjige, listine ali spisa z lažno vsebino.

Za kaznivo dejanje se šteje tudi, če se lažno poslovno knjigo, listino ali spis uporabi kot pravo; če se uniči, skrije, precej poškoduje ali kako drugače napravi nerabne obvezne poslovne knjige, listine ali spise.

Novak¹¹ (1998, str. 46) z naštevanjem prevar ostane le na področju računovodstva. Po Schilitu omenja sedem skupin prevar, ki se v računovodskih izkazih pojavljajo najpogosteje. To so

---

¹¹ Besedilo avtorice je na nekaterih delih tudi vsebinsko smiselno prilagojeno novim računovodskim standardom iz leta 2002.

---

prevare s predčasnim prikazovanjem prihodkov, s prikazovanjem lažnih prihodkov, s povečevanjem prihodkov iz enkratnih virov, z odlaganjem trenutnih odhodkov na poznejše obdobje, s prikrievanjem obveznosti, z odlaganjem trenutnih prihodkov na poznejše obdobje in s prestavljanjem bodočih odhodkov na tekoče obdobje. S pomočjo le-teh bi bilo možno prikriti dvom o veljavnosti predpostavke delujočega podjetja. Te prevare so naslednje:

1. PREDČASNO PRIKAZOVANJE PRIHODKOV

Ta vrsta prevar se pojavlja konec poslovnega leta, ko želi podjetje prikazati večje prihodke in s tem večji dobiček. Prevara s predčasnim prikazovanjem prihodkov se lahko izvede na naslednje tri načine.

Prvi način je odpošiljanje blaga, preden je bila kupoprodajna pogodba sklenjena. Prihodki pa se prikažejo takrat, ko je bilo blago izročeno oziroma poslano. SRS 18 (2002) pravi, da za upravičenost izkazovanja prihodkov od prodaje ni pomembno niti plačilo ob prodaji niti kupčev fizični prevzem kupljenih stvari, temveč se poslovni prihodki pripoznajo, ko se upravičeno pričakuje, da bodo vodili do prejemkov, če le-ti niso uresničeni že ob nastanku. To pomeni, da se prihodkov ne more pripoznati (ne glede na ostale zadeve), dokler pogodba ni sklenjena, saj ne moremo zanesljivo pričakovati prejemkov.

Drugi način je pripoznavanje prihodkov, ko še obstajajo pomembne negotovosti. V tem primeru podjetja prikazujejo prihodke, čeprav se s poslovnimi partnerji še niso dogovorila glede pomembnih vprašanj in razrešila nekaterih negotovosti.

SRS 18 (2002) pravi, kot je že zgoraj omenjeno, da se prihodki pripoznajo:

- ko se upravičeno pričakuje, da bodo vodili do prejemkov;
- ko prodajalec na kupca prenese vsa tveganja in pravice, ki izhajajo iz lastništva;
- ko ni večje negotovosti glede stroškov, ki se nanašajo na prodane količine; in
- ko ni večje negotovosti glede možnosti za vračilo prodanih količin.

Ne pripoznajo pa se:

- kadar obstaja dvom o velikosti prihodkov iz kakega posla – pripoznajo se šele, ko se ta dvom odpravi;
- kadar ni mogoče oceniti končnega možnega datuma zapadlosti v plačilo – pripoznanje prihodkov se odloži, ta znesek se prikazuje na kontih pasivnih časovnih razmejitev.

Zadnji način je pripoznavanje prihodkov, ko storitev še ni bila opravljena. Podjetje pripozna prihodek tedaj, ko dobi plačilo, ki se nanaša na neko storitev, ki bo opravljena šele v prihodnosti. SRS 18 (2002) pravi, da se prihodki od opravljenih storitev, ki so vezane na izvedbo več samostojnih dejanj, pripoznavajo sorazmerno z njihovim dokončevanjem.

2. PRIKAZOVANJE LAŽNIH PRIHODKOV

Pri tej obliki prevar podjetja pripoznavajo denar in druga sredstva iz neprodajnih transakcij kot prihodke iz poslovanja. Avtorica navaja tri skupine. *Prva skupina je pripoznavanje prihodkov iz poslovanja pri zamenjavi podobnih sredstev.*

Naslednja skupina je pripoznavanje zapoznelih plačil kupcev kot prihodek, kljub temu da je bil ta znesek že pripoznan kot prihodek, ko je prišlo do prodaje.

Kot tretjo skupino avtorica navaja *namerno napačne ocene v vmesnih računovodskih poročilih, ki jih mora poslovodstvo narediti pri pripravi računovodskih izkazov*. Vodstvo podjetja mora na primer oceniti poslovanje podjetja in vračila, ki jih utegne dobiti od poslovnih partnerjev za prejšnje posle. Takšne ocene so lahko namerno neresnične, da bi vodstvo podjetja z njimi prikrilo resnično sliko podjetja.

3. POVEČEVANJE PRIHODKOV IZ ENKRATNIH VIROV

Nenadno povečanje prihodkov v določenem poslovnem letu lahko povzročijo prihodki iz enkratnih virov in s tem zameglijo realno sliko poslovanja podjetja, če uporabnik računovodskih izkazov ne pozna vsebine oziroma razdelitve prihodkov. Posebej problematičen je primer, ko ima podjetje v poslovnem letu večino prihodkov izrednih in bi brez njih poslovalo z veliko izgubo. Podjetja lahko z enkratnimi prihodki izboljšajo izkaz poslovnega izida na dva načina.

Prvi način je, da prodajo nekatera osnovna sredstva nad njihovo knjižno vrednostjo – na primer zemljišča, katerih vrednost se je nenadoma povečala. SRS 18 (2002) za prodajo opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih dolgoročnih sredstev nad njihovo knjižno vrednostjo predvideva prevrednotovalne poslovne prihodke, ki so v izkazu poslovnega izida v okviru drugih poslovnih prihodkov. Hkrati tovrstne prodaje zahtevajo tudi ustrezna razkritja, ker so pomembna za pojasnitev dosežkov v obračunskem obdobju.

Drugi način pa je, da prikrijejo spremembo v strukturi prihodkov, tako da ne prikažejo ločeno zneska prihodkov od poslovanja in izrednih prihodkov. Ločeno prikazovanje poslovnih, finančnih in izrednih prihodkov zahtevajo na primer SRS in zakon o gospodarskih družbah, ki natančno določata obliko izkaza poslovnega izida.

4. ODLAGANJE TRENUTNIH ODHODKOV NA POZNEJŠE OBDOBJE

Z odlaganjem odhodkov se doseže povečanje dobička z naslednjima načinoma.

Osnovnih sredstev brez uporabne vrednosti se ne odpiše, kljub temu da sredstvo v poslovnem procesu ni več primerno za uporabo. SRS 1 (2002) pravi, da se pripoznanje opredmetenega osnovnega sredstva med drugim odpravi, če se trajno ne uporablja in od njegove odtujitve ni mogoče pričakovati nobenih gospodarskih koristi.

Drugi način je prepočasno oziroma nepravilno amortiziranje sredstev. Podjetje mora obrabo osnovnega sredstva prikazati kot amortizacijo, ki se šteje med stroške in tako zmanjšuje dobiček. Če je v interesu vodstva podjetja prikazati višji dobiček od resničnega, se odloči za počasnejše odpisovanje vrednosti osnovnih sredstev. Letna višina stroškov amortizacije je odvisna tudi od dobe koristnosti. SRS 13 (2002) razlikuje dobe koristnosti glede na različne dejavnike – potrebno je izbrati tisto, ki je najkrajša.

---

5. NEZAPISANE ALI PRIKRITE OBVEZNOSTI

Poleg obveznosti, ki so evidentirane v bilanci stanja, ima lahko podjetje še druge morebitne obveznosti (pogojne obveznosti¹²), ki ne izpolnjujejo pogojev za izkazovanje v bilanci stanja. Vseeno pa jih je potrebno razkriti, sicer računovodski izkazi niso resnična in poštena slika poslovanja podjetja.

ZGD¹³ v 3. odstavku 61. člena navaja zabilančne potencialne obveznosti, ki jih je treba razkriti poleg bilance stanja. To so obveznosti iz naslova poroštev in drugih jamstev.

6. ODLAGANJE TRENUTNIH PRIHODKOV NA POZNEJŠE OBDOBJE

Prihodki podjetja se praviloma izkažejo v tistem obdobju, v katerem so bili zaslužen oziroma v katerem je do njih prišlo. Včasih podjetje namenoma na videz zmanjša prihodke v izbranem poslovnem obdobju, in sicer zato, ker jih namerava deloma prikazati v naslednjem poslovnem letu ter tako navidezno zmanjšati pričakovano izgubo v prihodnjem obdobju.

7. PRESTAVLJANJE BODOČIH ODHODKOV NA TEKOČE OBDOBJE

Pri tej prevari je cilj, tako kot pri prejšnji, preusmeriti dobiček na prihodnje obdobje. Gre za popraviljanje izkaza poslovnega izida v naslednjem poslovnem letu, tako da nekatere odhodke iz prihodnjega obdobja prestavijo v sedanje obdobje. S tem dosežejo navidezno zmanjšanje izgube, ali povečanje dobička v naslednjem poslovnem letu.

SRS 17 (2002) navaja, da se odhodki pripoznajo, če je zmanjšanje gospodarskih koristi v obračunskem obdobju povezano z zmanjšanjem sredstev ali povečanjem dolga in je to zmanjšanje mogoče zanesljivo izmeriti. Odhodki se torej pripoznajo hkrati s pripoznavanjem zmanjšanja sredstev oziroma povečanja dolgov.

Na splošno lahko rečemo, da je tveganje za nastanek prevar večje posebej takrat, ko se poslovodstvo ne zaveda teh tveganj; verjame, da se kaj takega v njihovem podjetju ne more zgoditi; varčuje na račun notranjih kontrol; ne vidi smiselnosti notranjih kontrol in jih tako tudi ne vpeljuje; meni, da bodo notranje kontrole slabo vplivale na moralo zaposlenih in da so revizorji tisti, ki bodo odkrili napake (Comer, 1977, str. 7).

Prevar v podjetju ni mogoče popolnoma preprečiti, ker so storilci vedno korak naprej. Vseeno pa lahko rečemo, da imata pri preprečevanju prevar ključno vlogo poslovodstvo in notranje kontrole. Poslovodstvo mora z usmerjanjem podrejenih poskrbeti za ustrezno razpoloženje, ustvariti in skrbeti za kulturo poštenosti in visoke etike ter vpeljati ustrezne kontrole, ki

---

¹² SRS 10 opredeljuje pogojno obveznost kot:

a.) možno obvezo, ki izhaja iz preteklih dogodkov in katere obstoj je odvisen od (ne)pojavitve enega ali več negotovih prihodnjih dogodkov, ki se ne obvladujejo v celoti; ali

b.) sedanjo obvezo, ki izhaja iz preteklih dogodkov, vendar se ne pripozna, ker ni verjetno, da bo za njeno poravnavo potreben odtok dejavnikov, ki omogočajo gospodarske koristi, ali ker njenega zneska ni mogoče dovolj zanesljivo izmeriti.

¹³ Uradni list RS, št. 30/1993, 29/1994, 82/1994, 20/1998, 32/1998, 37/1998, 84/1998, 6/1999, 54/1999, 36/2000, 45/2001, popr. 59/2001, 50/2002.

---

preprečujejo in odkrivajo prevare (Mednarodni standardi revidiranja in stališča o revidiranju, standard 240, 2001).

Namen notranjih kontrol je, da preprečujejo in pravočasno odkrivajo pomembne napačne predstavitve, ki izvirajo iz tveganj, prevar in napak, kar pomeni, da delujejo učinkovito. Velja splošno prepričanje, da ima podjetje s kakovostnejšim notranjim kontroliranjem in revidiranjem večje priložnosti za obstoj in razvoj (Koletnik, 2000, str. 247).

Kljub temu da je naslednje poglavje namenjeno reviziji, se nam zdi primerno, da že na tem mestu posebej izpostavimo revidiranje v povezavi s prevarami.

Glavno odgovornost za *preprečevanje in odkrivanje prevar* ima poslovodstvo. Naloga revizorja pa je, da *izrazi mnenje o računovodskih izkazih* – da ustrezno zagotovi, da so računovodski izkazi kot celota brez bistveno napačnih navedb, ki jih povzročajo napake in prevare. Za revizorja so najbolj problematične ravno prevare poslovodstva. Prvi razlog je večje tveganje, da revizor ne bo odkril bistveno napačnih navedb, izhajajočih iz poslovodskih prevar, kot tveganje, ki izhaja iz ostalih prevar; kajti poslovodstvo praviloma uživa položaj, ki predpostavlja njegovo neoporečnost in mu omogoča kršenje formalno vpeljanih kontrolnih postopkov, ki so sicer namenjeni preprečevanju prevar (Mednarodni standardi revidiranja in stališča o revidiranju, standard 240, 2001). Drugi razlog je v tem, da praviloma poslovske prevare bistveno bolj »napačno« vplivajo na računovodske izkaze – torej so večje – kot ostale prevare, saj ima poslovodstvo tudi največja pooblastila za odločanje v podjetju. Na splošno je torej poslovske prevare v podjetju težje odkriti, saj je ima poslovodstvo moč, da usmerja delovanje podrejenih v podjetju in njihovo poročanje zunanjemu revizorju.

Pri načrtovanju revizije mora revizor spoznati poslovske ocene tveganja, da so lahko računovodski izkazi bistveno napačni zaradi prevare. Razumeti mora ureditev računovodenja in notranjega kontroliranja, ki ju je vzpostavilo poslovodstvo za preprečevanje prevar. Ugotoviti je treba, ali poslovodstvo ve za kakšno prevaro v podjetju, ali sum o prevari, ki se raziskuje v podjetju (Mednarodni standardi revidiranja in stališča o revidiranju, standard 240, 2001).

Kadar revizor naleti na dejstva, ki nakazujejo, da utegnejo računovodski izkazi vsebovati bistveno napačne navedbe, izhajajoče iz prevar, mora opraviti postopke za ugotovitev, ali so računovodski izkazi bistveno napačni. Zavedati se mora, da prevara ni nujno osamljena, in preučiti posledice v povezavi z ostalimi deli revizije, posebej z zanesljivostjo poslovske predstavitve. Če je v prevaro vpleteno vplivnejše poslovodstvo, kljub temu da znesek ni bistven za računovodske izkaze, lahko to nakazuje hujši problem. V tem primeru mora revizor ponovno preučiti zanesljivost že dobljenih dokazov (Mednarodni standardi revidiranja in stališča o revidiranju, standard 240, 2001).

Pozabiti pa ne smemo niti na vlogo računovodje. Koletnik (2000, str. 250) meni, da je računovodja glavni oskrbnik znanja o ekonomski poštenosti in resnici v podjetju. Od njegove poklicne veščine in morale je v veliki meri odvisna usoda vseh, ko se podajajo v poslovne odnose s podjetjem. Računovodja mora biti dober poznavalec svojega dela, ki se kaže v

---

strokovni in moralni neoporečnosti, katera prispevata k temu, da so njegove informacije čimbolj resnične in poštene.

3 REVIDIRANJE RAČUNOVODSKIH IZKAZOV

3.1 Definicija in osnovni cilj revizije računovodskih izkazov

Revidiranje računovodskih izkazov je preizkušanje in ocenjevanje računovodskih izkazov ter podatkov in metod, uporabljenih pri njihovem sestavljanju in na podlagi tega dajanje neodvisnega strokovnega mnenja o tem, ali računovodski izkazi v vseh pomembnejših pogledih dajejo resničen in pošten prikaz finančnega stanja in poslovni izid pravne osebe v skladu s slovenskimi računovodskimi standardi (Zakon o revidiranju, Uradni list RS, št. 11/2001).

Cilj revizije računovodskih izkazov je izraziti mnenje o poštenosti, s katero računovodski izkazi predstavljajo finančni položaj, izide poslovanja in finančne tokove v skladu s splošno sprejetimi računovodskimi standardi. Revizor se mora prepričati o resničnosti vseh pomembnih postavk, tako da dobi ustrezno podlago za mnenje o računovodskih izkazih kot celoti (Taylor, 1996, str. 259).

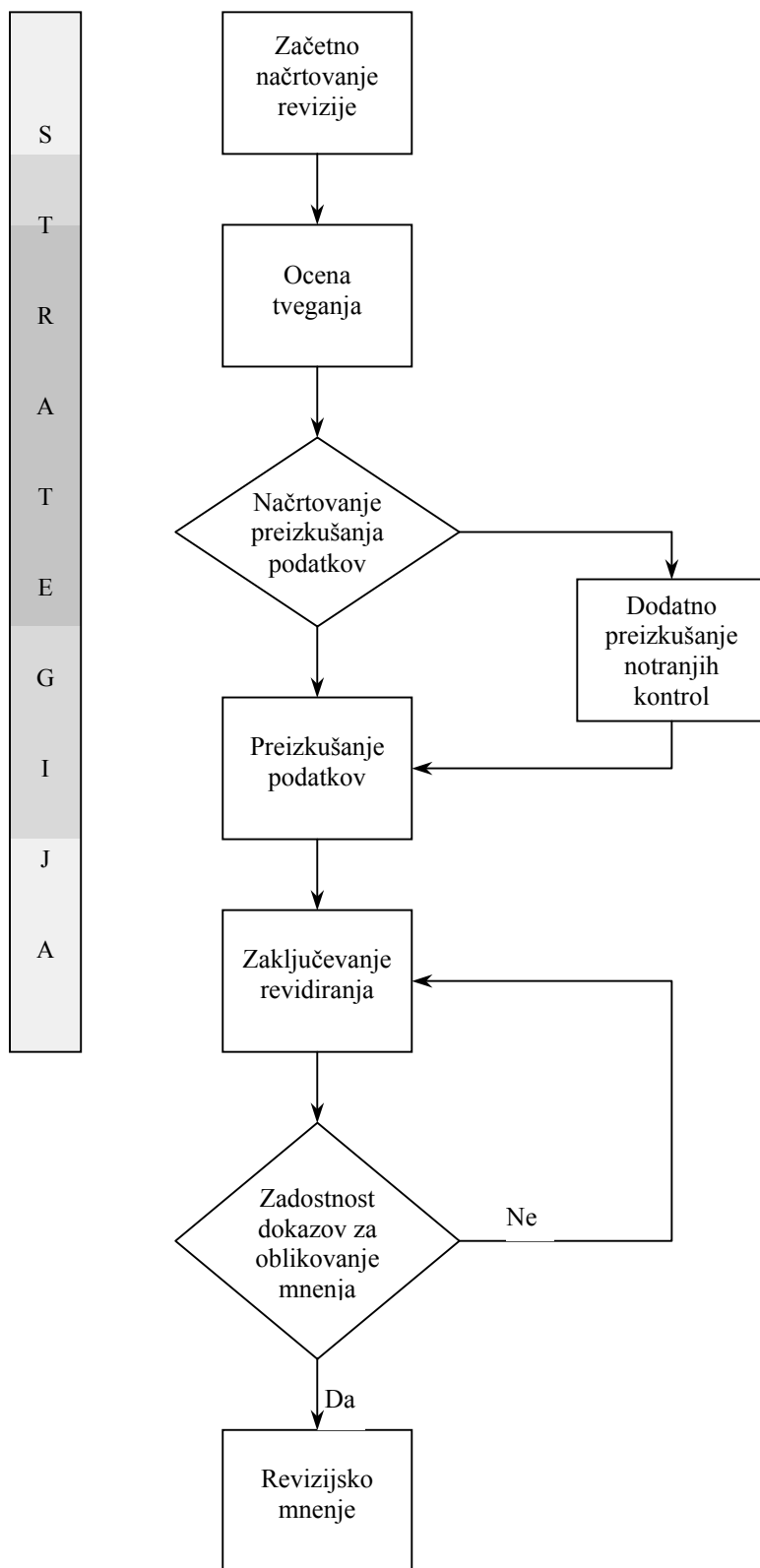
3.2 Potek revizije s poudarkom na predpostavki delujočega podjetja

Revizija računovodskih izkazov se izvaja po določenih korakih, ki jih avtorji različno imenujejo, vsebinsko pa gre za enako metodologijo.

Revizija poteka v fazah, kot je predstavljeno na sliki 1. Le-te se med seboj pogosto prepletajo (O'Reilly et al., 1990, str. 146):

- 1) začetno načrtovanje revizije;
- 2) ocena tveganja na podlagi poznavanja poslovanja podjetja in preizkušanja notranjih kontrol;
- 3) načrtovanje preizkušanja podatkov;
- 4) dodatno preizkušanje notranjih kontrol;
- 5) preizkušanje podatkov;
- 6) zaključevanje revidiranja in
- 7) oblikovanje revizijskega mnenja.

Slika 1: Diagram poteka revizije

Vir: O'Reilly et al., 1990, str. 148.

3.2.1 Začetno načrtovanje revizije

V tej fazi mora revizor zbrati dovolj podatkov, na podlagi katerih se odloči sprejeti ali zavrniti posel. Pred sklenitvijo pogodbe se mora revizor dogovoriti z naročnikom glede pogojev in tudi cene revidiranja (O'Reilly et al., 1990, str. 147).

Mednarodni revizijski standard 210 – Določbe o revizijskih poslih – govori o *listini o revizijskem poslu*, ki jo sicer lahko nadomesti tudi kakšna druga oblika pogodbe. Standard priporoča, da se listina pošlje naročniku še preden začne revizor opravljati svoje delo, saj to potrjuje revizorjevo sprejetje posla. Listina je tudi podlaga za razmerje med revizorjem in naročnikom ter med drugim govori tudi o odgovornosti posloводства za računovodske izkaze (Mednarodni standardi revidiranja in stališča o revidiranju, standard 210, 1997).

Revizijska družba, ki sprejme posel revidiranja družbe v krizi, je izpostavljena večjemu tveganju kot revizijska družba, ki sprejme revidiranje »normalno« delujočega podjetja. To je razlog, da mora v listini o sprejemu revizijskega posla natančno opredeliti tako vrsto kot tudi obseg odgovornosti revizijske družbe do naročnika in razloge za morebitno prekinitev posla. S tem se zavaruje pred morebitnimi tožbami zaradi neizpolnjene pogodbe. Pri likvidaciji upniki pričakujejo, da bo podjetje v celoti izpolnilo svoje obveznosti. Revizijsko poročilo pa je lahko tudi jamstvo, da se bo to res zgodilo (Kolenc, 1995a, str. 10).

Revizor mora narediti okvirni načrt revizije, ki med drugim obsega časovni okvir revizije ter predvidevanje potreb po kadrih in zunanjih strokovnjakih. Revizor se tudi odloča, v kakšni meri bo upošteval izsledke notranje revizije in predhodnih revizij. Slednje pride v poštev posebej v prvem letu sprejetja revizijskega posla (O'Reilly et al., 1990, str. 147).

Poudariti je potrebno, da načrtovanje poteka skozi vse faze revidiranja, saj je strategijo potrebno prilagoditi glede na ugotovitve revizorjev v času dela. Najbolj intenzivno je v drugi in tretji fazi, ko se preizkušajo notranje kontrole (O'Reilly et al., 1990, str. 147).

Podobno velja tudi za preučevanje predpostavke delujočega podjetja. Revizor ne preiskuje ves čas aktivno predpostavke delujočega podjetja, vendar ob vseh fazah revidiranja ostane pozoren na morebitne znake nedelujočega podjetja. Pri tem so mu v veliko pomoč izkušnje oziroma poznavanje te problematike. Zavedanje o predpostavki delujočega podjetja je za revizorja izrednega pomena, saj ni nujno, da je predpostavka delujočega podjetja vedno izpolnjena, kljub temu, da podjetje kaže uspešno poslovanje (Going concern problems, 1975, odst. 10).

3.2.2 Ocena tveganja, na podlagi poznavanja poslovanja podjetja in preizkušanja notranjih kontrol

Ta faza vključuje pridobivanje (oziroma osveževanje) in shranjevanje dokumentacije o naročniku ter njegovih notranjih kontrolah (preizkušanje notranjih kontrol), ki služi kot podlaga za oceno tveganja pri delovanju in kontroliranju. Ocena navedenih tveganj pa je osnova za naslednjo fazo - načrtovanje testiranja podatkov (O'Reilly et al., 1990, str. 147).

Revizijski standardi priporočajo, da revizor pri načrtovanju premisli (pretehta), ali se pojavljajo dogodki oziroma so prisotne okoliščine, ki bi lahko povzročile utemeljen dvom o sposobnosti delovanja podjetja. Pri tem se revizor lahko opre na seznam znakov, naveden v poglavju 2.2. Če dvomi, mora izvesti dodatne postopke, kar vpliva na načrtovanje revizije. Preučiti mora tudi vpliv neugodnih okoliščin na naročnika, hkrati pa upoštevati olajševalne dejavnike, ki zmanjšujejo stopnjo zaskrbljenosti zaradi predpostavke delujočega podjetja (ISA 570 – Going Concern Updated, 1999).

Razlog za preučevanje omenjene predpostavke pri načrtovanju je, da takšen način dela revizorju omogoči pravočasno razpravo s poslovodstvom¹⁴, pregled načrtov poslovodstva in odločitev o morebitnih ugotovljenih zadevah v zvezi s tem. Poleg tega mora revizor tekom dela zbrati zadostne in ustrezne revizijske dokaze, na podlagi katerih oceni omenjeno predpostavko (Mednarodni standardi revidiranja in stališča o revidiranju, standard 570, 2000).

Torej morata ustreznost predpostavke delujočega podjetja oceniti tako poslovodstvo kot tudi revizor.

Naloga poslovodstva je oceniti sposobnost podjetja, da bo v predvidljivi prihodnosti nadaljevalo svoje poslovanje. Poslovodstvo mora upoštevati več različnih dejavnikov, ki vplivajo na trenutno in pričakovano dobičkonosnost, roke vračanja posojil in možnih zamenjav pri financiranju, preden lahko sklepa, da zasnova računovodstva delujočega podjetja ustreza (MRS 1, 1997, str. 88). Pri ocenjevanju sposobnosti podjetja za nadaljevanje poslovanja v prihodnosti ni nujno, da vedno uporabi podrobne analize. To velja še posebej takrat, ko podjetje uspešno posluje in ima zagotovljene vire financiranja (ISA 570 – Going Concern Updated, 1999).

Odgovornost revizorja je oceniti, ali je bila predpostavka delujočega podjetja uporabljena upravičeno, ali se glede delujočega podjetja pojavljajo upravičeni dvomi. Sicer pa ni naloga revizorjev, da bi oblikovali in dostavili mnenje o sposobnosti podjetja za obstoj v prihodnosti (Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 10).

Poslovodska ocena pomeni tudi ključni del revizorjevega preučevanja predpostavke delujočega podjetja. Izhodišče za revizijske postopke so informacije na katerih je poslovodstvo oblikovalo svojo oceno o predpostavki delujočega podjetja in svoj način razmišljanja. Revizorji morajo oceniti, ali te informacije dajejo zadostne revizijske dokaze za njihovo oceno delujočega podjetja in ali so skladne z mnenjem poslovodstva o potrebi po dodatnih razkritjih. Torej mora revizor oceniti, ali je poslovodstvo pri svoji oceni upoštevalo vse relevantne informacije. Na zadostnost informacij, ki so na voljo revizorjem kot revizijski dokazi, lahko še posebej vpliva (Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 10):

---

¹⁴ Revizor obvešča poslovodstvo med revidiranjem o različnih zadevah. Mednarodni standard revidiranja – Poročanje o revizijskih zadevah pristojnim za upravljanje – govori o obveščanju organov upravljanja (med temi je lahko tudi nadzorni svet) o pomemnih zadevah. Kot predmet obveščanja organov upravljanja med drugim našteva tudi pomembne negotovosti v zvezi z dogodki in okoliščinami, zaradi katerih revizor dvomi o zmožnosti podjetja za nadaljnje poslovanje – problem nedelujočega podjetja (Nemec, 2000, str. 21).

-
- *narava podjetja* (na primer njegova velikost in zapletenost okoliščin, v katerih deluje); čim večje in bolj zapleteno je podjetje, tem večja je verjetnost, da bodo razpoložljive informacije zahtevne in bo potrebna odločitev, ali je predpostavko o delujočem podjetju mogoče sprejeti;
  - *informacije* – ali se nanašajo na prihodnje dogodke in kako daleč v prihodnosti so ti dogodki; informacije, ki se nanašajo na obdobje oddaljeno več kot leto dni od datuma bilance stanja, so pogosto pripravljene manj natančno in so bolj predmet ocene, kot informacije, ki se nanašajo na obdobja znotraj navedenega leta dni.

Standardi navajajo različne dolžine predvidljive prihodnosti za katero mora poslovodstvo oceniti sposobnost podjetja za nadaljevanje poslovanja oziroma za katero mora revizor oceniti ustreznost predpostavke delujočega podjetja.

MSR 570 (2000) določa, da predvidljiva prihodnost obsega obdobje **najmanj leta dni od datuma bilance stanja**. V nasprotnem primeru mora revizor zahtevati, da poslovodstvo podaljša svoje ocenitveno obdobje na leto dni od datuma bilance stanja.

MRS 1 – Predstavljanje računovodskih izkazov (1997, str. 88) tudi pravi, da obdobje ocenjevanja predpostavke delujočega podjetja zajema **najmanj leto dni od datuma bilance stanja**, lahko pa tudi več. Stopnja upoštevanja je v vsakem primeru odvisna od dejstev.

Vodič (1998, str. 10) za revidiranje nedelujočih podjetij pa pravi delno drugače. Kadar so obravnavana obdobja omejena, na primer na manj kot **leto dni po datumu odobritve računovodskih izkazov**, mora poslovodstvo odločiti, ali računovodski izkazi zahtevajo kakšno dodatno pojasnilo o razlogih za upoštevanje predpostavke o delujočem podjetju.

V slovenski praksi velja, da mora biti dolžina obdobja, ki je mišljena s predvidljivo prihodnostjo, dogovorjena. Praksa v Veliki Britaniji po standardu 130 (SAS 130) je, da se zajema obdobje obravnavanja prihodnosti leto dni po datumu, ko je upravni svet odobril računovodske izkaze. V Sloveniji bi to pomenilo, če se računovodski izkazi nanašajo na koledarsko leto in so odobreni naslednjega junija, da se obdobje ocenjevanja razteza do junija leta za njim (Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 9).

Ustreznost predpostavke o delujočem podjetju na splošno ni vprašljiva pri revidiranju vlade oziroma tistih organizacij javnega sektorja, ki se financirajo iz državnega oziroma občinskih proračunov. Če takšnega financiranja organizacija ni deležna oziroma se državno financiranje organizacije lahko prekine in je njen obstoj negotov, se pri analiziranju ustreznosti predpostavke delujočega podjetja uporabi mednarodni standard revidiranja 570 (MSR 570) – Delujoče podjetje. Tudi če se vprašanje delujočega podjetja pri organizaciji javnega sektorja ne pojavlja, se na splošno pričakuje, da revizorji ocenijo splošni finančni položaj revidirane organizacije v zvezi z njeno sposobnostjo izpolnjevati obveze in verjetne prihodnje zahteve (Mednarodni standardi revidiranja in stališča o revidiranju, standard 570A, 2001).

Poleg javnih institucij so posebne tudi ostale organizacije, ki niso klasična podjetja – torej niso trgovska in proizvodna podjetja. Z vidika delujočega podjetja so posebne na primer banke,

---

zavarovalnice, borznoposredniške hiše in druge finančne institucije, ki so poleg klasičnim (tržnim) tveganjem izpostavljene tudi drugim tveganjem. Banka je na primer v večji meri izpostavljena likvidnostnemu tveganju in borznoposredniška hiša tveganju pri identifikaciji stranke. Zato mora biti revizor pri revidiranju finančnih institucij pozoren tudi na tveganja, ki so značilna za posamezno institucijo in lahko ogrozijo njen obstoj.

3.2.2.1 *Poznavanje poslovanja podjetja*

Dejansko se poznavanje poslovanja podjetja odvija skozi vse faze revidiranja, kajti z vsakim dokumentom oziroma virom, ki ga dobi revizor, spozna nov segment naročnika. Z namenom, da revizor spozna podjetje, zbira informacije o pravno-organizacijski obliki, dejavnosti, velikosti in organizacijski strukturi podjetja, značilnostih povezanih z dejavnostjo podjetja, kot so na primer poslovno okolje podjetja, pravne ovire in zahteve. Predmet revizorjevega zanimanja je tudi kontrolno okolje, poslovodstvo oziroma njegova politika, računovodski sistem (računovodske usmeritve, pravila, postopki,...) oziroma pomembnejše računovodske kontrole, pomembnejši konti oziroma skupine kontov in povezave med finančnimi podatki ter podatki v operativnih evidencah. Za revizijo računovodskih izkazov pa so med drugim pomembni tudi določeni datumi, kot je na primer datum inventure, ali datum zaključka računovodskih izkazov (O'Reilly et al., 1990, str. 148).

Načini oziroma viri za pridobivanje informacij so: primerjanje računovodskih podatkov naročnika z njegovo konkurenco in analiziranje trenda, intervjuji z zaposlenimi, vodstvom podjetja in drugimi poznavalci naročnikove dejavnosti izven podjetja, ogled pomembnejših obratov in poslovnih objektov, zapisniki skupščin uprave in skupščin nadzornega sveta, pomembnejše pogodbe in drugi sporazumi, politika podjetja in interni pravilniki, naročnikova letna poročila za pretekla leta, revizijska dokumentacija predhodnega revizorja iz prejšnjih let, strokovne publikacije, dnevno časopisje in internet (O'Reilly et al., 1990, str. 149).

3.2.2.1.1 *Začetna ocena tveganja obstoja delujočega podjetja*

Pri načrtovanju revizijskih postopkov v zvezi s predpostavko delujočega podjetja je potrebno na stopnji razvijanja celovitega načrta izdelati *začetno oceno tveganja* ali podjetje v prihodnosti morda ne bo sposobno obstajati kot delujoče podjetje.

Ocenjevanje tveganja se začne s preučevanjem tržnega položaja podjetja, financiranja njegovega prihodnjega poslovanja in informacij o prihodnjih dogodkih. Med pomembnimi postavkami tega ocenjevanja so (Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 11):

- a) Izidi prejšnjega obračunskega obdobja in ocena o delujočem podjetju, ki je bila izdelana ob zadnji reviziji.
- b) Panoga ali področje poslovanja podjetja – revizor je na primer pozoren na morebitno recesijo oziroma rast, možne težave pri trgovanju.
- c) Velika odvisnost podjetja od enega dobavitelja ali kupca, čigar propad ali prenehanje sodelovanja z njim, lahko ogrozi njegovo prihodnje delovanje.

-
- d) Uspešnost podjetja od začetka poslovnega leta do določenega datuma (iz zadnjih medletnih računovodskih izkazov), ali na drugi strani, njegove težave pri prodaji ali finančnih tokovih oziroma predvidevanje posloводства, da bo imelo izgubo. Oceno posloводства je potrebno primerjati z drugimi viri (na primer z izkušnjami računovodskega osebja, ali bančnimi razvidi, saj se lahko pokaže, da računovodski razvidi kažejo dobiček, v resnici pa ima podjetje težave pri finančnih tokovih, ki nakazujejo zamude pri plačevanju upnikom ob zapadlosti). Preučiti je treba tudi kakovost (ustreznost) informacij, ki so na voljo poslovodu, njihovo zanesljivost in ali so razpoložljive informacije dobra podlaga za napovedi.
  - e) Financiranje poslovanja, podrobnosti o kakem bančnem posojilu ali podobnih možnostih je treba dokumentirati skupaj s podrobnostmi o obrestih, ki jih je treba plačati, časovnim zaporedom vračil in podatkih o obnavljanju ali ponovnem pregledovanju ter kršitvah.

Če pregledovanje postavk pokaže, da je imelo podjetje pozitivni finančni tok, dobre tržne možnosti in tudi da se ni zanašalo na zunanje vire financiranja, lahko revizor na začetku sklepa, da je tveganje v zvezi s predpostavko delujočega podjetja nizko. Utegne pa se zgoditi, da je začetna sodba napačna, saj se lahko spremeni pod vplivom ugotovitev pri revizijskih postopkih ali kasnejših dogodkih.

3.2.2.1.2 Dodatno preučevanje predpostavke delujočega podjetja

Če začetno razpravljanje z osebjem vodi do suma, da je predpostavka delujočega podjetja morda vprašljiva, nekateri revizijski postopki pridobijo dodaten pomen oziroma jih je nujno opraviti.

Revizijski postopki oziroma informacije, ki pridobijo dodaten pomen, so (Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 12 in revizijski standard 570A, 2001):

- a) informacije o tem, ali je posloводство upoštevalo sposobnost podjetja za plačila upnikom in/ali plačilo bančnih obresti v prihodnjem obdobju;
- b) informacije o tem, ali je obdobje, na katero je bilo posloводство posebej pozorno pri ocenjevanju predpostavke delujočega podjetja, utemeljeno v danih okoliščinah in z ozirom na vse ostalo, kar je treba upoštevati pri ocenjevanju sposobnosti podjetja za nadaljnje poslovanje v predvidljivi prihodnosti;
- c) predračunske informacije oziroma informacije o predvidevanjih (zlasti finančnega izida, dobička in drugih ustreznih napovedi), ki jih izdelata podjetje, kakovost celotnega sestava za predvidevanje/načrtovanje in sprotno zajemanje informacij;
- d) ustreznost ključnih izhodišč za predračune oziroma predvidevanja v danih okoliščinah;
- e) občutljivost predračunov oziroma predvidevanj za spremenljive dejavnike, ki jih posloводство obvladuje, ali pa so zunaj njegovega vpliva;
- f) preučevanje položaja organizacije glede neizpolnjenih naročil odjemalcev;
- g) kakršnekoli obveznosti, podvigi ali jamstva, dogovorjeni z drugimi podjetji (zlasti posojilodajalci, dobavitelji in podjetji v skupini) za dajanje ali jemanje podpor;
- h) obstoj, ustreznost in pogoji izposojanja/kreditov dobaviteljev;

-
- i) potrjevanje obstoja, zakonitosti in izvršljivosti sporazumov o pridobivanju ali ohranjanju finančne podpore s povezanimi osebami in tretjimi strankami ter ocenjevanje njihove finančne sposobnosti za priskrbo dodatnih finančnih sredstev;
  - j) preiskovanje določb o obveznicah in ugotavljanje, ali se kršijo;
  - k) branje zapisnikov sestankov delničarjev, nadzornega sveta in uprave, če obravnavajo finančne težave;
  - l) poizvedovanje pri odvetniku organizacije v zvezi s pravnimi in zahtevki;
  - m) pregledovanje dogodkov po koncu obdobja pri postavkah, ki vplivajo na sposobnost organizacije nadaljevati kot delujoče podjetje (glej pogl. 3.2.6).

V primerih vprašljivosti predpostavke delujočega podjetja dodaten pomen pridobijo tudi načrti posloводства za urejanje zadev, ki bi lahko vzbujale skrb v zvezi s predpostavko delujočega podjetja. Revizor mora še posebej skrbno preučiti realnost poslovodskih načrtov za problematična področja in upravičenost pričakovanj, da bodo ti načrti odpravili kakršnekoli predvidene težave in verjetnost, da bo poslovodstvo načrte uresničilo. Pri tem lahko pride v poštev tudi pisna poslovodna predstavitev prihodnjih načrtov, za katere se pričakuje, da bodo izboljšali položaj podjetja (Going concern, 1989, odst. 8).

Revizor lahko oceni realnost sistema, ki ga podjetje uporablja za različne napovedi, oziroma na splošno realnost napovedi s pomočjo podatkov iz predhodnih let – tako da primerja napovedi za določeno leto v preteklosti z uresničenimi kategorijami za isto leto. Enako primerjavo lahko naredi za revidirano obdobje, do datuma, za katerega so še ažurirani računovodski razvidi (Going concern, 1989, odst. 9).

3.2.2.1.3 *Nezapletene okoliščine*

Narava in področje revizijskih postopkov sta odvisna tudi od *zapletenosti okoliščin*. Na primer zapletenost okoliščin določa presežek tistih finančnih sredstev, ki so na voljo podjetju, nad vsoto, ki jo dejansko potrebuje. Presežek teh finančnih sredstev tako vpliva na obseg postopkov, ki jih opravi revizor. Le-temu pa postopkov ni potrebno vselej opraviti, da bi dobil ustrezne revizijske dokaze. Na primer, revizorju ni potrebno preiskovati predračunov in predvidevanj v podjetjih z nezapletenimi okoliščinami. To velja za številna majhna podjetja (Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 12).

V konkretnem primeru to pomeni, da so razni opozorilni (varnostni) sistemi podjetja glede prihodnjih tveganj in negotovosti ustrezni, če njegovo poslovanje preprosto sledi razvoju, ki ga predvidevajo oziroma kažejo omenjeni varnostni sistemi. Tako se v danih okoliščinah lahko revizorji strinjajo s poslovodstvom o ustreznosti teh sistemov.

Drug primer nezapletenih okoliščin je ustaljeno poslovanje. Poslovodstvo seveda pripravlja obdobjne predračune finančnih tokov in druge predračune, predvidevanja ali druge notranje računovodske informacije ločeno od računovodskih izkazov, ki jih zahteva zakon in izdeluje načrte za prihodnost. Ko je poslovanje ustaljeno, se revizorji lahko strinjajo s poslovodstvom in

---

revizijske postopke v zvezi s predračuni, predvidevanji in podobnim opravljajo z razpravljanjem o načrtih posloводства v smislu drugih informacij, ki so jim na voljo.

3.2.2.1.4 *Bančna posojila*

Pri presoji predpostavke delujočega podjetja se revizor lahko opre na preiskovanje *bančnih posojil* – obstoječe oziroma predlagane možnosti s strani banke. Če roki, velikost bančnih posojil in ostali bistveni podatki niso razvidni iz listin podjetja, ali če revizor meni, da potrebuje dodatne dokaze, mora pridobiti potrditev neposredno pri banki (Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 13).

Poudariti je potrebno, da je banka v stiku s podjetjem stalno v celotnem poslovnem letu, saj podjetje opravlja ves plačilni promet preko enega ali večih transakcijskih računov. Tako so na voljo »nevtralni« podatki o izdatkih in prejemkih podjetja in tudi o morebitnih blokadah transakcijskih računov, ki kažejo obdobja morebitne plačilne nesposobnosti podjetja. Poleg tega banka kot posojilodajalec vsako leto analizira računovodske izkaze podjetja s skupino finančnih strokovnjakov, ki imajo vpogled v analize večih podjetij.

V primeru, ko se posloводство dogovarja o dodatnih možnostih, predvideva potrebo po dodatnih sredstvih, ali če obstoječe možnosti banka ponovno pregleduje, da bi se odločila, ali jih bo obnovila ali ne, mora biti revizor seznanjen z izidi teh pregledov. Če bodo izidi znani pred dokončanjem revizije, lahko revizor s svojo končno oceno o predpostavki delujočega podjetja počaka do takrat. Če se banka ne odloči do dokončanja revizije, se lahko revizor s poslovodstvom sporazume o tem, kako bi dobili znake o verjetnem izidu dogovorov ali ponovnih pregledov (Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 11).

Včasih pa je potrebno, da je revizor prisoten na sestanku posloводства in bančnikov, ki utegnejo vplivati na predpostavko delujočega podjetja, kjer si zapiše opažanja o namerah bančnikov. Takšni sestanki so koristni:

- a) če ima podjetje na voljo majhen presežek finančnih sredstev;
- b) če je podjetje odvisno od možnosti pridobivanja posojil, za katera se sproti dogovarja ali se namerava dogovarjati;
- c) ko dopisovanje med banko in podjetjem kaže, da so bančniki zaskrbljeni zaradi vračila obstoječega/predlaganega posojila oziramo razmišljajo o spremembi pogodbenih določil s postavitvijo dodatnih pogojev;
- d) ko se pričakuje pomembno poslabšanje finančnih tokov;
- e) ko se vrednost sredstev, danih kot jamstvo za obstoječa ali predlagana posojila, zmanjšuje;
- f) ko je podjetje kršilo določila posojilnih pogojev ali obstajajo znaki možnega kršenja.

3.2.2.1.5 *Načrtovanje revizije v podjetjih, ki so v prisilni poravnavi*

Revizija v podjetjih, ki so v prisilni poravnavi, ne poteka bistveno drugače od revizije »normalno« delujočih podjetij. Glavna razlika je predvsem v tem, da morata posloводство in revizor bolj natančno/skrbno preučiti predpostavko delujočega podjetja.

Po zakonu o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji¹⁵ je potrebno revidirane računovodske izkaze¹⁶ predložiti sodišču skupaj z načrtom finančnega prestrukturiranja. V tem primeru začetno ocenjevanje tveganja delujočega podjetja, na primer začetno ocenjevanje predpostavke le na podlagi tržnega položaja podjetja in financiranja prihodnjega poslovanja, ni ustrezno. Potrebno je uporabiti tiste napotke MSR 570, ki jih revizor upošteva, če na podlagi začetnega spoznavanja podjetja sumi, da se utegnejo v zvezi s predpostavko delujočega podjetja pojaviti težave (glej poglavje 3.2.2.1.) (Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 14).

Poudariti je potrebno, da poslovodstvo ne more zadostiti revizijskim zahtevam z neformalnim načinom predračunavanja in predvidevanja, kot se to lahko uveljavi v primeru nezapletenih okoliščin. Izdelati mora formalni pisni predračun in predvidevanje finančnih tokov, podobno kot takrat, kadar podjetje prvič želi bančno posojilo (Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 14).

Pomemben je tudi izid prisilne poravnave. Revizor mora dobiti kak namig, na primer iz dopisov upnikov, kakšna je verjetnost, da bodo največji upniki sprejeli prisilno poravnavo, za kar je potrebna 60 odstotna večina po 56. členu zakona o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji¹⁵. Poleg izida je pomemben tudi rok, v katerem bo odločitev sprejeta.

3.2.2.2 Poznavanje notranjih kontrol

Splošno sprejeti standardi revidiranja zahtevajo, da revizor razume delovanje naročnikovih notranjih kontrol. Pri ponavljajočih revizijah se mora revizor usmeriti predvsem na spremembe, sicer pa mora poznati notranje kontrole v tej meri, da lahko načrtuje nadaljnje delo tako, da zazna in se odziva na tveganje pomembnih napačnih navedb v računovodskih izkazih in oblikuje primeren test za zaznavanje le-teh. Pri spoznavanju notranjih kontrol revizor identificira kritične točke v računovodskem sistemu, kjer bi se lahko pojavile pomembnejše napake in nepravilnosti ter določi, ali so postopki ustrezni, da jih preprečujejo oziroma zaznajo (O'Reilly et al., 1990, str. 149).

Namen notranjih kontrol je predvsem zagotoviti celovitost informacijskega sistema v smislu popolnega evidentiranja transakcij in varovanje sredstev podjetja. Notranje kontrole morajo biti organizirane tako, da ne dopustijo priložnosti za prevare. To pomeni »razdelitev funkcij« - na primer ena oseba ne sme biti izvajalec in hkrati pooblaščenec za odobritev transakcije (Walton, 2000, str. 27).

Revizor spoznava notranje kontrole predvsem z opazovanjem in poizvedovanjem pri naročnikovih zaposlenih, sklicujoč se na veljavno politiko podjetja in interna pravila ter preiskovanjem poslovnih knjig, ostalih podatkov in poročil. Pri ponavljajočih revizijah se

---

¹⁵ Uradni list RS, št. 67/93, 74/94 – 2651, 8/96 – 393, 39/97, 1/99 – 1, 52/99.

¹⁶ Zakon v 47. členu navaja, da je k načrtu finančne reorganizacije potrebno priložiti revidirano obračunsko in predračunsko bilanco stanja, revidirana izkaza poslovnega izida in finančnih tokov za zadnje poslovno leto in za tekoče leto do datuma zadnje bilance stanja, predračunska izkaza finančnih tokov in denarnih tokov za obdobje, na katero se nanaša prisilna poravnava.

---

uporablja dokumentacija in spoznanja iz predhodnih let. Obseg informacij, ki jih revizor zbere pri ponavljajočih revizijah, je odvisen od sprememb, ki se zgodijo v času med dvema revizijama in njihovega vpliva na naročnika, njegovo poslovanje ali notranje kontrole (O'Reilly et al., 1990, str. 150).

3.2.2.3 Istočasno testiranje notranjih kontrol

Revizor si istočasno z zbiranjem informacij o naročniku že ustvarja neko prehodno mnenje in oceno tveganja pri delovanju in kontroliranju. Tveganje pri kontroliranju pogosto ocenjuje (preizkuša) istočasno s spoznavanjem sestave notranjih kontrol. Revizor testira notranje kontrole tako, da dobi zagotovilo (dokaz), da so notranje kontrole pravilno strukturirane – to pomeni, da pravočasno preprečujejo oziroma zaznavajo napake in prevare ter delujejo kontinuirano.

V tej fazi lahko revizor uporabi tudi metodo poizvedovanja pri zaposlenih, ki poznajo delovanje notranjih kontrol, v zvezi z morebitnimi pomanjkljivostmi oziroma slabosti le-teh; metodo opazovanja dejanske uporabe politik in postopkov kontroliranja; metodo preverjanja dokazov o izvrševanju notranjih kontrol in metodo ponovitve kontrole s strani naročnikovih zaposlenih (O'Reilly et al., 1990, str. 150).

Na podlagi rezultatov testiranja notranjih kontrol se revizor odloči v kakšni meri bo izvedel testiranje podatkov oziroma kakšno zagotovilo bo iskal pri tem.

3.2.3 Načrtovanje preizkušanja podatkov

V odvisnosti od učinkovitosti in uspešnosti notranjih kontrol revizor določi način, čas in obseg preizkušanja posameznih kontov oziroma skupin kontov. Revizorjev cilj je, da minimizira tveganje pri revidiranju – to je tveganje, da bo revizor dal neustrezno revizijsko mnenje, če so navedbe v računovodskih izkazih bistveno napačne.

Revizor praviloma testira manj kot 100 % podatkov v računovodskih evidencah. Večino začne s predpostavko, da ne bo potrebno samostojno testirati vseh podatkov, ki se izražajo v računovodskih izkazih. Odstotek podatkov, ki jih preizkuša, revizor določi z ozirom na rezultate prejšnjih faz, ko spozna kontrolno okolje in računovodski sistem ter tudi oceni, kakšno je tveganje pomembnejših napačnih navedb računovodskih podatkov. Glede na to tveganje razvije načrt preizkušanja podatkov v računovodskih razvidih (O'Reilly et al., 1990, str. 151).

Če revizorjeva začetna ocena kaže na tveganje, da računovodska predpostavka delujočega podjetja ni izpolnjena, mora revizor skrbno *načrtovati posebne revizijske postopke za določene salde in posle*, pri katerih je vrednotenje/merjenje odvisno od osebne presoje posloводства, ali pri katerih lahko na razvrstitev v računovodskih izkazih vpliva ocena prihodnjih finančnih tokov. Omenjeni posli oziroma saldi so tudi bolj dovzetni za prevare. Primeri so (Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 14):

- vnovčljivost terjatev do kupcev in prilagoditve pri dvomljivih terjatvah;
- razvrstitev terjatev na kratkoročne (do enega leta) in dolgoročne;

-
- razvrstitev obveznosti na kratkoročne (do enega leta) in dolgoročne;
  - vštetje ustreznih splošnih stroškov v vrednotenje zalog;
  - pri zalogah odpis zastarelih postavk ali prevrednotenje (oslabitev) na vrednost, ki ne presega čiste iztržljive vrednosti;
  - uporaba načela vračunavanja, na primer pri odlaganju stroškov (morebitne skrite izgube);
  - pripoznanje prihodkov od poslovanja.

Pri določanju stopnje zaskrbljenosti revizor po opravljenih *posebnih postopkih v zvezi z določenimi saldi in posli* v okviru računovodskih izkazov načrtuje oblikovanje informacij o (Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 15):

- a) področju, na katerem podjetje deluje in možnem razvoju tega področja;
- b) predračunih, predvidenih finančnih tokovih in prihodnjem razvoju podjetja kot ga predvideva posloводство;
- c) namerah banke ali drugih posojilodajalcev, kadar je to pomembno zaradi sposobnosti podjetja za pravočasno poravnavanje obveznosti;
- d) drugih zadevah, ki se nanašajo na prihodnje obdobje, a so pomembne za nadaljnji potek revizije.

Preizkušanje in poznavanje notranjih kontrol potekata istočasno. Revizor lahko oceni, da je tveganje pri kontroliranju pod neko zadovoljivo mejo. Nadalje pa se mora odločiti, ali je pridobil dovolj dokumentacije, ki dokazuje uspešnost delovanja notranjih kontrol, ali je učinkoviteje opraviti dodatno preizkušanje kontrol z namenom, da bi zmanjšal obseg preizkušanja podatkov v naslednji fazi. Če se odloči za slednje, mora pred testiranjem podatkov opraviti še dodatno preizkušanje notranjih kontrol (O'Reilly et al., 1990, str. 151).

3.2.4 Dodatno preizkušanje notranjih kontrol

Preizkušanje notranjih kontrol se ne opravi na vseh mestih v podjetju, temveč le na tistih, za katera revizor oceni, da bodo s preizkušanjem prispevala k zmanjševanju ocenjenega tveganja pri kontroliranju.

Revizor ima na voljo dve osnovni strategiji (O'Reilly et al., 1990, str. 151):

- 1) dodatno preizkušanje notranjih kontrol in nato manjši obseg preizkušanja podatkov, ali
- 2) preizkušanje podatkov brez dodatnega preizkušanja notranjih kontrol.

Revizor ponavadi izbere različne strategije pri revidiranju različnih delov istega naročnika, kot so na primer različne lokacije, podružnice ali sestavni deli poslovnih aktivnosti. Vsekakor mora razlog za izbrano strategijo utemeljiti in dokumentirati.

Ne glede na izbrano strategijo, pa revizorji pogosto več pozornosti namenijo postavkam bilance stanja kot pa tistim postavkam, ki so neposredno vidne v izkazu poslovnega izida. To je tudi bolj učinkovito, saj bilanca stanja kaže sredstva, s katerimi razpolaga podjetje in obveznosti do virov sredstev na določen dan, izraža skupni učinek transakcij, dogodkov in okoliščin, v katerih se nahaja podjetje. Dejansko izkaz poslovnega izida kaže poslovanje podjetja le v enem obdobju, iz

---

katerega ne moremo razbrati stanja podjetja. Poleg tega so vse postavke izkaza poslovnega izida povezane z vsaj eno postavko bilance stanja, zato se pogosto zgodi, da se z revidiranjem postavke bilance stanja revidira tudi postavka izkaza poslovnega izida. Za primer lahko navedemo povezavo med terjatvami in prihodki (O'Reilly et al., 1990, str. 152).

Revizor lahko za vsak konto ali skupino kontov določi revizijski plan preden izvede dodatno preizkušanje notranjih kontrol, posebej to velja za ponavljajoče revizije. Če se pri dodatnem testiranju izkaže sum, da notranje kontrole niso delovale uspešno skozi celotno obdobje, revizor ponovno oceni tveganje pomembnih napačnih navedb v računovodskih evidencah in po potrebi spremeni revizijski načrt, saj pri načrtovanju revizije pred testiranjem notranjih kontrol revizor predvideva, da so notranje kontrole uspešne. Pri prvi reviziji naročnika revizor ocenjuje notranje kontrole s pomočjo spoznanj, ki jih je pridobil s poznavanjem in preizkušanjem notranjih kontrol v prejšnjih fazah. Pri ponavljajočih revizijah pa upošteva predvsem pretekla leta (poleg poizvedovanja pri zaposlenih) in predpostavlja, da se notranje kontrole v enem letu niso bistveno poslabšale, razen ko gre za izredne razmere (O'Reilly et al., 1990, str. 152).

3.2.5 Preizkušanje podatkov

Namen te faze je pridobiti, oceniti in shraniti dokaze o trditvah poslovodstva, ki jih vsebujejo računovodski izkazi oziroma danes vse pomembnejše poslovno poročilo podjetja. Revizor preizkusi podatke v tej meri, da ugotovi, ali so izpolnjeni cilji revidiranja, kot so na primer obstoj in pojavitev, popolnost..., oziroma na kratko splošni cilj – resničnost in poštenost računovodskih izkazov (O'Reilly et al., 1990, str. 153).

Testiranje podatkov obsega preizkušanje operativnih evidenc posameznih kontov oziroma zabeleženih transakcij, analitično primerjanje in ostale postopke. Obseg testiranja je odvisen od revizorjeve ocene pomembnosti posamezne postavke in predhodnega ocenjenega tveganja (O'Reilly et al., 1990, str. 153).

Poudariti je potrebno, da preizkušanje podatkov lahko vpliva na predhodne ocene delovanja notranjih kontrol. Če revizor pri testiranju podatkov odkrije pomembnejše napačne navedbe in nato ugotovi, da so posledica pomanjkljivih notranjih kontrol, mora vsekakor ponovno oceniti njihovo delovanje.

3.2.6 Zaključevanje revidiranja

Po zaključku vseh predhodnih faz revizor opravi še končne analitične in ostale postopke, kot so na primer prebiranje zapisnika nedavnega sestanka uprave in poslovodske predstavitve. Nato naredi zaključne sodbe, povzetke in ugotovitve, pregleda revizijsko delovno dokumentacijo in računovodske izkaze podjetja z razkritji (O'Reilly et al., 1990, str. 153).

Revizor mora biti pozoren tudi na pomembnejše zamude pri sprejemanju računovodskih izkazov in preučiti razloge za to. Če je zaostanek povezan z dogodki ali okoliščinami, ki vplivajo na oceno delujočega podjetja, preuči še potrebo po dodatnih revizijskih postopkih (na primer

---

preučitev načrtov posloводства) in tudi posledice morebitnih pomembnejših negotovosti v zvezi s predpostavko delujočega podjetja (Mednarodni standardi revidiranja in stališča o revidiranju, standard 570, 2000).

Revizor mora pridobiti dokaze, da posloводство potrjuje svojo odgovornost za pošteno predstavitev računovodskih izkazov in da je odobrilo računovodske izkaze. Dokaze lahko pridobi iz ustreznih zapisnikov, ali s pridobitvijo poslovodske predstavitve. Revizor mora zahtevati tudi poslovodsko predstavitev vseh pomembnih zadev v zvezi z računovodskimi izkazi, če ni mogoče utemeljeno pričakovati, da obstajajo drugi zadostni in ustrezni revizijski dokazi (Mednarodni standardi revidiranja in stališča o revidiranju, standard 580, 1997).

Vodič (1998, str. 17) za revidiranje nedelujočih podjetij omenja poslovodsko predstavitev kot pomemben revizijski dokaz v zvezi s predpostavko delujočega podjetja, ki se nanaša na:

- oceno posloводства, da je naročnik delujoče podjetje;
- ustrezna razkritja v računovodskih izkazih.

Hkrati tudi svetuje, da takšne potrditve izdaja najvišje posloводство, ne pa zaposleni na drugih ravneh posloводства v podjetju. Pisne predstavitve dopolnjujejo revizijske dokaze, niso pa nadomestilo dokazov pridobljenih iz drugih virov. Tako se revizorji ne morejo zanašati na pisno predstavitev predpostavke delujočega podjetja, ne da bi jo primerjali z izidi drugih postopkov in s svojim poznavanjem podjetja.

Pred oblikovanjem mnenja revizor preuči tudi kasnejše dogodke oziroma dogodke po datumu bilance stanja. To so dogodki, ki se zgodijo med datumom bilance stanja in datumom odobritve računovodskih izkazov za objavo ter lahko na računovodske izkaze vplivajo ugodno ali neugodno. Te dogodke obravnava mednarodni računovodski standard 10 – Dogodki po datumu bilance stanja (1999, str. 177) (odslej MRS 10).

Kasnejši dogodki so lahko dveh vrst (MRS 10, 1999, str. 178):

- *popravljalni dogodki* po datumu bilance stanja: so takšni, ki dajejo dokaze o okoliščinah, ki so obstajale na dan bilance stanja; in
- *nepopravljalni dogodki* po datumu bilance stanja: so takšni, ki zgolj nakazujejo okoliščine, ki so se pojavile po datumu bilance stanja.

Popravljalni dogodki po datumu bilance stanja, zahtevajo, da podjetje popravi zneske, pripoznane v njegovih računovodskih izkazih, ali da pripozna postavke, ki prej niso bile pripoznane. Primer takšnega dogodka je sklep sodišča po datumu bilance stanja, ki – ker potrjuje, da je imelo podjetje sedanjo obvezno že na dan bilance stanja – zahteva, da podjetje popravi že pripoznano rezervacijo ali da pripozna rezervacijo namesto zgolj razkritja pogojne obveznosti. Naslednji primer je na primer odkritje prevar ali napak, ki kažejo, da računovodski izkazi niso bili pravilni.

Nepopravljalni dogodki po datumu bilance stanja ne zahtevajo, da se pripoznani zneski v računovodskih izkazih popravljajo. Zgled za tak dogodek je primer, ko se tržna vrednost

---

finančnih naložb med datumom bilance stanja in datumom odobritve računovodskih izkazov zmanjša. Zmanjšanje tržne vrednosti se praviloma ne nanaša na stanje finančne naložbe na datum bilance stanja, vendar odseva okoliščine, ki so se pojavile v naslednjem obdobju. Zato podjetje ne popravlja pripoznanih zneskov finančnih naložb.

Kasnejši dogodki lahko vplivajo tudi na predpostavko delujočega podjetja. Tako podjetje ne pripravlja računovodskih izkazov kot delujoče podjetje, če se poslovodstvo po datumu bilance stanja odloči, da bo razpustilo podjetje ali prenehalo delovati oziroma da ni nobene stvarne možnosti za kaj takega.

Poslabšanje poslovnih izidov in finančnega stanja po datumu bilance stanja lahko nakazuje potrebo po preučitvi, ali je predpostavka o delujočem podjetju še ustrezna. Če ni ustrezna, MRS 10 (1999, str. 181) zahteva, da je potrebno temeljito spremeniti podlago računovodenja.

Revizor mora v zvezi s kasnejšimi dogodki izvesti postopke, ki so namenjeni pridobivanju zadostnih in ustreznih revizijskih dokazov, zato da so ugotovljeni vsi dogodki do datuma njegovega poročila, ki utegnejo zahtevati popravek ali razkritje v računovodskih izkazih. Ti postopki so dodatek k običajnim postopkom in se uporabljajo v zvezi s posameznimi posli, ki se pojavijo po datumu bilance stanja (Mednarodni standardi revidiranja in stališča o revidiranju, standard 560, 1997).

Postopke za ugotavljanje dogodkov, ki utegnejo zahtevati popravek ali razkritje v računovodskih izkazih, je potrebno opraviti čim bližje datumu revizorjevega poročila in so naslednji (Mednarodni standardi revidiranja in stališča o revidiranju, standard 560, 1997):

- b) preiskovanje postopkov, ki jih je vpeljalo poslovodstvo, da bi zagotovilo ugotavljanje kasnejših dogodkov;
- c) branje zapisnikov skupščin delničarjev, nadzornega sveta, uprave in drugih pomembnih odborov, ki so bile po koncu obdobja, in poizvedovanje o zadevah, o katerih so razpravljali, a zapisniki o njih še niso na voljo;
- d) branje najnovejših razpoložljivih medletnih računovodskih izkazov ter, če je to potrebno in ustrezno, predračunov, napovedi finančnih tokov in drugih s tem povezanih poslovodskih poročil;
- e) poizvedovanje ali dopolnjevanje prejšnjih ustnih ali pisnih poizvedovanj pri pravnih strokovnjakih podjetja o pravadah in zahtevkih;
- f) proizvedovanje pri poslovodstvu, ali so se kasneje pojavili kaki dogodki, ki bi lahko vplivali na računovodske izkaze; primeri teh poizvedovanj so:
  - trenutno stanje postavk, ki so bile obračunane na podlagi začasnih ali negotovih podatkov;
  - morebitno sprejetje novih obvez, posojil ali jamstev;
  - morebitna prodaja sredstev – ali je bila načrtovana;
  - morebitne izdaje novih delnic ali obveznic, sporazumi o spojitvi ali ukinitvi – ali je bilo to načrtovano;
  - morebitno podržavljenje ali uničenje sredstev – na primer požar ali poplava;
  - morebitne spremembe v zvezi s tveganjem in možnimi obveznostmi;

-
- morebitni nenavadni popravki v računovodstvu oziroma namere;
  - morebiten pojav dogodkov, ki ogrožajo ustreznost računovodskih usmeritev, uporabljenih v računovodskih izkazih, na primer takšni, ki zbudijo dvom o ustreznosti predpostavke o delujočem podjetju.

Revizor tudi po datumu bilance stanja kritično presoja ustreznost predpostavke delujočega podjetja. Seznam postopkov, ki jih opravlja v tem času, je podoben seznamu postopkov, ki pridobijo dodaten pomen, če je predpostavka vprašljiva (glej pogl. 3.2.2.1.2). Če revizor ugotovi dogodke, ki pomembno vplivajo na računovodske izkaze, mora preučiti, ali so takšni dogodki pravilno predstavljeni v računovodskih izkazih in ustrezno razkriti.

Slovenski računovodski standardi v okviru standarda 24 – Oblike bilance stanja za zunanje poslovno poročanje – določajo, da se sredstva in obveznosti (dolgovi) v bilanci stanja preračunajo v skladu s popravljivimi dogodki po datumu bilance stanja, če iz teh dogodkov izvirajo dodatni dokazi, koristni pri ocenjevanju zneskov, ki na dan bilance stanja vplivajo na stanje sredstev in obveznosti (dolgov) ali kažejo, da predpostavka o časovni neomejenosti delovanja v zvezi s celotnim podjetjem ali z njegovim delom ne drži. Nepopravljivi dogodki se razkrijejo le, če so tako pomembni, da bi se sicer zmanjšala zmožnost uporabnikov bilance stanja izdelati ustrezne ocene in sprejeti pravilne odločitve. Pri tem je treba zagotoviti informacije o vrsti dogodka in oceno zneska ali izjavo, da taka ocena ni mogoča (SRS 24, 2002).

Revizor mora posvetiti pozornost tudi obdobju zunaj poslovodske ocene (predvidljive prihodnosti). Pri poslovodstvu mora poizvedeti za mnenje, ali obstajajo dogodki oziroma okoliščine zunaj omenjenega obdobja, ki utegnejo povzročiti dvom o sposobnosti podjetja nadaljevati kot delujoče podjetje. Kajti revizor se mora zavedati, da lahko dogodki ali okoliščine zunaj obdobja poslovodske ocene povzročijo, da pri pripravljanju tekočih računovodskih izkazov predpostavka delujočega podjetja postane vprašljiva. Revizor lahko prepozna takšne dogodke ali okoliščine med načrtovanjem in izvajanjem revizije ter tudi med postopki v zvezi s kasnejšimi dogodki, ki smo jih predhodno omenili (Mednarodni standardi revidiranja in stališča o revidiranju, standard 570, 2000).

Opozoriti je potrebno na dejstvo, da se negotovost izidov dogodkov, ki so bolj oddaljeni, povečuje, zato mora biti revizor pri presoji teh dogodkov in okoliščin previdnejši. O pomembnosti dogodka se lahko posvetuje tudi s poslovodstvom preden ukrepa. Revizorju zunaj obdobja poslovodske ocene ni potrebno načrtovati drugih postopkov poleg poizvedovanja pri poslovodstvu (Mednarodni standardi revidiranja in stališča o revidiranju, standard 570, 2000).

Upoštevanje predvidljive prihodnosti vključuje negotovost pri oblikovanju sodb o prihodnjih dogodkih. Uporabniki računovodskih izkazov morajo pri svojih odločitvah v zvezi s tem upoštevati naslednje značilnosti (Mednarodni standardi revidiranja in stališča o revidiranju, standard 570, 2000):

- a) Stopnja negotovosti raste z oddaljevanjem obravnavane prihodnosti – način, po katerem se s časom povečuje negotovost je odvisen od okoliščin posameznega podjetja.

-
- b) Vsaka sodba o prihodnosti je zasnovana na razpoložljivih informacijah v času, ko se oblikuje. Kasnejši dogodki lahko razveljavijo sodbo, kljub temu da je bila ustrezno utemeljena takrat, ko je bila oblikovana.
  - c) Obseg in zapletenost podjetja, narava in okoliščine njegovega poslovanja pa tudi stopnja vpliva zunanjih dejavnikov vplivajo na negotovost dogodkov ali okoliščin.

3.2.7 Oblikovanje revizijskega mnenja

Na koncu revizor premisli, ali je dobil zadostne in ustrezne dokaze, ki potrjujejo resničnost in poštenost računovodskih izkazov (v okviru tega premisli tudi o ustreznosti predpostavke delujočega podjetja). Pripravi revizijsko poročilo v katerem izrazi mnenje o računovodskih izkazih in pismo poslovodstvu, v katerem revizor navede morebitne manj pomembne napake in pomanjkljivosti, katere pa bi bilo potrebno do naslednje revizije odpraviti (O'Reilly et al., 1990, str. 151).

Mednarodno stališče o revidiranju 1007 – Obveščanje poslovodstva (1997) našteva zadeve, povezane z revizijo in računovodskimi izkazi, o katerih se revizor pogovarja s poslovodstvom po opravljeni reviziji. Stališče med drugim omenja tudi pogovor o tveganjih, ki bi lahko ogrozili prihodnost delujočega podjetja.

Tu lahko revizor nastopi tudi v vlogi svetovalca vodstva podjetja. Eno od področij svetovanja je lahko odkrivanje znakov krize, ki bi lahko ogrozili obstoj podjetja in jih mora revizor tudi sicer zasledovati, saj lahko le-ti bistveno vplivajo na resničnost in poštenost računovodskih izkazov ter na izraženo revizorjevo mnenje.

V zvezi z izraženim revizorjevim mnenjem in krizami imajo svoja pričakovanja tudi uporabniki računovodskih informacij. Skok (1993, str. 60) meni, da okolje in podjetje kot uporabnik informacij, ki jih zagotovi revizor na podlagi revizije računovodskih izkazov, pričakujeta, da bosta opozorjena na probleme oziroma dejavnike, ki določajo raven (ne)uspešnosti poslovanja podjetja. Revizorji naj bi tako vnaprej opozarjali na znake krize.

Dodaja še, da se revizor v mnenju v ničemer ne izreka o ekonomskem položaju in uspešnosti poslovanja ter vodenju družbe. Iz tega izhaja, da so pričakovanja okolja (interesnih skupin) o informacijah, ki naj bi jih zagotovila revizija računovodskih izkazov – to pa so zanesljive informacije o ekonomskem položaju in predvidenem razvoju poslovanja podjetja – neizpolnjena, saj revizija računovodskih izkazov teh informacij ne zagotavlja; to je tudi razlog t.i. problema pretiranih pričakovanj, ki v zvezi z revizijo letnih izkazov obstaja v javnosti.

Revizorjev osnovni cilj ni ocenjevati uspešnosti podjetja, temveč ustreznost in zanesljivost informacij. Da doseže ta cilj, ne more mimo (ne)uspešnosti podjetja, predvsem takrat, ko le-ta vpliva na resničnost in poštenost računovodskih izkazov, kar se lahko zgodi v primeru vprašljivosti predpostavke delujočega podjetja.

Če revizor meni, da pridobljeni dokazi zadostno in ustrezno podpirajo predpostavko delujočega podjetja, standardnega poročila ne prilagaja. Če je vprašanje delujočega podjetja nerazrešeno oziroma »razrešeno« z olajševalnimi dejavniki, so potrebna dodatna pojasnila k računovodskim izkazom in dodaten odstavek v revizijskem poročilu. Če ni ustreznih razkritij, mora revizor izraziti mnenje s pridržki ali odklonilno mnenje, odvisno od okoliščin (Mednarodni standardi revidiranja in stališča o revidiranju, standard 570A, 2001).

Delujoče in nedelujoče podjetje sta dve skrajni možnosti – med njima obstaja več vmesnih problemskih položajev, ki povzročajo dvome o predpostavki delujočega podjetja in s tem tudi dvome o ustreznem revizijskem mnenju. Revizor je soočen z dvema problemoma (Going concern problems, 1975, odst. 55):

- *Ustreznost revizijskega mnenja* je odvisna od pomembnosti težav in verjetnosti njihove pojave ter od veljavnih revizijskih standardov v državi¹⁷.
- Revizijsko mnenje je *napoved za nadaljnjo usodo podjetja*, saj lahko mnenje, ki je drugačno od pozitivnega, le še poveča težave podjetja, ki se nahaja v finančni krizi in pospeši njegov propad¹⁸.

Obstaja več možnosti glede utemeljenosti predpostavke delujočega podjetja in posledično tudi izraženega mnenja revizorja:

1. Utemeljena zaskrbljenost in olajševalne okoliščine

Kadar revizor ugotovi, da je zaskrbljenost o predpostavki delujočega podjetja utemeljena, vendar obstajajo olajševalne okoliščine, ker ima podjetje realno možnost uspešnega izida, naj revizor zagotovi *opis okoliščin* v pojasnilih k računovodskim izkazom. Če menijo, da je razkritje za podajanje resnične in poštene slike v računovodskih izkazih ustrezno, ni potrebno prilagoditi običajnega revizijskega poročila. Primer razkritja k računovodskim izkazom vsebuje priloga 1A (Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 20).

Če poslovodstvo ne doda ustreznih razkritij, bo revizorjevo poročilo vsebovalo pridržke, ker so informacije v računovodskih izkazih nezadostne in ne morejo dajati resnične in poštene slike. Primer besedila v revizijskem poročilu, če ni razkritja, vsebuje priloga 1B.

2. Temeljna negotovost

Druga možnost je, ko ni mogoče napovedati izidov dogovarjanja poslovodstva za zagotavljanje dodatnega financiranja, oziroma, če zmanjševanje stroškov ali razvijanje delovanja zaradi zunanjih vplivov ni uspešno, kljub temu da so načrti poslovodstva v danih okoliščinah

---

¹⁷ Mednarodni standardi revidiranja sicer dajejo napotke revizorju, kako ravnati v različnih problemskih položajih, kljub temu pa so konkretne situacije tako različne, da jih je nemogoče v celoti zajeti v standard. Zato je v veliki meri revizorjevo mnenje odvisno od njegove presoje.

¹⁸ Glede tega si avtorji niso enotni. Prvi menijo, da so finančne težave podjetja vidne že iz računovodskih izkazov, zato je nepotrebno prilagajati revizijsko poročilo. Nasprotno dejstvo pa kaže, da je mnenje, ki je drugačno od pozitivnega, ustrezno za podjetje v finančnih težavah, ker je v teh podjetjih pogosto vprašljiva tudi predpostavka delujočega podjetja. Drugi pa menijo, da revizorjevo opozorilo glede veljavnosti predpostavke delujočega podjetja vpliva na podjetje pozitivno, saj revizor opozori poslovodstvo in lastnike podjetja, da reagirajo pravočasno in tako rešijo podjetje iz krize.

---

upravičeni. V tem primeru revizorji praviloma sklepajo, da obstaja visoka stopnja zaskrbljenosti v zvezi s predpostavko delujočega podjetja in pomembna negotovost o uresničitvi načrtov posloводства za odpravljanje težav. Negotovost je opisana kot ključna, ker je navedena predpostavka podlaga za predstavitev in ovrednotenje postavk v računovodskih izkazih. Stopnja negotovosti je visoka, zato MSR 570 predlaga, naj se v takšnih okoliščinah v pojasnilih k računovodskim izkazom opišejo *narava negotovosti, olajševalni dejavniki* (na primer načrti posloводства za prihodnost) in *finančne posledice*, če podjetje ne bi bilo sposobno nadaljevati svojega poslovanja. Z namenom, da bi uporabniki računovodskih izkazov razumeli položaj podjetja, je treba razkriti (Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 18):

- navedbo, da so računovodski izkazi izdelani na podlagi predpostavke delujočega podjetja;
- navedbo ustreznih dejstev;
- naravo zaskrbljenosti;
- navedbo predpostavk, ki jih je sprejelo posloводство in ki se morajo jasno razločevati od ustreznih dejstev;
- navedbo načrtov posloводства za urejanje zadev, ki zbuja zaskrbljenost (kjer je ustrezno in možno);
- podrobnosti katerihkoli ustreznih dejanj posloводства;
- navedbo, da računovodski izkazi ne vsebujejo kakih prilagoditev v zvezi z vnovčitvijo in razvrstitvijo knjiženih zneskov sredstev, ali zneskov in razvrstitev obveznosti, ki bi bile potrebne, če podjetje ne bi bilo sposobno nadaljevati svojega poslovanja.

Primer takšne računovodske usmeritve predstavlja priloga 2A.

Če revizor meni, da so razkritja ustrezna, v revizijskem poročilu ne bo pridržkov, saj dajejo računovodski izkazi resnično in pošteno sliko. Kljub temu pa mora revizijsko poročilo zaradi zaskrbljenosti glede podlage za izdelovanje računovodskih izkazov opozoriti na razkritja, da jih bralci ne bi spregledali. Primer revizijskega poročila z dodatnim odstavkom vsebuje priloga 2B.

V izjemnih primerih, ko gre za razmere z več negotovostmi, ki so pomembne za računovodske izkaze, lahko revizor preuči, ali je ustrezno izraziti odklonilno mnenje, namesto dodati pojasnjevalni odstavek (Mednarodni standardi revidiranja in stališča o revidiranju, standard 570, 2000). Odklonilno mnenje je predstavljeno v prilogi 2C.

3. Negotovost glede namere posojilodajalcev

Kadar revizor ne more predvideti kasnejše odločitve posojilodajalcev v zvezi z odobritvijo ali podaljšanjem posojila, mora preučiti potrebo po ustreznih razkritjih in/ali pojasnjevalnemu odstavku oziroma mnenju s pridržki. Primer besedila v pojasnilih k računovodskim izkazom vsebuje priloga 3A. Primer revizijskega poročila s pojasnjevalnim odstavkom, če je razkritje ustrezno, vsebuje priloga 3B; oziroma če razkritje ni ustrezno – primer odklonilnega revizijskega poročila vsebuje priloga 3C.

4. Revizor ne more pridobiti poslovske predstavitve

Če revizor ne more pridobiti pisnih predstavitev, ki jih je zahteval od posloводства, mora preučiti, ali to pomeni omejitve področja revidiranja, ali to morda nakazuje, da predpostavka delujočega podjetja ne drži. Primer revizijskega poročila z izraženim mnenjem s pridržki, če se

---

poslovodstvo odreče dajanju pisnih potrditev o svoji oceni predpostavke delujočega podjetja in njeni podlagi, vsebuje priloga 4.

Po drugi strani revizorji lahko menijo, da nepripravljenost posloводства za dajanje pisnih predstavitev, potrditev podlage za izdelavo in podlage za domneve, razkrite v pojasnilih, nakazuje, da ne morejo zaupati v sposobnost podjetja, da bo še naprej poslovalo kot delujoče podjetje. V takšnem primeru je ustrezna zavrnitev mnenja, tako kot v primeru 6C, saj revizor ni pridobil zadostnih dokazov za oblikovanje svojega mnenja.

5. Predvidljiva prihodnost, ki jo ocenjuje poslovodstvo, je krajša od leta dni

Če je obdobje, ki ga zajema ocena posloводства v zvezi s predpostavko delujočega podjetja krajše od leta dni po datumu bilance stanja, revizorji preučujejo razloge za sprejem krajšega obdobja in razkrijejo te razloge v pojasnilih računovodskih izkazov. Revizor mora prav tako preučiti potrebo po prilagoditvi poročila zaradi omejitve področja dela. Na primer, če je razlog poslovni cikel in postopki predračunavanja v podjetju, ki onemogočajo utemeljitev ocene za leto dni, mora biti to predstavljeno v pojasnilih k računovodskim izkazom skupaj z navedbo upoštevane obdobja (Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 9).

Če revizor meni, da so razlogi veljavni in v pojasnilih pravilno predstavljeni, ne prilaga poročila v tem smislu. Primer besedila pri računovodskih usmeritvah je naveden v prilogi 5A.

Če so razlogi veljavni, vendar niso predstavljeni v pojasnilih, mora revizor dodati odstavek s pojasnili k odstavku o mnenju v revizijskem poročilu. Primer odstavka je naveden v prilogi 5B.

Če revizor meni, da razlogi niso veljavni, lahko od poslovodstva zahteva, da napravi oziroma razširi svojo oceno. Če poslovodstvo tega ne naredi, revizorjeva naloga ni nadomestiti pomanjkanja poslovodske preučitve, zato izda mnenje s pridržki, ker ne more pridobiti ustreznih in zadostnih dokazov v zvezi s predpostavko delujočega podjetja (omejitev področja revidiranja). Primer vsebuje priloga 5C (Mednarodni standardi revidiranja in stališča o revidiranju, standard 570, 2000).

Če razen tega, da poslovodstvo ni bilo dovolj pozorno na prihodnje obdobje, obstajajo pomembni razlogi za zaskrbljenost o sposobnosti podjetja za nadaljnje poslovanje v daljšem roku, se lahko revizorji odločijo, da zavrnejo mnenje na način kot v primeru 6C.

V nekaterih okoliščinah revizorju zaradi odsotnosti poslovodske preučitve ni potrebno dvomiti o sposobnosti podjetja za nadaljevanje poslovanja, saj že drugi postopki zadoščajo, da se prepriča o ustreznosti predpostavke delujočega podjetja pri pripravi računovodskih izkazov. Tak primer je podjetje, ki je že v preteklosti poslovalo z dobičkom in ima neposreden dostop do virov financiranja.

6. Podjetje v prisilni poravnavi

Če revizor na podlagi dognanj sklepa, da prisilna poravnava ne bo sprejeta, ali če ne dobi dovolj dokazov o namerah upnikov (negotovost glede izida prisilne poravnave), je potrebno takšne ugotovitve razkriti v računovodskih izkazih in na to opozoriti tudi v revizijskem poročilu s pojasnjevalnim odstavkom, ali kot mnenje s pridržkom (Revidiranje nedelujočih podjetij in

---

poročanje o njem, 1998, str. 14). Primer poročila s pojasnjevalnim odstavkom je predstavljen v prilogi 6B. Primer revizijskega poročila, če bo prisilna poravnava sprejeta, je v prilogi 6A.

Mnenje s pridržkom se izrazi takrat, ko poslovodstvo podjetja ni pripravilo ustreznega predračuna izkaza finančnega izida ali drugih informacij, ki bi se nanašale na predvidljivo prihodnost. Pojasnila kontov ne dajejo vseh informacij, ki jih zahteva predviden slovenski računovodski standard za gospodarske družbe, ki izdelujejo računovodske izkaze po zakonu o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji in prihodnje obdobje, na katero se nanaša pregled, ki ga je sestavilo poslovodstvo, ni daljše od leta dni po datumu sodne obravnave (Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 24).

Ko gre za neustrezno predvidevanje poslovodstva in omejitev področja revidiranja, revizor v poročilu, ki je prikazano v prilogi 6C, ne izrazi mnenja.

7. Predpostavka o delujočem podjetju ni ustrezna

Računovodski izkazi temeljijo na predpostavki delujočega podjetja. Če revizor meni, da podjetje ni sposobno obstajati kot delujoče podjetje – torej ta predpostavka ni ustrezna, mora izraziti odklonilno mnenje. Revizor oblikuje takšno mnenje na podlagi dodatnih postopkov in informacij, v katere so vključene tudi posledice načrtov poslovodstva. Če je predpostavka o delujočem podjetju neustrezna, revizor izrazi odklonilno mnenje, ne glede na to, ali je bilo razkritje napravljeno, ali ne (Mednarodni standardi revidiranja in stališča o revidiranju, standard 570, 2000).

Opozoriti je potrebno, če ni večje zaskrbljenosti, da predpostavka o delujočem podjetju ne bi držala, standardnega revizijskega poročila ni potrebno spreminjati (Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 20).

Če tudi poslovodstvo podjetja sklene, da predpostavka delujočega podjetja, uporabljena pri pripravljanju računovodskih izkazov, ni ustrezna, se računovodski izkazi pripravijo na drugi veljavni podlagi. Če revizor na podlagi dodatnih postopkov in informacij spozna, da je drugačna podlaga ustrezna in so razkritja zadostna, lahko izda mnenje brez pridržkov s pojasnjevalnim odstavkom, v katerem opozori uporabnika računovodskih izkazov na drugačno podlago (Mednarodni standardi revidiranja in stališča o revidiranju, standard 570, 2000).

Po datumu revizorjevega poročila revizor ni dolžan izvajati postopkov ali poizvedovati v zvezi z računovodskimi izkazi. V času med datumom revizorjevega poročila in datumom izdaje računovodskih izkazov je poslovodstvo dolžno obvestiti revizorja o dejstvih, ki utegnejo vplivati na računovodske izkaze (Mednarodni revizijski standard 560, 1997).

Če nastopijo okoliščine, ko revizor meni, da bi bilo potrebno računovodske izkaze popraviti, poslovodstvo pa tega ne stori in revizorjevo poročilo še ni izročeno naročniku, mora revizor izraziti mnenje s pridržki, ali odklonilno mnenje (Mednarodni revizijski standard 560, 1997).

Če po izdaji računovodskih izkazov revizor izve za dejstvo, ki je obstajalo na dan njegovega poročila in ki bi, če bi bilo tedaj znano, utegnulo povzročiti, da bi spremenil svoje poročilo, mora

---

preučiti, ali je treba računovodske izkaze popraviti, se o tem pogovoriti s poslovodstvom in ukrepati, kot je ustrezno v danih okoliščinah, vsekakor pa mora obvestiti prejemnike poročila o nastalih okoliščinah (Mednarodni revizijski standard 560, 1997).

Revizor mora pri izdaji mnenja o podjetju, pri katerem je predpostavka delujočega podjetja dvomljiva, upoštevati kodeks poklicne etike, ki poudarja lastnosti revizorja – neodvisnost in nepristranskost. Tako mora biti revizorjevo mnenje izdelano skladno z njegovo oceno razpoložljivih dokazov in ne sme biti pod vplivom možnih posledic za prihodnost podjetja (Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 10).

V zvezi s predpostavko o delujočem podjetju zanesljivost ni mogoča. Revizorjevo poročilo sicer pripomore k verodostojnosti računovodskih izkazov, ni pa jamstvo za sposobnost organizacije, da bo obstajala v prihodnosti (Mednarodni standardi revidiranja in stališča o revidiranju, standard 570A, 2001).

Zato tudi ostala literatura navaja, da pozitivno mnenje revizorja ni jamstvo, da bo podjetje uspešno poslovalo v predvidljivi prihodnosti. Ravno tako ne jamči obstoja podjetja na kratki ali dolgi rok. Mnenje brez pridržkov pomeni, da revizor ni našel dokazov, ki bi potrjevali, da računovodska predpostavka ni izpolnjena, oziroma da je ocenil, če so mu taki dokazi znani, da obstoj podjetja ni ogrožen (Going concern problems, 1975, odst. 10).

SKLEP

Teoretično je dokaj enostavno raziskovati razloge in znake kriz v podjetjih. V praksi pa se kot največji problem kaže nepravočasno zaznavanje znakov krize. Zaradi vse hitrejših dinamike poslovnega okolja računovodski kazalniki ne zadovoljujejo potreb, ki jih narekuje analiza podjetja, saj le-ti kažejo preteklo poslovanje podjetja.

Vse bolj se pojavlja težnja, da bi v analizo delujočih podjetij uvedli modele, ki kažejo trenutno stanje v podjetju. Eden takih je model uravnotežene uspešnosti podjetja, ki pa se zaradi svoje zapletenosti ne uveljavlja tako hitro, kot je bilo sprva pričakovati.

Drug problem, ki se pojavlja v podjetjih, je ugotavljanje pravih razlogov za krizo podjetja in ločevanje razlogov od posledic, kajti v naslednji fazi reševanja krize je potrebno odpravljati razloge, ne le posledice kriz, ki so vidne.

Pojem delujočega podjetja je strateška kategorija, kajti če hočemo zagotoviti uspešno delovanje podjetja kot celote, morajo vsi funkcionalni deli podjetja delovati uspešno, kar potrjuje tudi seznam vzrokov kriz.

Pojma delujoče/nedelujoče podjetje ne smemo enačiti s poslovanjem/prenehanjem poslovanja oziroma proizvodnjo/prenehanjem s proizvodnjo. Bistvo delujočega podjetja je, da je podjetje sposobno poravnati svoje obveznosti – tako na kratki kot na dolgi rok.

Uspešnost podjetja se kaže v računovodskih izkazih. Pri preverjanju veljavnosti predpostavke delujočega podjetja pomembnejšo vlogo pričakovani prihodki od poslovanja, kot vednost o sredstvih in obveznostih podjetja v določenem trenutku, saj le-ti kažejo »živost« podjetja oziroma njegovo aktivnost na trgu.

Revizor mora pri revidiranju preučiti ustreznost predpostavke delujočega podjetja. Delujoče in nedelujoče podjetje sta dva skrajna primera, vmes pa obstaja mnogo različic, ki povečujejo zahtevnost revizorjeve presoje – revizor se mora odločiti, ali bo uporabnike računovodskega poročila opozoril na težave podjetja, ki morda navzven niso očitne in s tem zadostil zahtevam po ustreznosti in zanesljivosti računovodskih informacij. Po drugi strani pa lahko revizor s tem, ko opozori uporabnike računovodskih izkazov na krizo v podjetju, le še poveča težave podjetja in pospeši njegov propad.

Sklepamo lahko, da je enostavno določiti nedelujoče podjetje, ko je le-to v postopku likvidacije ali stečaja. Toda, ko se podjetje nahaja v tej fazi, je informacija o nedelujočem podjetju za upnike in lastnike že prepozna. Potrebovali bi jo namreč takrat, ko so se odločali o vložku v podjetje oziroma takrat, ko so se pojavili prvi znaki prikrite krize in bi bilo podjetje še možno rešiti pred propadom.

LITERATURA

- 1) Comer J. Michael: Corporate Fraud. Second Edition. London: McGraw-Hill Book Company (UK) Limited, 1977. 453 str.
- 2) Čokelec Stanko: Vrste kriz v podjetju. Revizor, revija o reviziji, Ljubljana, IV (1993), 3, str. 7-28.
- 3) Erbida-Golob Metka: Vloga revizorja pri odkrivanju prevar in nezakonitih dejanj. Zbornik referatov 29. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Portorož: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1997, str. 239-249.
- 4) Huntington Ian, Davies David: Fraud Watch, A guide for business. Glasgow: The Institute of Chartered Accountants in England and Wales, 1994, 267 str.
- 5) Kavčič Slavka: Prispevek za seminar z naslovom Merjenje uspešnosti poslovanja podjetij. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo, 1998. 12 str.
- 6) Kavčič Slavka: Krizne razmere v gospodarstvu in vloga analitikov v posebnih razmerah. Zbornik 2. strokovnega posvetovanja o sodobnih vidikih analize in organizacije. Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije – sekcija za poslovno analizo, 1996, str. 7-22.
- 7) Kokotec-Novak Majda: Računovodski vidik sanacije podjetja. Zbornik referatov 29. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Portorož: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1997, str. 155-169.
- 8) Kolenc Franc: Vloga revizorja pri likvidacijskem postopku. Revizor, revija o reviziji, Ljubljana, VI (1995a), 2-3, str. 7-22.
- 9) Kolenc Franc: Posebnosti pri revidiranju likvidacijskih postopkov. Revizor, revija o reviziji, Ljubljana, VI (1995b), 5, str. 7-26.
- 10) Koletnik Franc: Vloga računovodstva pri preprečevanju in odpravljanju krize v podjetju. Revizor, revija o reviziji, Ljubljana, IV (1993), 3, str. 34-46.
- 11) Koletnik Franc: Gospodarski kriminal in morala v računovodstvu. Zbornik referatov 32. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Portorož: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2000, str. 233-252.
- 12) Korošec Bojana: Controlling za potrebe obvladovanja ogroženosti podjetja (risk managementa). Revizor, revija o reviziji, Ljubljana, VI (1995a), 2-3, str. 29-33.
- 13) Nemeč Anica: Sodelovanje zunanjega revizorja s poslovođstvom, nadzornim svetom in revizijskim odborom. Revizor, revija o reviziji, Ljubljana, XI (2000), 10, str. 7-26.
- 14) Novak Romana: Prevare v računovodskih izkazih. Revizor, revija o reviziji, Ljubljana, VIX (1998), 8-9, str. 44-65.
- 15) O'Reilly Vincent M. et al: Montgomery's Auditing. Eleventh Edition. New York: John Wiley & Sons, 1990. 1150 str.
- 16) Pučko Danijel: Strateško upravljanje. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1999. 399 str.

-
- 17) Pušnik Janez: Finančna kriza podjetja in načini njenega reševanja. Magistrsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1997. 91 str.
  - 18) Repovž Leon: Upravljanje in vodenje podjetij v krizi. Revizor, revija o reviziji, Ljubljana, IV (1993), 3, str. 47-59.
  - 19) Skok Peter: Vloga revizorja pri odkrivanju in preprečevanju kriz. Revizor, revija o reviziji, Ljubljana, IV (1993), 3, str. 60-68.
  - 20) Slatter Stuart: Je vaše podjetje še zdravo? Revija za razvoj: podjetništvo in strategija razvoja, Ljubljana, 1990, 3, str. 29-33.
  - 21) Taylor Donald H., Glezen G. William: Revidiranje, zasnove in postopki. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1996. 1078 str.
  - 22) Verbinc France: Slovar tujk. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1982. 770 str.
  - 23) Vidic Darjana, Zaman Maja: Računovodski kazalniki v povezavi z zakonom o finančnem poslovanju podjetij. Iks – revija za računovodstvo in finance, Ljubljana, 2000, 6, str. 38-46.
  - 24) Walton Peter: Financial Statement Analysis. London: Business Press, Tomson Learning. 2000. 305 str.

VIRI

- 1) Going Concern. International Auditing Guideline. New York: International Federation of Accountants, 1989, str. 7.
- 2) Going Concern Problems. New York: Accountants International Study Group, 1975, odst. 71. pril. 13.
- 3) ISA 570 – Going Concern Updated. IFAC. 1999.
[URL: http://www.si-revizija.si/ifac/article_concern.html] , datum: 27.01.2003.
- 4) Mednarodni računovodski standardi. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1997-2001, 1357 str. pril 4.
- 5) Mednarodni standardi revidiranja in mednarodna stališča o revidiranju. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1997-(2000).
- 6) Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, vodič. Revizor, revija o reviziji, Ljubljana, VIX (1998), 6, str. 8-28.
- 7) Slovenski računovodski standardi. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2002. 319 str.
- 8) Zakon o finančnem poslovanju podjetij (Uradni list RS, št. 54/1999, 110/1999, 1997/2000, 50/2002, 93/2002).
- 9) Zakon o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 30/1993, 29/1994, 82/1994, 20/1998, 32/1998, 37/1998, 84/1998, 6/1999, 54/1999, 36/2000, 45/2001, popr. 59/2001, 50/2002).
- 10) Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji (Uradni list RS, št. 67/93, 74/94 – 2651, 8/96 – 393, 39/97, 1/99 – 1, 52/99).

---

11) Zakon o revidiranju (Uradni list RS, št. 11/2001).

PRILOGA 1: RESNA ZASKRBLJENOST GLEDE PREDPOSTAVKE DELUJOČEGA PODJETJA –
OLAJŠEVALNI DEJAVNIKI

PRILOGA 1A: RAZKRITJE V POJASNILIH

IZVLEČEK IZ POJASNIL

Opomba 1:

Kratkoročne finančne obveznosti	200y	200x
	SIT	SIT
Kratkoročna posojila v okviru skupine	.xx	.xx
Kratkoročna bančna posojila	.xx	.xx
Izdane kratkoročne vrednostnice	.xx	.xx
Drugo		

Podjetje pokriva svoje dnevne potrebe po dolgoročnem financiranju kratkoročnih sredstev s kratkoročnim bančnim posojilom. Pregled informacij o finančnih tokovih, ki jih pripravlja poslovodstvo, nakazuje, da bi še ... SIT posojila lahko zadostilo njegovim potrebam po finančnih sredstvih v prihodnjem letu dni. Poslovodstvo pričakuje, da bo podjetje sposobno poslovati v okviru novega posojila in pričakuje, da bo to tudi odobreno ... (datum).

(V tem primeru revizorji menijo, da so predvidevanja poslovodstva utemeljena. Poleg tega poslovodstvo uresničuje načrte o strožjem obvladovanju stroškov. Zato je možnost, da bo odobreno dodatno posojilo, utemeljena.)

Vir: Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 26

PRILOGA 1B: OKOLIŠČINE SO ENAKE KOT V PRIMERU 1A, VENDAR NI RAZKRITJA V POJASNILIH –
MNENJE S PRIDRŽKI

REVIZIJSKO POROČILO

Revidirali smo računovodske izkaze na straneh od ... do ... Za te računovodske izkaze je odgovorno poslovodstvo podjetja. Naša naloga je izraziti mnenje o njih na podlagi revizije.

Revizijo smo opravili v skladu z mednarodnimi standardi revidiranja. Ti zahtevajo od nas načrtovanje in izvedbo revizije za pridobitev ustreznega zagotovila, da računovodski izkazi ne vsebujejo pomembno napačnih navedb. Revizija zajema preizkuševalno preverjanje dokazov o zneskih in razkritjih v računovodskih izkazih pa tudi presojanje uporabljenih računovodskih načel (standardov) in pomembnih ocen poslovodstva ter ovrednotenje celovite predstavitve računovodskih izkazov. Prepričani smo, da je naša revizija ustrezna podlaga za naše mnenje.

Po našem mnenju bi morali računovodski izkazi razkriti zadeve, ki jih bomo našteali. Podjetje pokriva svoje potrebe po dolgoročnem financiranju kratkoročnih sredstev s kratkoročnim bančnim posojilom. Poslovodstvo nas je seznanilo, da je iz informacij o finančnih tokovih, ki jih je pripravilo, razvidno, da bi še ... SIT posojila zadostilo njegovim potrebam po finančnih sredstvih v prihodnjem letu dni. Poslovodstvo nas je obvestilo, da pričakuje, da bo na podlagi njegovega zahtevka odobreno dodatno financiranje s posojilom in da bo sposobno poslovati znotraj novih omejitev ter da je zato mogoče obravnavati predpostavko delujočega podjetja kot utemeljeno, vendar glede takšne rešitve ne more biti gotovosti.

Razen nezmožnosti, da bi računovodski izkazi ustrezno razkrili negotovost glede odobritve kratkoročnega bančnega posojila, omenjenega v prejšnjem odstavku, so po našem mnenju računovodski izkazi resnična in poštena slika finančnega stanja podjetja na dan 31. decembra 200x ter poslovnega izida in finančnih tokov v tedaj končanem letu, skladno s slovenskimi računovodskimi standardi.

Vir: Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 26, 27

PRILOGA 2: TEMELJNA NEGOTOVOST – USTREZNOST RAZKRITJA

PRILOGA 2A: RAZKRITJA V POJASNILIH GLEDE TEMELJNE NEGOTOVOSTI

IZVLEČEK IZ POJASNIL K RAČUNOVODSKIM IZKAZOM

Opomba 2: Delujoče podjetje

Podjetje je dalo svojim glavnim kupcem ponudbo, da bi sklenili dveletno pogodbo. Njihova odločitev se še pričakuje, če pa bi ponudbo sprejeli, bi pogodba obsegala pomemben del predvidenih prihodkov od prodaje podjetja v pogodbenem obdobju. Dokler odločitev o ponudbi ni sprejeta, se kupci odločajo mesečno, ali obnoviti zadnjo pogodbo za naslednji mesec ali pa odstopiti od nje.

Poslovodstvo ima tudi več drugih načrtov za uporabo dejavnikov podjetja in nastajanje dobička, če ponudba ne bi bila sprejeta. Vendar mora podjetje pogodbe za različne možnosti še predložiti.

Poslovodstvo meni, da upošteva pri izdelovanju računovodskih izkazov vse informacije, za katere se upravičeno pričakuje, da so na voljo. Na tej podlagi smatra, da je ustrezno izdelati računovodske izkaze ob predpostavki delujočega podjetja. To pomeni, da bodo sklenjene pogodbe s podjetjem ali pa da bodo drugi načrti poslovodstva uspešni. Računovodski izkazi ne vsebujejo prilagoditev, ki bi bile potrebne, če pogodbe ne bi bile sklenjene ali če drugi načrti poslovodstva ne bi bili uspešni.

(Revizorji menijo, da je razkritje negotovosti o delujočem podjetju ustrezno, vendar zaradi pomembnega vpliva, če podjetje ne bo pridobilo kake od omenjenih pogodb, opozarjajo na to v svojem poročilu.)

Vir: Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 27

PRILOGA 2B: REVIZIJSKO POROČILO V PRIMERU TEMELJNE NEGOTOVOSTI – S POJASNJEVALNIM
ODSTAVKOM

REVIZIJSKO POROČILO

Revidirali smo računovodske izkaze na straneh od ... do ... Za te računovodske izkaze je odgovorno poslovodstvo podjetja. Naša naloga je izraziti mnenje o njih na podlagi revizije.

Revizijo smo opravili v skladu z mednarodnimi standardi revidiranja. Ti zahtevajo od nas načrtovanje in izvedbo revizije za pridobitev ustreznega zagotovila, da računovodski izkazi ne vsebujejo pomembno napačnih navedb. Revizija zajema preizkuševalno preverjanje dokazov o zneskih in razkritjih v računovodskih izkazih pa tudi presojanje uporabljenih računovodskih načel (standardov) in pomembnih ocen poslovodstva ter ovrednotenje celovite predstavitve računovodskih izkazov. Prepričani smo, da je naša revizija ustrezna podlaga za naše mnenje.

Po našem mnenju so računovodski izkazi resnična in poštena slika finančnega stanja podjetja na dan 31. decembra 200x ter poslovnega izida in finančnih tokov v tedaj končanem letu, skladno s slovenskimi računovodskimi standardi.

Ne dajemo mnenja s pridržki, opozarjamo pa na opombo 2 v pojasnilih k računovodskim izkazom. Poslovodstvo je izdelalo računovodske izkaze ob predpostavki delujočega podjetja kljub izgubam podjetja, in sicer na podlagi tega, da ima podjetje utemeljene možnosti skleniti nove pogodbe, ki bodo omogočile pomemben del predvidenih prihodkov od prodaje v pogodbenem obdobju. Vendar uspešnega izida ponudb, omenjenih v opombi 2, ni mogoče napovedovati z gotovostjo. Zaradi pomembnosti takšne negotovosti menimo, da je nanjo treba opozoriti, vendar mnenje glede tega nima pridržkov.

Vir: Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 27

PRILOGA 2C: ODKLONILNO REVIZIJSKO POROČILO V PRIMERU POMEMBNE NEGOTOVOSTI - NI
RAZKRITJA

REVIZIJSKO POROČILO

Revidirali smo računovodske izkaze na straneh od ... do ... Za te računovodske izkaze je odgovorno poslovodstvo podjetja. Naša naloga je izraziti mnenje o njih na podlagi revizije.

Revizijo smo opravili v skladu z mednarodnimi standardi revidiranja. Ti zahtevajo od nas načrtovanje in izvedbo revizije za pridobitev ustreznega zagotovila, da računovodski izkazi ne vsebujejo pomembno napačnih navedb. Revizija zajema preizkuševalno preverjanje dokazov o zneskih in razkritjih v računovodskih izkazih pa tudi presojanje uporabljenih računovodskih načel (standardov) in pomembnih ocen poslovodstva ter ovrednotenje celovite predstavitve računovodskih izkazov. Prepričani smo, da je naša revizija ustrezna podlaga za naše mnenje.

Sporazumi o financiranju podjetja so pretekli in preostali znesek je treba poravnati 31.12.200x. Podjetje ni bilo zmožno reprogramirati posojila ali zagotoviti nadomestnega financiranja ter razmišlja o objavi stečaja. Ti dogodki nakazujejo pomembno negotovost, ki utegne povzročiti precejšen dvom o sposobnosti podjetja nadaljevati kot delujoče podjetje, zato utegne biti v normalnem poslovanju nesposobno udenariti svoja sredstva in poravnati svoje dolgove. Računovodski izkazi in pojasnila ne razkrivajo tega dejstva.

Zaradi opustitve v prejšnjem odstavku omenjenih informacij računovodski izkazi niso resnična in poštena slika (ali poštena predstavitev) finančnega stanja podjetja 31.12.200x ter njegovega poslovnega in finančnega izida v tedaj končanem letu v skladu s slovenskim računovodskimi standardi.

Vir: Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 27

PRILOGA 3: NEGOTOVOST GLEDE NAMERE DAJALCEV POSOJIL, DA BI ODOBRILO POSOJILO

PRILOGA 3A: RAZKRITJE V POJASNILIH O NEGOTOVOSTI GLEDE NAMER DAJALCEV POSOJIL – IZSEK IZ POJASNIL K RAČUNOVODSKIM IZKAZOM

IZVLEČEK IZ POJASNIL

Opomba 3: Podlaga za izdelovanje računovodskih izkazov

Poslovodstvo se trenutno pogaja z banko za posojilo, ki bi znašalo ... SIT in s katerim bi se dolgoročno financirala kratkoročna sredstva v naslednjem letu. Pogajanja so na začetni stopnji in odločitev banke ne bo sprejeta pred ... (datum). Odločitev bo odvisna od sposobnosti podjetja za poslovanje znotraj določenih finančnih parametrov v obdobju do tega datuma.

Poslovodstvo je pripravilo informacije o finančnih tokovih za obdobje, ki se bo končalo ... (datum), in meni, da bo podjetje sposobno poslovati znotraj posebej določenih omejitev. Vendar razlika med potrebnimi in odobrenimi finančnimi sredstvi ni velika.

Računovodski izkazi so bili izdelani ob predpostavki delujočega podjetja, kar pomeni, da bodo podjetje in njegova odvisna podjetja nadaljevala poslovanje v predvidljivi prihodnosti. Veljavnost takšne predpostavke je odvisna od uspešnosti pogajanj z banko. Računovodski izkazi ne vsebujejo prilagoditev v zvezi z vnovčljivostjo in razvrstitvijo knjiženih zneskov sredstev ter razvrstitvijo knjiženih zneskov dolgov, ki bi bile potrebne, če podjetje ne bi bilo sposobno nadaljevati svojega poslovanja kot delujoče podjetje.

Ker je poslovodstvo trenutno negotovo glede izida te zadeve, meni, da je ustrezno, če so računovodski izkazi izdelani ob predpostavki delujočega podjetja.

Vir: Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 21

PRILOGA 3B: REVIZIJSKO POROČILO, ČE JE RAZKRITJE NEGOTOVOSTI GLEDE NAMER
POSOJLODAJALCEV USTREZNO – S POJASNJEVALNIM ODSTAVKOM

REVIZIJSKO POROČILO

Revidirali smo računovodske izkaze na straneh od ... do ... Za te računovodske izkaze je odgovorno poslovodstvo podjetja. Naša naloga je izraziti mnenje o njih na podlagi revizije.

Revizijo smo opravili v skladu z mednarodnimi standardi revidiranja. Ti zahtevajo od nas načrtovanje in izvedbo revizije za pridobitev ustreznega zagotovila, da računovodski izkazi ne vsebujejo pomembno napačnih navedb. Revizija zajema preizkuševalno preverjanje dokazov o zneskih in razkritjih v računovodskih izkazih pa tudi presojanje uporabljenih računovodskih načel (standardov) in pomembnih ocen poslovodstva ter ovrednotenje celovite predstavitve računovodskih izkazov. Prepričani smo, da je naša revizija ustrezna podlaga za naše mnenje.

Po našem mnenju so računovodski izkazi resnična in poštena slika finančnega stanja podjetja na dan 31. decembra 200x ter poslovnega izida in finančnih tokov v tedaj končanem letu, skladno s slovenskimi računovodskimi standardi.

Ne dajemo mnenja s pridržki, opozarjamo pa na opombo 3 v pojasnilih k računovodskim izkazom. Kot je v njej rečeno, se podjetje pogaja z banko za posojilo, ki bi znašalo ... SIT, s katerim bi dolgoročno financiralo kratkoročna sredstva v naslednjem letu. Poslovodstvo je pripravilo informacije o finančnih tokovih in menijo, da bodo sposobni zadovoljiti zahteve banke, vendar izida odobravanja posojila še ni mogoče napovedati. Prilagoditve, ki bi bile potrebne, če podjetje ne bi dobilo posojila in tako ne bi bilo sposobno v prihodnosti dolgoročno financirati kratkoročnih sredstev, v računovodskih izkazih niso bile izdelane.

Vir: Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 21, 22

PRILOGA 3C: REVIZIJSKO POROČILO, ČE RAZKRITJE NEGOTOVOSTI GLEDE NAMER
POSOJILODAJALCEV V POJASNILIH NI USTREZNO – ODKLONILNO MNENJE

IZVLEČEK IZ POJASNIL

Računovodski izkazi, iz katerih so dobljena tale pojasnila, kažejo prebitek kratkoročnih obveznosti. Še posebej kažejo velik znesek dolga poslovnim upnikom. Podjetje sedaj nima bančnega posojila, čeprav je izdalo nekaj kratkoročnih vrednostnic.

Opomba 12:

Kratkoročne finančne obveznosti	200y	200x
	SIT	SIT
Druga kratkoročna posojila	.XX	.XX
Izdane kratkoročne vrednostnice	.XX	.XX
...	.XX	.XX
	==	==

Podjetje se pogaja z banko za posojilo za dolgoročno financiranje kratkoročnih sredstev v naslednjem letu.

REVIZIJSKO POROČILO

Revidirali smo računovodske izkaze na straneh od ... do ... Za te računovodske izkaze je odgovorno poslovodstvo podjetja. Naša naloga je izraziti mnenje o njih na podlagi revizije.

Revizijo smo opravili v skladu z mednarodnimi standardi revidiranja. Ti zahtevajo od nas načrtovanje in izvedbo revizije za pridobitev ustreznega zagotovila, da računovodski izkazi ne vsebujejo pomembno napačnih navedb. Revizija zajema preizkuševalno preverjanje dokazov o zneskih in razkritjih v računovodskih izkazih pa tudi presojanje uporabljenih računovodskih načel (standardov) in pomembnih ocen poslovodstva ter ovrednotenje celovite predstavitve računovodskih izkazov. Prepričani smo, da je naša revizija ustrezna podlaga za naše mnenje.

Poslovodstvo se sedaj pogaja z banko o posojilu v znesku ... SIT za dolgoročno financiranje kratkoročnih sredstev v naslednjem letu. Pogajanja se nadaljujejo, vendar banka ne bo sprejela odločite pred ... (datum). Poslovodstvo je pripravilo informacije o finančnih tokovih in meni, da bo podjetje sposobno izpolniti obveznosti, ki jih je postavila banka v pogodbi o posojilu. Če posojilo ne bo odobreno, podjetje ne bo sposobno poravnati svojih dolgov ob zapadlosti in bo moralo opraviti prilagoditve glede vnovčljivosti in razvrstitve knjiženih zneskov sredstev ali zneskov in razvrstitve dolgov.

Po našem mnenju zaradi posledic zadev, predstavljenih v prejšnjem odstavku, računovodski izkazi ne dajejo resnične in poštene slike finančnega stanja podjetja na dan 31. decembra 200y, njegovih poslovnih izidov ter finančnih tokov za leto, ki se je tedaj končalo. Razen pomanjkljivega razkritja o delujočem podjetju so po našem mnenju računovodski izkazi skladni s slovenskimi računovodskimi standardi.

Vir: Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 22, 23

PRILOGA 4: POSLOVODSTVO NE DA PISNE POTRDNITVE O TEM, ALI PREDPOSTAVKA DELUJOČEGA PODJETJA DRŽI, IN NE O PODLAGI ZANJO – MNENJE S PRIDRŽKI

REVIZIJSKO POROČILO

Revidirali smo računovodske izkaze na straneh od ... do ... Za te računovodske izkaze je odgovorno poslovodstvo podjetja. Naša naloga je izraziti mnenje o njih na podlagi revizije.

Razen glede tistega, kar bo obravnavano v naslednjem odstavku, smo revizijo opravili v skladu z mednarodnimi standardi revidiranja. Ti zahtevajo od nas načrtovanje in izvedbo revizije za pridobitev ustreznega zagotovila, da računovodski izkazi ne vsebujejo pomembno napačnih navedb. Revizija zajema preizkuševalno preverjanje dokazov o zneskih in razkritjih v računovodskih izkazih pa tudi presojanje uporabljenih računovodskih načel (standardov) in pomembnih ocen poslovodstva ter ovrednotenje celovite predstavitve računovodskih izkazov. Prepričani smo, da je naša revizija primerna podlaga za naše mnenje.

Od poslovodstva podjetja nismo mogli pridobiti zahtevane pisne potrditve njegove ocene, da predpostavka o delujočem podjetju drži, potrebne za izdelavo teh računovodskih izkazov, in ne o podlagi zanjo.

Razen glede vpliva takšnih popravkov, ki bi bili morda potrebni, če bi se lahko prepričali, da so ocena in razkritja v skladu z drugimi dokazi, dobljenimi pri naših revizijskih postopkih, so računovodski izkazi po našem mnenju resnična in poštena slika finančnega stanja podjetja na dan 31. decembra 200x ter poslovnega izida in finančnih tokov v tedaj končanem letu, skladno s slovenskimi računovodskimi standardi.

Vir: Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 25

PRILOGA 5: OBDOBJE PREDVIDLJIVE PRIHODNOSTI, KI GA OBRAVNAVA POSLOVODSTVO, JE KRAJŠE OD LETA DNI

PRILOGA 5A: RAZKRITJA V POJASNILIH SO USTREZNA

RAČUNOVOSKE USMERITVE

Pri preučevanju, ali predpostavka delujočega podjetja drži, mora poslovodstvo posebej paziti na obdobje leta dni po datumu bilance stanja, in ne leta dni po datumu odobritve teh računovodskih izkazov, in sicer zaradi tega, ker so predračuni in predvidevanja podjetja zasnovani na letu dni, ki je skladno s poslovnim ciklom temeljnega poslovanja. Predračunski podatki za obdobje do decembra 200x kažejo pozitivni finančni izid z ustreznimi dejavniki za poravnavanje obveznosti, kadar te zapadejo.

Vir: Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 28

PRILOGA 5B: REVIZIJSKO POROČILO, ČE JE RAZLOG VELJAVEN, VENDAR JE RAZKRITJE V POJASNILIH NEUSTREZNO – POJASNJEVALNI ODSTAVEK

REVIZIJSKO POROČILO

Revidirali smo računovodske izkaze na straneh od ... do ... Za te računovodske izkaze je odgovorno poslovodstvo podjetja. Naša naloga je izraziti mnenje o njih na podlagi revizije.

Revizijo smo opravili v skladu z mednarodnimi standardi revidiranja. Ti zahtevajo od nas načrtovanje in izvedbo revizije za pridobitev ustreznega zagotovila, da računovodski izkazi ne vsebujejo pomembno napačnih navedb. Revizija zajema preizkuševalno preverjanje dokazov o zneskih in razkritjih v računovodskih izkazih pa tudi presojanje uporabljenih računovodskih načel (standardov) in pomembnih ocen poslovodstva ter ovrednotenje celovite predstavitve računovodskih izkazov. Prepričani smo, da je naša revizija ustrezna podlaga za naše mnenje.

Po našem mnenju so računovodski izkazi resnična in poštena slika finančnega stanja podjetja na dan 31. decembra 200x ter poslovnega izida in finančnih tokov v tedaj končanem letu, skladno s slovenskimi računovodskimi standardi.

Ne dajemo mnenja s pridržki, opozarjamo pa na dejstvo, da je bilo poslovodstvo pri določanju ocene, ali predpostavka delujočega podjetja drži, potrebne za izdelavo računovodskih izkazov, še posebej pozorno na obdobje leta dni po datumu bilance stanja, torej obdobje, na katero se nanašajo podrobneje pojasnjeni finančni tokovi in predvidevanja poslovanja, ki jih na običajni način pripravlja poslovodstvo.

Vir: Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 28

PRILOGA 5C: REVIZIJSKO POROČILO, ČE RAZLOG NI VELJAVEN, TO JE, ČE POSLOVODSTVO NI
PODALO USTREZNE PREUČITVE PRIHODNJEGA OBDOBJA – MNENJE S PRIDRŽKI

REVIZIJSKO POROČILO

Revidirali smo računovodske izkaze na straneh od ... do ... Za te računovodske izkaze je odgovorno poslovodstvo podjetja. Naša naloga je izraziti mnenje o njih na podlagi revizije.

Razen glede tistega, kar bo obravnavano v naslednjem odstavku, smo revizijo opravili v skladu z mednarodnimi standardi revidiranja. Ti zahtevajo od nas načrtovanje in izvedbo revizije za pridobitev ustreznega zagotovila, da računovodski izkazi ne vsebujejo pomembno napačnih navedb. Revizija zajema preizkuševalno preverjanje dokazov o zneskih in razkritjih v računovodskih izkazih pa tudi presojanje uporabljenih računovodskih načel (standardov) in pomembnih ocen poslovodstva ter ovrednotenje celovite predstavitve računovodskih izkazov. Prepričani smo, da je naša revizija primerna podlaga za naše mnenje.

Prihodnje obdobje, za katero je poslovodstvo pripravilo predračune, je krajše od leta dni po datumu odobritve teh računovodskih obračunov. Predračuni sami po sebi so premalo podrobni ali preslabo podprti z delovnim gradivom, da bi lahko oblikovali mnenje o tem, ali je poslovodstvo ustrezno ukrepalo, da bi se prepričalo, da je pri izdelovanju teh računovodskih izkazov ustrezno uporabiti predpostavko delujočega podjetja.

Razen glede vpliva takšnih popravkov, ki bi bili morda potrebni, če bi se lahko prepričali, da so ocena in razkritja v skladu z drugimi dokazi, dobljenimi pri naših revizijskih postopkih, so računovodski izkazi po našem mnenju resnična in poštena slika finančnega stanja podjetja na dan 31. decembra 200x ter poslovnega izida in finančnih tokov v tedaj končanem letu, skladno s slovenskimi računovodskimi standardi.

Vir: Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 28

PRILOGA 6: REVIZIJSKO POROČILO O OBRAČUNIH, PRIPRAVLJENIH ZA PRISILNO PORAVNAVO

PRILOGA 6A: NEPRILAGOJENO REVIZIJSKO POROČILO O OBRAČUNIH, PRIPRAVLJENIH ZA PRISILNO PORAVNAVO

REVIZIJSKO POROČILO

(Revizijsko poročilo je lahko naslovljeno na podjetje, sodišče, lastnike ali upnike)

Revidirali smo računovodske izkaze na straneh od ... do ... Za te računovodske izkaze je odgovorno poslovodstvo podjetja. Naša naloga je izraziti mnenje o njih na podlagi revizije.

Revizijo smo opravili v skladu z mednarodnimi standardi revidiranja. Ti zahtevajo od nas načrtovanje in izvedbo revizije za pridobitev ustreznega zagotovila, da računovodski izkazi ne vsebujejo pomembno napačnih navedb. Revizija zajema preizkuševalno preverjanje dokazov o zneskih in razkritjih v računovodskih izkazih pa tudi presojanje uporabljenih računovodskih načel (standardov) in pomembnih ocen poslovodstva ter ovrednotenje celovite predstavitve računovodskih izkazov. Prepričani smo, da je naša revizija ustrezna podlaga za naše mnenje.

Po našem mnenju so računovodski izkazi na straneh od x1 do y1 resnična in poštena slika finančnega stanja podjetja na dan ... (datum, do katerega so bili obračuni pripravljene) ter poslovnega izida in finančnih tokov v tedaj končanem letu, skladno s slovenskimi računovodskimi standardi. Po našem mnenju dajejo bilanca stanja in priložena pojasnila na straneh od x2 do y2 (tj. karkoli se zahteva, da je pripravljeno po zakonu o prisilni poravnavi, stečajju in likvidaciji) resnično in pošteno sliko finančnega stanja podjetja, ki ji bo sledil sporazum o prisilni poravnavi pri sodišču, v skladu s slovenskim računovodskim standardom xx (ga je treba še pripraviti).

Vir: Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 23, 24

REVIZIJSKO POROČILO

(Revizijsko poročilo je lahko naslovljeno na podjetje, sodišče, lastnike ali upnike)

Revidirali smo računovodske izkaze na straneh od ... do ... Za te računovodske izkaze je odgovorno poslovodstvo podjetja. Naša naloga je izraziti mnenje o njih na podlagi revizije.

Revizijo smo opravili v skladu z mednarodnimi standardi revidiranja. Ti zahtevajo od nas načrtovanje in izvedbo revizije za pridobitev ustreznega zagotovila, da računovodski izkazi ne vsebujejo pomembno napačnih navedb. Revizija zajema preizkuševalno preverjanje dokazov o zneskih in razkritjih v računovodskih izkazih pa tudi presojanje uporabljenih računovodskih načel (standardov) in pomembnih ocen poslovodstva ter ovrednotenje celovite predstavitve računovodskih izkazov. Prepričani smo, da je naša revizija ustrežna podlaga za naše mnenje.

Po našem mnenju so računovodski izkazi na straneh od x1 do y1 resnična in poštena slika finančnega stanja podjetja na dan ... (datum, do katerega so bili obračuni pripravljene) ter poslovnega izida in finančnih tokov v tedaj končanem letu, skladno s slovenskimi računovodskimi standardi. Po našem mnenju dajejo bilanca stanja in priložena pojasnila na straneh od x2 do y2 (tj. karkoli se zahteva, da je pripravljeno po zakonu o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji) resnično in pošteno sliko finančnega stanja podjetja, ki ji bo sledil sporazum o prisilni poravnavi pri sodišču, v skladu s slovenskim računovodskim standardom xx (ga je treba še pripraviti).

Ne dajemo mnenja s pridržki, opozarjamo pa na opombo x v pojasnilih k računovodskim izkazom. Ko je v njej rečeno je podjetje zaprosilo za prisilno poravnavo, vendar še ni prejelo soglasja nekaterih večjih upnikov o sporazumu in odločitve sodišča za začetek postopka ne more upoštevati kot sprejete. Računovodski izkazi so bili izdelani, kot da bi bila prisilna poravnava dogovorjena, zato so bili dolgovi podjetja na novo predstavljeni po datumih zapadlosti in zneskih ter kot da jih bo podjetje sposobno poravnati, ko bodo zapadli. Če poravnava ne bo dogovorjena, bo treba opraviti prilagoditve zneskov in razvrstitev knjiženih sredstev in dolgov.

Vir: Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 24

PRILOGA 6C: NEUSTREZNO PREDVIDEVANJE IN RAZKRITJE (OMEJITEV PODROČJA) – ZAVRNITEV
MNENJA

REVIZIJSKO POROČILO

(Revizijsko poročilo je lahko naslovljeno na podjetje, sodišče, lastnike ali upnike)

Revidirali smo računovodske izkaze na straneh od ... do ... Za te računovodske izkaze je odgovorno poslovodstvo podjetja.

Razen glede tistega, kar bo obravnavano v naslednjem odstavku, smo revizijo opravili v skladu z mednarodnimi standardi revidiranja. Ti zahtevajo od nas načrtovanje in izvedbo revizije za pridobitev ustreznega zagotovila, da računovodski izkazi ne vsebujejo pomembno napačnih navedb. Revizija zajema preizkuševalno preverjanje dokazov o zneskih in razkritjih v računovodskih izkazih pa tudi presojanje uporabljenih računovodskih načel (standardov) in pomembnih ocen poslovodstva ter ovrednotenje celovite predstavitve računovodskih izkazov. Prepričani smo, da je naša revizija primerna podlaga za naše mnenje.

1. Prihodnje obdobje, za katero je poslovodstvo pripravilo predračun izkaza finančnega izida in druge s tem povezane informacije, ni daljše od leta dni po datumu sodne obravnave vloge podjetja za prisilno poravnavo. Informacije, ki se nanašajo na predpostavke poslovodstva o uporabljenih obrestnih merah, predvidenih prihodkih od prodaje in stroških poslovanja so premalo podrobne, da bi lahko pridobili dokaze, ki jih potrebujemo za utemeljeno podlago za naše mnenje.
2. računovodski izkazi ne vsebujejo naslednjih razkritij, ki jih zahteva slovenski računovoski standard xx.: ...

Zaradi pomembnosti prej omenjenih zadev ne dajemo mnenja o računovodskih izkazih.

Vir: Revidiranje nedelujočih podjetij in poročanje o njem, 1998, str. 24, 25

PRILOGA 7: KLJUČNI RAČUNOVODSKI KAZALNIKI KOT ORODJE ODKRIVANJA KRIZE V PODJETJU

SRS 29 – Računovodsko preučevanje (računovodsko analiziranje) našteva sedem skupin računovodskih kazalnikov, ki podajajo informacije z različnih zornih kotov, ki so pomembni za različne uporabnike računovodskih informacij. Za merjenje (ne)uspešnosti delovanja podjetja ne moremo uporabljati le enega kazalnika. Z njim namreč ne moremo pokazati delovanja podjetja z različnih zornih kotov, ki so pomembni za različne interesne skupine (Kavčič, 1998, str. 5).

Računovodski kazalniki predstavljajo eno od orodij za odkrivanje kriz v podjetjih, saj se kriza hitro odraža tudi v računovodskih izkazih. Za rešitev podjetja iz krize pa so praviloma zainteresirani vsi uporabniki računovodskih informacij, ker od podjetja pričakujejo vračilo koristi v prihodnosti. Za trajno delujoče podjetje so najbolj zainteresirani lastniki podjetja, ker imajo v podjetju “najbolj trajno vložene koristi” (predpostavljamo, da lastniki nimajo le špekulativnih namenov) in so tudi zadnji v vrsti upnikov, ki so poplačani ob morebitnem stečaju podjetja.

Kazalnike, ki temeljijo na dobičku, sredstvih in denarnem toku, lahko razdelimo na dve skupini (Kavčič, 1996, str. 9):

1. gospodarski kazalniki, ki kažejo, kako je bilo/bo podjetje sposobno ustvarjati dobiček in s tem možnosti za razvoj ter zadovoljitev interesov lastnikov; in
2. finančni kazalniki, ki kažejo, kako je bilo/bo podjetje sposobno poravnati svoje finančne obveznosti.

Kazalniki uspešnosti bi lahko bili (Kavčič, 1996, str. 9):

$$1. \text{ Koef. čiste razširjene dobičkonosnosti sredstev (ROA)} = \frac{\text{Čisti dobiček} + \text{obresti}}{\text{Povprečna sredstva podjetja}}$$

$$2. \text{ Koef. čiste dobičkonosnosti kapitala (ROE)} = \frac{\text{Čisti dobiček}}{\text{Povprečni kapital}}$$

$$3. \text{ Delež prispevka za kritje v prihodkih} = \frac{\text{Prispevek za stalne stroške in dobiček}}{\text{Prihodki}}$$

$$4. \text{ Stopnja dobičkovnosti prihodkov} = \frac{\text{Dobiček}}{\text{Prihodki}}$$

$$5. \text{ Stopnja čiste dobičkovnosti prihodkov} = \frac{\text{Čisti dobiček}}{\text{Prihodki}}$$

Zgoraj so navedeni le osnovni kazalniki. Če se v njih odraža kakršna koli negativna smer, je potrebna podrobnejša analiza. Kot analitsko orodje se v literaturi pogosto pojavljajo sistemi povezanih kazalnikov in ugotavljanje odmikov (Kavčič, 1996, str. 9).

Za analizo vzrokov krize v podjetju ni dovolj le opredelitev kazalnikov, saj sami kazalniki nimajo izrazne moči. Potrebno jim je pripisati neko sodilo. Tako pri napovedovanju krize v podjetju upoštevamo (Kavčič, 1996, str. 9)::

- absolutno raven kazalnika;
- relativno raven kazalnika (primerjava s povprečjem panoge ali najboljšim podjetjem v panogi – slednje je primernejše);
- trend, izračunan na podlagi gibanja kazalnika v času;
- triletno povprečje kazalnika (indeks kazalnika podjetja v primerjavi z enakim kazalnikom panoge);
- kombinacija med trendom kazalnika podjetja in trendom ravni panoge;
- obračunski kazalniki v primerjavi s predračunskimi kazalniki (SRS 29.37) – naboljša primerjava, ker so v načrtovani velikosti kazalnikov upoštevane vse prednosti in slabosti podjetja.

Plačilno (ne)sposobnost podjetja ugotavljamo s predračunom izkaza finančnega izida, ki je sestavina letnega računovodskega poročila. Pri preprečevanju plačilne nesposobnosti so pomembnejša predračunska kot obračunska poročila, saj je za racionalno rabo denarja zelo pomembno, da s predračunom izkaza finančnega izida vnaprej uskladimo prejeme in izdatke po ročnosti (Kavčič, 1996, str. 10).

Zakon o finančnem poslovanju¹⁹ zahteva, da poslovodstvo zagotavlja kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobnost podjetja. Po 5. členu mora podjetje poslovati tako, da je v vsakem trenutku sposobno pravočasno poravnati v plačilo zapadle obveznosti in da je trajno sposobno poravnati vse svoje obveznosti (Vidic, Zaman, 2000, str. 42).

Prvi del pomeni kratkoročno plačilno sposobnost ali likvidnost, ki se ugotavlja z analizo prejemkov in izdatkov prikazanih v izkazu finančnega izida. Izkaz denarnih tokov se izdeluje za krajša obdobja (na primer po dnevih, tednih), na daljši rok je tveganje pri napovedovanju denarnih prejemkov in izdatkov preveliko (Vidic, Zaman, 2000, str. 45).

Drugi del pomeni dolgoročno plačilno sposobnost ali solventnost, ki je opredeljena kot sposobnost gospodariti z viri in naložbami tako, da je podjetje trajno sposobno poravnati vse svoje obveznosti. Analiziramo jo lahko s pomočjo izkaza finančnih tokov, ki prikazuje, kako so se v podjetju v preučevanem obdobju spreminjali sredstva in obveznosti do virov sredstev, ne glede ali so spremembe denarne ali nedearne.

Kavčič (1996, str. 10) za merjenje in napovedovanje kratkoročne plačilne sposobnosti s pomočjo računovodskih kazalnikov predlaga kazalnike pokritosti kratkoročnih obveznosti:

---

¹⁹ Uradni list RS, št. 54/1999, 110/1999, 1997/2000, 50/2002, 93/2002.

1. Hitri koeficient = $\frac{\text{Likvidna sredstva}}{\text{Kratkoročne obveznosti}}$ vrednost: približno 1
2. Pospešeni koeficient = $\frac{\text{Likvidna sredstva} + \text{kratkoročne terjatve}}{\text{Kratkoročne obveznosti}}$ vrednost: najmanj 1
3. Kratkoročni koeficient = $\frac{\text{Kratkoročna sredstva}}{\text{Kratkoročne obveznosti}}$ vrednost: 2 ali več

Vsak od zgoraj naštetih kazalnikov ima tudi svoje slabosti. Na primer hitri koeficient je lahko manjši od 1, kar napoveduje možne težave s plačilno sposobnostjo, vendar lahko kratkoročni dolgovi zapadejo kasneje (na primer čez 5 mesecev), v tem času pa bo podjetje pridobilo preostala likvidna sredstva. Lahko pa je večji od 1, a kljub temu predstavlja problem plačilne sposobnosti, kajti kazalnik ne zaznava težav, kot so na primer nove obveznosti s krajšimi plačilnimi roki, odpravnine, izgubljene tožbe in kazni. Tako je priporočljivo, da vsak kazalnik vedno uporabljamo v kombinaciji z drugimi kazalniki oziroma da upoštevamo vrednost kazalnika kot priporočljivo/orientacijsko vrednost (Vidic, Zaman, 2000, str. 44).

Kot je že zgoraj omenjeno, je za preprečevanje dnevne plačilne nesposobnosti koristneje uporabiti predračun denarnih tokov, v kolikor je to mogoče. Če pa zamuda plačila za na primer 14 dni ne pomeni kršenja dogovorjenih norm, lahko podjetje usklajuje prejemke in izdatke tudi štirinajstdnevno. Pomembno je, da podjetje izpolnjuje politiko plačil oblikovano s strani vodstva podjetja (Kavčič, 1996, str. 10).

Za analizo plačilne sposobnosti je treba poleg kazalnikov pokritosti obveznosti (hitri, pospešeni in kratkoročni koeficient) stalno spremljati tudi druge kazalnike vodoravnega finančnega ustroja, kazalnike obračanja, uspešnosti in donosnosti, saj so zlasti iz njih razvidni vzroki za spremembe finančne moči podjetja (Kavčič, 1996, str. 10).

Vidic in Zaman (2000, str. 43) pri plačilni sposobnosti poleg zgoraj naštetih treh kazalnikov omenjata še četrtega:

$$4. \text{ Koef. dolgoročne pokritosti dolg. sred.} = \frac{\text{Kapital} + \text{dolgoročni dolgovi} + \text{dolgoročne rezervacije}}{\text{Dolgoročna sredstva}}$$

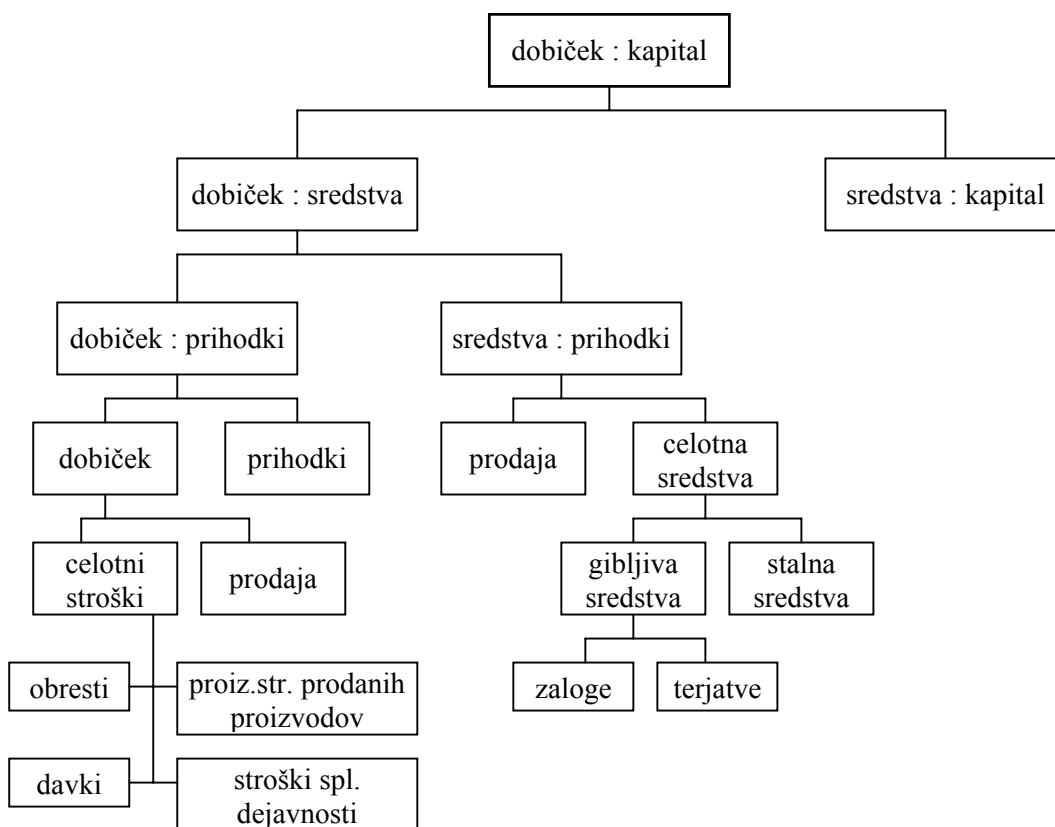
“Zlato bilančno pravilo” pravi, naj bodo vsa dolgoročna sredstva pokrita z dolgoročnimi in trajnimi viri. Poleg tega je tudi del kratkoročnih sredstev financiran z dolgoročnimi in trajnimi viri. Ta del kratkoročnih sredstev imenujemo obratni kapital. To pomeni, da naj bi bil koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev večji od 1, ker se z delom dolgoročnih virov financira tudi del kratkoročnih sredstev (obratni kapital) (Vidic, Zaman, 2000, str. 43).

Optimizacija obratnega kapitala je ključnega pomena za dolgoročno plačilno sposobnost. Ena ali druga skrajnost pri obratnem kapitalu ni ugodna, saj je prevelik obratni kapital za podjetje predrag oziroma premajhen obratni kapital predstavlja za podjetje preveliko tveganje plačilne nesposobnosti. Avtorici priporočata, naj bo tolikšen, da skupaj z obveznostmi iz poslovanja financira celotne zaloge in kratkoročne terjatve iz poslovanja (Vidic, Zaman, 2000, str. 43).

Kazalnik donosnosti (rentabilnosti) izraža uspešnost delovanja podjetja na najbolj sintetičen način, ker kaže, kaj je doseženo z določenim vložkom. Tako se v končni fazi krizne razmere kažejo v kazalniku donosnosti (Kavčič, 1996, str. 11).

Kazalnik donosnosti je mogoče analizirati s sistemom povezanih kazalnikov, tako da donosnost razčlenimo na delne kazalnike. Slika 2 prikazuje Du Pontov sistem kazalnikov. Slabost tega sistema je, da posamezni kazalniki kažejo delovanje podjetja z različnih zornih kotov in se lahko gibljejo tudi v različne smeri, zato je težko ugotoviti vpliv posameznih odločitev na velikost osnovnega kazalnika.

Slika 2: Du Pontov sistem medsebojno povezanih kazalnikov

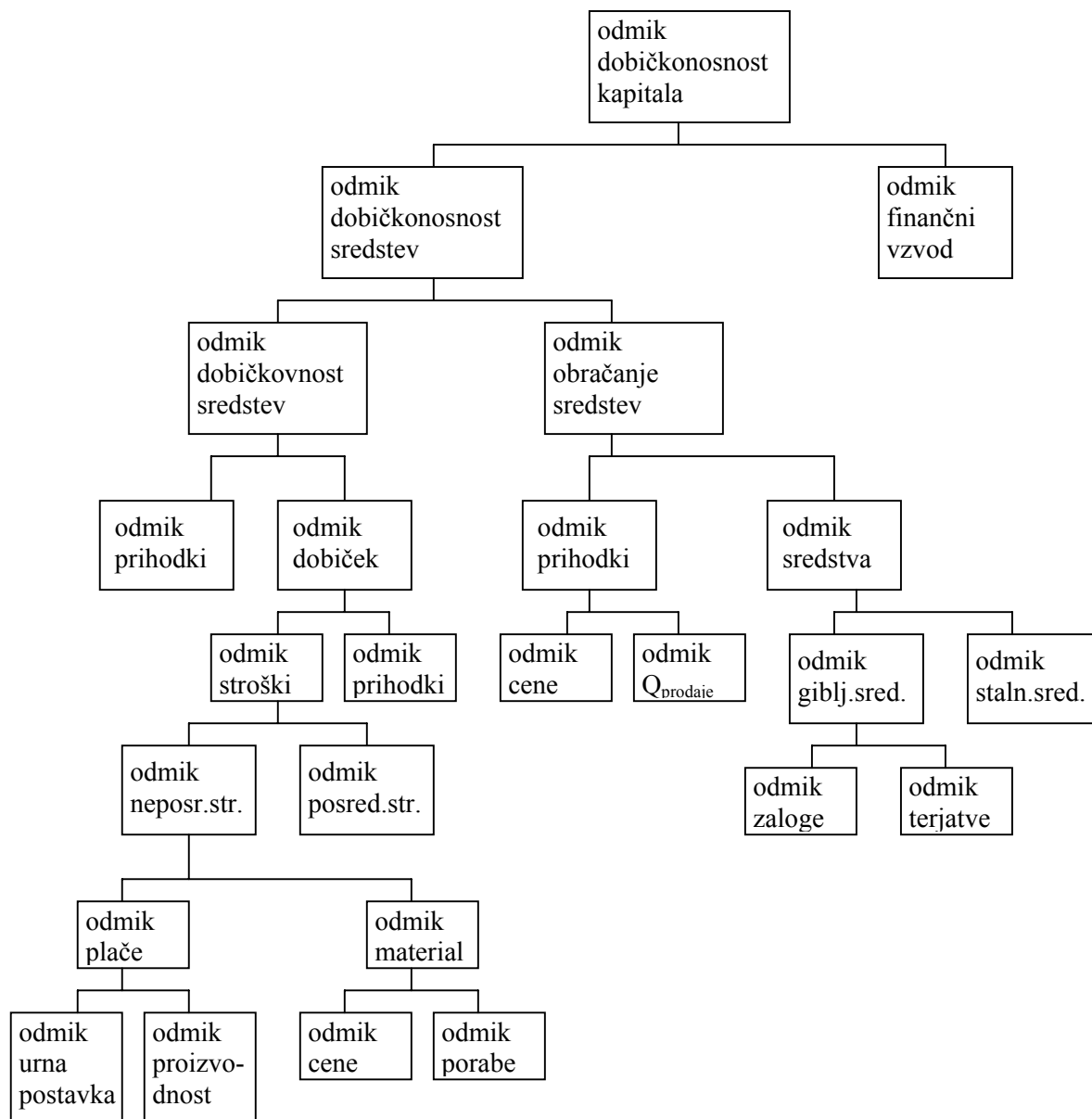
Vir: Kavčič, 1998, str. 7

Analiza dosežene (ne)uspešnosti poteka v dveh fazah (Kavčič, 1998, str. 6):

1. analiziranje vplivov na dosežen poslovni izid z analizo medsebojno povezanih kazalnikov (slika 2);
2. računanje odklikov pri vsakem od kazalnikov (slika 3).

Slika 3: Metodika analiziranja s pomočjo odmikov

Vir: Kavčič, 1998, str. 8

Natančnost računanja odmikov je povezana z načrtovano vrednostjo. To pomeni, da se ugotavlja odstopanja uresničenega od predvidenega tako natančno, kot je bilo načrtovano. Ugotovljenim odmikom (oziroma ugotovljenim vzrokom za odmike) sledijo ukrepi.

PRILOGA 8: KAPITALSKA USTREZNOST PO ZAKONU O FINANČNEM POSLOVANJU PODJETIJ

Zakon o finančnem poslovanju²⁰ podjetij je predpisal kapitalsko ustreznost, katere glavni cilj je zmanjševanje tveganja, povezanega s plačilno sposobnostjo. Tako lahko ugotovimo, da sta ti dve kategoriji med seboj zelo povezani. Pri spremljanju ustreznosti teh dveh kategorij so lahko v veliko pomoč nekateri računovodski kazalniki (Vidic, Zaman, 2000, str. 38).

Doseganje kapitalske ustreznosti lahko opredelimo kot:

- zagotavljanje ustreznega obsega dolgoročnih obveznosti do virov sredstev; ali
- zagotavljanje ustrezne sestave dolgoročnih obveznosti do virov sredstev, torej ustreznega razmerja med lastnimi in tujimi viri.

Zakon navaja, da je kapitalska ustreznost dosežena, če podjetje razpolaga z ustreznim kapitalom²¹ glede na obseg in vrste poslov, ki jih opravlja pri svojem poslovanju, ter glede na tveganja, ki jim je pri poslovanju izpostavljeno. To pomeni, da ustrezno sestavo kapitala določa poslovodstvo samo, ocena je odvisna od poslovodske subjektivne presoje (Vidic, Zaman, 2000, str. 39).

Poslovodska ocena kapitalske ustreznosti pa je omejena s kapitalsko neustreznostjo, ki jo določa zakon o finančnem poslovanju podjetij v 10. členu in pravi, da kapitalska neustreznost nastopi, če je izguba tekočega leta skupaj s prenesenimi izgubami dosegla polovico osnovnega kapitala družbe.

Za sprotno preučevanje poslovanja podjetja in za zagotavljanje kapitalske ustreznosti je odgovorno poslovodstvo. Vidic in Zaman (2000, str. 40) navajata kazalnike stanja financiranja, s katerimi je smiselno preučevati in odkrivati kapitalsko neustreznost:

$$1. \text{ Stopnja lastniškosti financiranja} = \frac{\text{Kapital}}{\text{Obveznosti do virov sredstev}}$$

$$2. \text{ Stopnja dolžniškosti financiranja} = \frac{\text{Dolgovi}}{\text{Obveznosti do virov sredstev}}$$

$$3. \text{ Koefficient dolgovno-kapitalskega razmerja (finančni vzvod)} = \frac{\text{Dolgovi}}{\text{Kapital}}$$

Večja vrednost stopnje lastniškosti financiranja izraža bolj varno politiko finančno podjetja, ki zmanjšuje tveganje pri poslovanju in dosega visoko raven kapitalske ustreznosti. Pri večji vrednosti tega kazalnika pa je težje doseči zahtevano dobičkonosnost kapitala. Optimalna vrednost kazalca je odvisna od zahtevane dobičkonosnosti kapitala in obrestnih mer za dolgoročna posojila. Stopnja dolžniškosti financiranja pomeni nasprotno – večja kot je stopnja,

---

²⁰ Uradni list RS, št. 54/1999, 110/1999, 1997/2000, 50/2002, 93/2002.

bolj je podjetje zadolženo in izpostavljeno tveganju nezmožnosti odplačevanja obresti in glavnice ob morebitnem poslabšanju poslovanja (Vidic, Zaman, 2000, str. 40).

Vse navedene kazalce je potrebno pri preučevanju primerjati z nekim sodilom (glej prilogo 7), tako da kazalci dobijo izrazno moč.

V literaturi in praksi se postavljajo različna pravila glede razmerja med lastniškim kapitalom in dolgovi. Razpon je zelo velik in se giblje v odvisnosti od panoge med 1 : 3 v korist kapitala do 24 : 1 v korist dolga (na primer za banke) (Vidic, Zaman, 2000, str. 41).

$$5. \text{ Stopnja dolgoročnosti financiranja} = \frac{\text{Kapital} + \text{dolgoročni dolgovi} + \text{dolgoročne rezervacije}}{\text{Obveznosti do virov sredstev}}$$

Večja stopnja dolgoročnosti financiranja kaže konzervativno finančno politiko podjetja (podobno kot prvi kazalnik), ki je sicer manj tvegana in dobro odpravlja tveganja v zvezi s kratkoročno plačilno sposobnostjo, vendar je tudi dražja. Stopnja dolgoročnosti financiranja opozarja tudi na določanje ustreznega razmerja med dolgoročnimi in kratkoročnimi viri ter usklajevanje ročnosti sredstev in obveznosti, ki je predmet preučevanja plačilne sposobnosti (glej prilogo 7) (Vidic, Zaman, 2000, str. 41).

Dolžnosti uprave in nadzornega sveta ob nastopu kapitalske neustreznosti določa 10. člen zakona o finančnem poslovanju²². Uprava mora med drugim analizirati vzroke kapitalske neustreznosti, izdelati načrt možnih ukrepov za zagotovitev kapitalske ustreznosti in začeti z izvajanjem teh ukrepov.

Če podjetje postane nelikvidno, mora uprava po 12. členu tega zakona nemudoma sprejeti ukrepe za zagotovitev likvidnosti in o tem obvestiti nadzorni svet. Če z ukrepi ni možno zagotoviti likvidnosti v roku dveh mesecev od nastopa nelikvidnosti, mora uprava predlagati začetek stečajnega postopka (podjetje postane nedelujoče) oziroma postopka prisilne poravnave.

Če premoženje podjetja ne zadošča več za poplačilo vseh obveznosti podjetja (prezadolženost), mora uprava po 13. členu tega zakona takoj ali najkasneje v dveh mesecih predlagati začetek stečajnega postopka (podjetje postane nedelujoče) oziroma postopka prisilne poravnave.

---

²¹ Zakon se sklicuje na poslovnofinančna načela, tako lahko kapital s finančnega vidika razumemo kot vsoto lastniškega in dolgoročnega dolžniškega kapitala. V računovodskem smislu pa pod kapital razumemo lastniški kapital.

²² Uradni list RS, št. 54/1999, 110/1999, 1997/2000, 50/2002, 93/2002.